Digitaliseret af | Digitised by

DET KGL. BIBLIOTEK
Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):	Pressensé, Elise de.; af Madame E. de Pressensé : paa Dansk ved E. S.
Titel | Title:	Gertrude. Sabine : 2 Noveller
Udgivet år og sted | Publication time and place:	Kjøbenhavn : J. H. Schubothes Boghandel, 1873
Fysiske størrelse | Physical extent:	210 s.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

PUBLIC DOMAIN

Gertrude. — Sabine.

To Noveller

af

Madame E. de Pressensé.

Paa Dansk ved E. S.

Kjøbenhavn.

Forlagt af J. H. Schubothes Boghandel.

G. S. Wibes Bogtrykkeri.

1873.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Gertrude de Chanzane.

Der er et stort Svælg befæstet
imellem eder og os.
Luk. Evang. 16, 26.

Gertrudes Dagbog.

Den .... Juni 1870.

Jeg har været to Dage i Paris. Jeg har forladt vore smukke Marker for at ombytte dem med den støvede og varme By. Ved min Ankomst blev jeg modtaget af min Tante, min Cousine Virginie og hendes tydske Lærerinde, der blev mig forestillet under Navnet „Frøken Thusnelda". Forvirret og træt, som jeg var efter Rejsen, der havde varet i 18 Timer, forekom jeg vist min Tante temmelig frastødende, da hun modtog mig med megen Godhed og flere Gange gjentog, at hun haabede, jeg vilde befinde mig vel i hendes Hus. Virginie nøjedes med at give mig Haanden, uden at se paa mig, og sagde i en temmelig haard Tone: Velkommen! Cousine!

Lærerinden var saa forekommende og venskabelig, som det er muligt, og gjentog idelig, at jeg vilde blive lykkelig i dette velsignede Hus.

Da jeg var kommen op paa mit Værelse, hvori Intet mindede mig om Fortiden, følte jeg mig saa inderlig bedrøvet, saa græsselig ene, at jeg græd uden at kunne holde op igjen. Jeg havde ogsaa været ene i Chanzane efter min Bedstemoders Død; men i denne Ensomhed, som jeg dog elskede, var Intet mig fremmed eller ligegyldigt. Slottets store Sale vare opfyldte af Minder fra min Barndom, enhver bekjendt Lyd syntes mig et Ekko fra Fortiden, endogsaa de døde Ting havde et Sprog, som jeg

forstod, et Sprog der lød fortroligt i mit Øre. Her bedrøver og krænker Alt mig. Er jeg da en af disse Planter, der ikke kunne flyttes fra deres Jordbund uden at visne?

Min Tante er en Kone paa 48—50 Aar, middelhøj, lidt svær og rødmusset. Hun taler meget og i en Tone, hvori jeg aldrig har hørt andre end hende tale; man skulde tro, at hun altid var gjennemtrængt af Sandheden og Vigtigheden i det, som hun siger. Jeg tror, efter hvad jeg hidindtil har hørt og set, at hun har uomtvistelige Grunde til at leve i god Forstaaelse med sig selv. Hun synes at være en Kone med Ordenssands, Dømmekraft og en sjælden Dygtighed. Hun holder sit Hus, som om det var blæst og forbavser Verden ved sin storartede Virksomhed. Som Moder er hun ulastelig og har givet sin Datter en exemplarisk Opdragelse. Hun er en god Christen; thi jeg har allerede ofte hørt hende anføre Evangeliets Forskrifter, hvorefter hun siger, at hun retter hele sin Opførsel. — Dersom min Dagbog var mindre beskeden, vilde den maaske spørge mig, hvorfra jeg havde alle disse Oplysninger; men da den ingen Spørgsmaal gjør mig, er jeg ikke nødt til at svare herpaa.

Min Cousine Virginie er 16—17 Aar gammel. Hun er hverken blond eller mørk, hendes Øjne ere matte, hendes Figur lidt kluntet og hendes Bevægelser temmelig stive. Hun har intet ungdommeligt Udseende, og jeg har endnu aldrig hørt hende le. Naar hun en sjælden Gang yttrer et Ord, er det med en temmelig haard Stemme og med en Slags Anstrængelse. Hele hendes Person er som en slet opstillet Maskine, hvis indvendige Drivfjeder, der skulde sætte det Hele i Bevægelse, er forarbejdet af en udulig Arbejder. Hvad Frøken Thusnelda angaar, da er hun blond og lidt fyldig; hendes Ansigt er temmelig regelmæssigt uden Rynker, men ogsaa uden noget bestemt Ud-

tryk; hendes Øjne ere lyseblaa og have hverken Øjenbryn eller fast Blik, og hendes Smil ere udtryksløse. Det maa være en noget ufuldendt Skabning baade i moralsk og fysisk Henseende. Tilligemed Jomfru Justine, Kammerpigen, som idelig tilbyder mig sin Hjælp, udgjøre disse Personer indtil nu hele mit Billedgalleri. Min Onkel Merlin og hans Søn Hubert ventes i Aften hjem fra en Reise.

Mit Værelse er lille og overfyldt med Møbler. Alt deri er blaat, og der er et Uhr af Alabast. Det er meget smukt; hvorfor føler jeg mig dog fristet til at anse det for et Fængsel?

Den første Aften aabnede jeg mit Vindue. Jeg saa kun høje sorte Mure, hvori der var en Mængde Vinduer, nogle oplyste og flere mørke; ovenover var der et lille Stykke Himmel, saa lille, at jeg kunde tælle Stjernerne deri. Hvor ere mine vide Udsigter, min uendelige Himmel og mine yndige, duftende Aftener?

Jeg hører bestandig, selv om jeg lukker Vinduet, den store Byes Larm, og det foraarsager mig en Slags Skræk. Jeg kan ikke lade være at lytte til denne Stemme; jeg forstaar den ikke; men den er sørgelig, jeg ved det, jeg føler det.

Igaar Morges, da jeg kom ned fra mit Værelse, kom Fru Merlin mig imøde.

— Nuvel min kjære Niece, sagde hun til mig, hvorledes har Du befunden Dig den første Nat, Du har tilbragt under mit Tag?

— Tak Tante, jeg har ikke sovet meget.

Hendes Ansigt formørkedes.

— Du laa dog vel ikke daarligt? Sengene ere gode. Jeg holder paa, at hos mig skal Alt være af bedste Kvalitet.

— Man kan ikke ligge bedre, end jeg har ligget, Tante; men Rejsen og den hele Forandring havde gjort mig urolig.

— Du vil hurtig vænne Dig til Forandringen, min Kjære; endnu har Ingen, efter hvad jeg ved, befundet sig ulykkelig i mit Hus. Ikke sandt liebe Fräulein?

Saaledes opfordret svarede Frøken Thusnelda hurtigt: Ak ja det er et sandt Paradis.

— Lad os gaa til Bords mine Børn; min Tid er kostbar. Dersom jeg udretter meget i mit Liv, er det fordi jeg indretter Alt regelmæssigt og efter en bestemt Methode. Frøken Thusnelda er altid forbavset over alt det, jeg kan bestille paa en Dag. Ikke sandt?

— Det er en Hemmelighed, jeg ikke kan løse, og som forvirrer mig.

— Nu vel min Hemmelighed er dog meget simpel; mine Dage bestaa af 24 Timer ligesom alle Andres; men jeg spilder aldrig et Sekund. Jeg ved forud, hvortil jeg vil bruge hvert Øieblik, og dersom jeg møder en Hindring, søger jeg ved fordobblet Kraft at indhente de tabte Minutter. Det er sjælden, at jeg naar Aftenen, uden at jeg har udrettet det, som jeg havde foresat mig; mine Evner ere ikke overordentlige, det ved jeg; men en fast Villie, det er Alt. Den havde jeg allerede som Barn. Min Fader sagde: „Denne lille Pige kunde regjere et Kongerige." Andre have mere glimrende Gaver af Naturen; jeg har kun Energi og Orden i Alt, hvad jeg foretager mig; men jeg er fornøjet med min Lod.

Virginie satte sig til Klaveret strax efter Frokosten; hun spillede Skalaer og Fingerøvelser med en tvær Mine.

— Nu, sagde hun til mig, da hendes Moder og Frøken Thusnelda havde forladt Værelset, hvad synes Du saa?

— Om hvad? spurgte jeg, idet jeg nærmede mig ganske overrasket ved at høre hende henvende Ordet til mig.

— Naturligvis om alle Mamas Fortjenester! Tror Du

det er muligt at have flere end hun? Du ser saa fornærmet ud Cousine; men maaske vilde Du dog være lidt træt af denne lange Opregning deraf, naar Du havde hørt den hver Dag i dit Liv.

— Jeg vidste ikke, hvad jeg skulde svare. Hvorledes kan en ung Pige tale saaledes om sin Moder?

— Jeg har altid hørt Bedstemoder rose min Tante Merlins Virksomhed og Dygtighed, sagde jeg endelig.

— Og dog, vedblev Virginie, uden at høre paa mig og i en hæftig Tone, der stærkt contrasterede mod hendes naturlige Sløvhed, Du vil blive kjed deraf, Du vil blive irriteret og ond. Du kan ikke forstaa — — —

Døren aabnedes, og Virginie spillede igjen Øvelser med sin tvære Mine. Jeg var lidt forvirret over min korte Samtale med min Cousine; den viste mig Resultatet af den udmærkede Opdragelse, man havde givet hende. Har Virginie en daarlig Karakter, eller kan hendes Moders Maade at være paa retfærdiggjøre saa megen Bitterhed?

Vi gik ud at spadsere i Parises Gader, og der overvældede Hjemveen mig aldeles. De brede Boulevarder, de snævre Gader, den kvalme Luft og de glimrende Boutikker alt syntes mig ubehageligt og mere end alt det Øvrige denne bedøvende Støj, der i Gaderne ikke har den samme Storhed, som naar man hører den langt borte, naar den kommer fra alle Sider, som den umaadelige Bys klagende og mumlende Stemme. Jeg kunde ikke lade være at tænke paa de store tavse Enge, hvor man kan gaa og drømme uden at møde anden menneskelig Skabning end fra Tid til anden en lille Hyrde eller en Kone, der bærer et Knippe Kviste paa sin Ryg; uden at høre anden Støj end denne henrivende Harmoni, som bliver dannet af Vandets Rislen, Græsets og Træernes Susen og deres usynlige Beboeres tusinde Stemmer. Jeg gjensaa i Tankerne Køerne, der

betragtede mig velvilligt, naar jeg gik forbi og syntes at sige til mig: „Vi kjende Dig, Du bor hos os.“ Og idet jeg lod min Tanke fare vidt om fra det, jeg havde for Øje, følte jeg mig frygtelig ensom, som jeg gik der med Frøken Thusnelda og Virginie. Jeg kom hjem uden at have set Noget, der virkelig interesserede mig, undtagen et lille Barn i en snæver Gade, hvor det var faldet i en Rendesten. Det var pjaltet, men smukt som en Engel og med krøllet Haar. Jeg tog det op og gav det til dets Moder, som kom ud af et Hus for at hente det; men jeg kunde ikke lade være at kysse det.

Virginie saa paa mig med Forbavselse.

— Holder Du af Børn? spurgte hun mig.

— Ja meget, især naar de ere smukke som dette.

— Oh, raabte Frøken Thusnelda, de ere smaa Engle fra Paradis; jeg tilbeder dem.

Da vi vare komne lidt længere frem, kom imidlertid en af disse smaa Engle til at træde paa hendes Kjole, der slæbte efter hende, og den lille Uagtsomme fik foruden et Øretigen nogle vrede Ord.

Virginie blinkede til mig.

— Hun tilbeder dem; men i Frastand, hviskede hun. Hvad mig angaar, ved jeg Intet saa utaaleligt, som smaa Børn, hvad enten de ere smukke eller stygge, skidne eller rene; og jeg tænker, at hvis Enhver vilde være oprigtig, vilde de sige det Samme.

Vi fortsatte i Tavshed vor Vej.

Da vi kom hjem, fortalte Tante, hvorledes hun havde tilbragt Dagen. Hun havde haft en Comite samlet hos sig, derpaa havde hun besøgt nogle Fattige, og siden havde hun skrevet Forretningsbreve og gjennemset sine Regnskaber, med ét Ord, hun havde ikke spildt et Minut af Dagen og var tilfreds med den og med sig selv.

Efter at vi havde spist til Middag, blev der holdt Forhør over den Opdragelse, jeg havde faaet. Ak! du stakkels Opdragelse, hvor mangelfuld blev du ikke funden! Hvor bedrøvet var ikke min Tante over saa stor en Uvidenhed! . . .

— Hvorledes! sagde hun, Du har ingen Talenter, kan hverken spille eller male, læser ikke alle de levende Sprog, kort sagt ved ikke, hvad en ung velopdragen Pige bør vide.

Jeg svarede, at der ingen Skole var i Nærheden, og at min Bedstemoder ikke vilde skilles fra mig.

— Men hun kunde have antaget en dygtig Lærerinde til dig.

— Jeg havde en Lærer i Nabobyen, jeg læste en Del, og jeg syede.

— Læse! . . . men det er ingen Opdragelse. Mit stakkels Barn, hvilket sørgeligt Liv du har ført, og hvor du maa være lykkelig over at være kommen i et Hus, hvor du vil finde alt det, du hidindtil har manglet. Men vi maa strax begynde din Undervisning, vi ville udkaste en Plan dertil.

— Jeg ønsker intet hellere end at blive belært Tante; men jeg er dog maaske ikke saa uvidende, som Du synes at tro. Tante ved ikke, at Bedstemoder var en sjælden dannet Dame, og at jeg har læst meget sammen med hende; da hendes Fader nemlig kun havde denne ene Datter, havde han trøstet sig ved at opdrage hende, som om hun havde været en Dreng. Hun har ofte fortalt mig, at hun plejede at sige leende til Fremmede: „Jeg er ikke mig selv, jeg er min Broder.“ Da min Oldefader døde, kunde min Bedstemoder, der dengang var meget smuk og 18 Aar gammel, ikke haandtere en Synaal, men hun kunde tale med de lærde Mænd om de Ting, der interesserede dem, og da hun senere meget tidlig blev Enke, kunde hun selv lede sine

Sønners Studier. Dog disse Fordele ved hendes Opdragelse havde ikke forhindret hende i at ønske, at jeg skulde deltage i alle huslige Sysler.

Min Tante spurgte mig, hvorfor Bedstemoder aldrig saa Fremmede hos sig.

— Hun havde haft store Sorger, svarede jeg.

— Det ved jeg, men det undskylder ikke, at hun fordømte dig til at leve et ensomt Liv. Hvad fik Du Tiden til at gaa med?

Dette Spørgsmaal hensatte mig levende i Fortiden. Oh! hvor de vare korte og lange paa engang disse skjønne Dage, fulde af Poesi og Stilhed! Jeg saa igjen Alt: den udstrakte Horizont, Skovene, de fjærne Høje, hele den yndige Natur, saa ensformig og dog saa stor i sin Ensformighed der, hvor Enkelthederne fortryllе Øjet og hvor det Heles Storhed opløfter Sjælen og giver den en Følelse af Frihed. Jeg gjensaa hver Fodsti, Bækkene med deres Bugtninger, hver Gruppe af Buske og Brombær ved Gjærderne, der desuden vare omslyngede af Snerler og vilde Roser. Tagene paa de smaa Hytter viste sig længere borte, de saa smaa og ydmyge ud ved Siden af de store Poppeltræer, der bøjede sig saa stolte og saa fortvivlede for Stormen. Her derimod overgaa Husene Træerne og synes endogsaa at betragte dem med Medlidenhed. Og alle disse kjendte Ansigter, som viste sig paa Hytternes Dørtærskel, for at hilse mig Velkommen; jeg kjendte hvert Menneske ved Navn; jeg elskede Børnene, Konerne betroede mig deres huslige Sorger, Mændene hilsede mig venligt, naar de gik forbi. Her puffer man hinanden, støder hinanden paa Albuen uden engang at lægge Mærke til det. Paris giver mig Indtrykket af et frygteligt Hjulværk, hvori Sjælen maa blive knust, hvis den ikke iforer sig et dobbelt Harnisk af Egenkjærlighed og Ligegyldighed.

Dog nu er det Tid at gaa ned; jeg skal iaften se de Medlemmer af Familien, der endnu ere mig ubekjendte. Lyden af mandlige Stemmer bebudede for et Øjeblik siden min Onkels og min Fætter Huberts Hjemkomst.

Huberts Dagbog.

Den .... Juni 1870.

Jeg ved ikke, hvorfor jeg i Grunden begynder en Dagbog, thi jeg har altid fundet denne Trang til at beskjæftige sig med sig selv taabelig, og dog driver den visse Personer til at skrive Sider og Bind om deres mindste Indtryk. Vi Mennesker ere sandelig ikke, idetmindste at dømme fra mig selv og dem, som omgive mig, tilstrækkelig interessante, til at det skulde være Umagen værdt at opskrive de mindste Bevægelser af det, som vi kalde vort indre Liv, det vil sige vor Egenkjærlighed. Hvad nytter de mere eller mindre heftige Bevægelser os, som vi gjøre i den snevre Kreds, hvori vi ere indesluttede? Og hvad kunne vi sige, der kan have den mindste Interesse for os selv eller for Andre, eftersom vi ikke gaa fremad, men altid bevæge os paa samme Sted?

Engang faldt en dødsdømt Fanges Dagbog mig i Hænderne. I flere Maaneder havde han kun skrevet Dagens Dato og det ene Ord: Intet deri. Fra Tid til anden talte han om et Forhør eller et uventet Besøg, der havde afbrudt Ensomheden, og saa igjen i hele Uger stod der altid Intet! Intet! Intet! Vilde jeg næsten ikke kunne skrive det Samme i min Dagbog som hin Fange?

Dersom jeg havde begyndt den for flere Aar tilbage, vilde den have modtaget Meddelelser af en helt anden Natur. Jeg kan nu næsten ikke tro, at jeg engang har følt mig

besjælet af Haab og Enthousiasme. Ak! et Puft havde bragt Flammen til at blusse op, et Puft havde ogsaa udslukket den, udslukket den saa godt, at Alt inden i mig er bleven forvandlet til Aske.

Jeg var jo dengang endnu meget ung og havde ikke den Visdom, jeg nu er i Besiddelse af; og disse taabelige Ideer havde ikke deres Udspring fra mig selv. Fra hvem skulde jeg have arvet dem? Jeg har aldrig haft nogen Don Quixote blandt mine Forfædre. Nej de kom uden-tvivl udenfra disse overspændte Ideer, og Helbredelsen derfor har ogsaa været grundig. Jeg føler mig slet ikke mere angrebet af dette slemme Onde; jeg er næsten bleven altfor godt helbredet, thi for at være syg, maa man leve, og jeg lever næsten ikke.

Kan De forestille Dem et Menneske, der er angrebet af Galskab, og som man lader underkaste sig en Kur, som ikke har anden Ubehagelighed end den, at man udtager hans Sjæl og gjør ham til en Automat?

Men hvad nytter det at tale om Fortiden? Det er bedre at beskjæftige sig med Nutiden.

Min Fader og jeg have foretaget en meget smuk Rejse. Vi toge ind i de bedste Hoteller, og jeg kan yde deres tables-d'hôte al den Ros, de i Sandhed fortjene. Alle vore Handelsvenner i de forskjellige Lande modtoge os meget venskabeligt. I Frankrig fik jeg overalt Vidnesbyrd om Gemytternes Tilfredshed. De Conservative vare krybende paa en skammelig Maade, for at forsvare deres Interesser, som rettelig forstaaet er det hele Lands. Nogle lunkne Republikanere, som vi traf paa, erklærede sig for Kejserdømmet, og de foretrak tusinde Gange at gjøre dette fremfor at ryste dette Samfunds Grundvold, hvori de spille en altfor stor Rolle til at de ikke skulde finde det beundringsværdig organiseret. Og de tillode sig

kun nogle Yttringer derom i deres fortrolige Vennekreds, hvilke dog ingen Indflydelse udøve paa deres Handlinger.

Jeg kan give dem det Vidnesbyrd, at de ikke blive generede af deres Grundsætninger, og at de, hvad den Ene sagde mere rent ud end den Anden, støtte den Regjering, der bedst kan beskytte deres Pung. Det gjælder blot om at vide, om deres Glæde er paa rette Sted.

Jeg har elsket Frankrig lidenskabeligt, men jeg elsker det ikke mere. Hver højmodig Følelse er udtørret i et Land, der lader sig i den Grad nedværdige og undertrykke. Vi, som ere dets Børn, ere nedværdigede med det; hvem af os kan sige: „Jeg er Noget for mit Land".

Jeg tror, at Fader er meget forbavset over min gode Opførsel paa Rejsen; jeg sagde ikke et Ord, der kunde compromittere hans eller hans Handelsvenners Klogskab og Forsigtighed. Vi have levet i meget god Forstaaelse med hinanden, og Samtalen har kun drejet sig om de forskjellige smaa Hændelser, der mødte os paa Vejen. Han lykønsker sig vist til dette Resultat, som overgaar hans Forhaabninger, og jeg er tilfreds med min fuldstændige Helbredelse. Jeg er nu fuldstændig omdannet efter den Form, som man ønskede, jeg gjør ikke længere nogen Modstand, føler ikke engang mere stærke Smerter, ja jeg tror i Sandhed, jeg er veltilpas.

Vi kom hjem i Aften. Intet har forandret sig i disse to Maaneder, hvori vi have været fraværende. Fru Merlin er lige dydig, Frøken Thusnelda ligesaa smægtende og den stakkels Virginie endnu bestandig vranten. Men ved Bordet sad der lige overfor mig en høj, ung Pige, der dannede den besynderligste Modsætning til sine Omgivelser, det var Idealet, der viste sig midt i Prosaen; det var Frøken Gertrude Chanzane, en Niece af Fru Merlin. Denne unge Pige stiger fra sin aristokratiske Ensomhed ned til os Bor-

gerlige udentvivl opfyldt af alle den Verdens Fordomme, hvori hun har levet.

Hun har imidlertid tildelt mig Navnet „Fætter"; men jeg har ladet hende forstaa, at jeg ikke kunde gjøre Fordring paa denne Ære, da jeg aldeles ikke havde Noget tilfælles med den højadelige Familie Chanzane. Er det ikke nok, at jeg skal pines af den lille Verdens Taabelighed, der er omkring mig, skal jeg nu desuden træffe paa denne Provinds Adels taabelige Stolthed, hvoraf jeg kun har læst Beskrivelsen i Bøger.

Men hvad er det, jeg siger? Er jeg da mindre fuldstændigt helbredet, end jeg havde troet. Vreden er endnu et Tegn paa Liv, derfor vil jeg bekjæmpe den. Der ser jeg tilfældigvis Avisen. Jeg vilde ingen mere helbredende Læsning kunne finde end den, førend jeg falder i Søvn.

Gertrudes Dagbog.

Den ... Juni 1870.

Jeg gik ned for at spise til Middag og saa ved Bordet min Onkel og hans Søn. Hr. Merlin er en lille Mand med et temmelig almindeligt Ansigt og fremfusende Maneirer, og han taler i en meget bestemt Tone. Jeg ved ikke, om han bekymrer sig videre om Andres Velvære eller Lykke, dog det er maaske en temmelig overilet Dom. Hubert ligner slet ikke sin Fader og synes ikke engang at være i Familie med ham, hans sørgmodige Øjne, de faa og kolde Ord, som han udtaler i en ligegyldig Tone, alt dette giver ham Udseendet af at være en Fremmed i Hjemmet. Jeg kan just ikke sige, at han behagede mig, thi der er intet elskværdigt ved ham, men han forbavser og interesserer mig. Han har ikke sagt mig en eneste af disse for-

slidte Høfligheder, som man sædvanligvis gjemmer til sine ny Bekjendtskaber, og da jeg kaldte ham „Fætter", viste han mig engang for alle til Rette for denne Fortrolighed. Ja, det synes mig utvivlsomt: Hubert Merlin er et koldt, spodsk og tavst Væsen, kort sagt, en højst ubehagelig Person. Han sagde kun nogle enkelte Ord, og de vare bittre og skarpe. Tante, der flere Gange i Aften var Offer for hans ironiske Bemærkninger, synes ikke at lægge Mærke hertil og kalder ham bestandig sin kjære Søn, hvorimod Hubert aldrig kalder sin Stedmoder andet end Frue. Imorges ved Frokosten læste han hele Tiden i Avisen, uden saa meget som at se paa os. Tante er uden Tvivl fornærmet over den Kulde, han viser mig, thi hun benytter enhver Lejlighed, for at faa ham til at henvende Ordet til mig.

„Hubert kan forklare dig det", siger hun eller ogsaa: „Min kjære Hubert vis dette eller hint til din Cousine". Men denne diplomatiske Opførsel nytter slet Intet: og den „kjære Hubert" er saa kjølig, at det næsten gaaer over til Uhøflighed. Uden alle Tantes Anstrængelser vilde man maaske lægge mindre Mærke til den Maade, han helt ignorerer mig paa, men hun foraarsager, at den bliver synlig for Alles Øjne. Virginie synes at more sig i Stilhed derover. I Aften, efter at vi havde spist, sad hun og jeg lidt affides fra de Andre.

— Er min Broder ikke elskværdig? sagde hun.

Derpaa antog hun denne lidenskabelige Tone, der altid forbavser mig saa meget, og som hun kun bruger, naar vi ere ene:

— Dersom han er iskold mod dig, saa er han det tusinde Gange mere mod mig; aldrig siger han et kjærligt Ord til mig, og dog har det ikke bestandig været saaledes; da jeg var en lille Pige, holdt han af mig og kjærtegnede mig. Jeg holdt mere af ham end af Fader og Moder,

ja, jeg elskede ham højere end Alt i Verden; men nu er det ganske anderledes. Han er bleven haard, stolt og ironisk, saaledes som Du nu ser ham, og jeg holder ikke mere af ham. Jeg tror endogsaa, at jeg afskyr ham. Dog nu skal Du høre Gertrude, hvorledes det Hele er gaaet til; thi jeg holder meget af at tale med dig; jeg tror, at jeg kan sige dig Alt; og dog ved jeg, at Du ikke holder af mig.

— Jeg vil nok komme til at holde af dig Virginie, naar jeg lærer dig at kjende; men Du maa tilstaa, at det ikke er let.

— Nej, Du har Ret, jeg er et Stykke Træ eller rettere sagt en Sten; men hvem ved, om Du ikke vilde være det Samme i mit Sted? Nu kalder Moder snart. Lad mig hurtig fortælle dig min Historie. Jeg var dengang endnu en lille Pige, og han var tyve Aar; jeg erindrer, at der dengang var megen Disputeren herhjemme, og jeg havde en svag Forestilling om, at Huberts Fremtidsplaner mishagede mine Forældre overordentligt, men mere havde jeg ikke forstaaet. En Dag, da jeg gik forbi Faders Arbejdsværelse, stod Hubert i Døren, han vendte Ryggen til mig og holdt Døren paaklem med den ene Haand.

— Er det dit sidste Ord Fader? sagde han med en Stemme, der bragte mig til at skjælve, saaledes lignede den et Uvejrs dumpe Drøn.

— Ja det er mit sidste Ord, sagde Fader og lagde Eftertryk paa hver Stavelse.

— Jeg har dog sagt dig, at det for mig vil blive Fortvivlelse og sjælelig Død.

— Ti stille, sagde Fader, Du ved godt, at disse højtgaaende, dramatiske Fraser intet Indtryk gjøre paa mig.

— Det er godt, sagde Hubert, iaften skal Du faa mit afgjørende Svar; men dersom jeg giver efter, er hvert

moralsk Baand brudt mellem os. Vil Du have det saaledes Fader?

— Jeg forlanger kun Lydighed, sagde Fader; jeg ved, at det Øjeblik vil komme, da Du vil takke mig for at have hindret dig i at begaa en Daarskab og i at offre dit Liv for taabelige Drømmerier.

Hubert gik sin Vej uden at svare, og jeg flygtede bort; nogle Minutter efter nærmede han sig til mig bleg og vandrende op og ned ad Gulvet i hæftig Bevægelse. Endelig trak han mig hen til sig, og idet han trykkede mig tæt ind til sig, sagde han:

— Lille Søster (det var den sidste Gang, han kaldte mig saaledes) svar mig, hvad skal jeg gjøre? Tilbringe mit Liv med at vinde Rigdom eller med at gjøre min Pligt?

— „Men, sagde jeg ganske forbavset, er det da ikke herligt at tjene mange Penge?

Da stødte han mig haardt bort.

— Visdommen lyder fra Barnets Mund, sagde han; jeg vil adlyde dette Orakel. Tak Virginie, Du har udtalt det Ord, som afgjør hele mit Liv, jeg vil altid være dig taknemlig derfor.

Han gik bort, uden engang at se paa mig, men pludselig kom han tilbage og sagde:

— Du har beundringsværdige Ideer min lille Pige, Du vil blive din Families Glæde og Stolthed; og jeg lykønsker dig til, at Du allerede i saa tidlig en Alder har naaet den Grad af Fuldkommenhed, som jeg af alle Kræfter ogsaa skal søge at opnaa.

Fra den Dag af har Hubert ikke mere sagt noget kjærligt Ord, vi leve med hinanden som Fremmede. — —

Virginies Fortælling har givet mig meget at tænke paa. Maaske kommer Huberts ironiske Kulde af det frygtelige Tryk, som hans Natur har udstaaet ved den Opof-

frelse af hans sande Jeg, som han har været nødsaget til at gjøre. Jeg vil ingen uigjenkaldelig Dom fælde over ham, førend jeg lærer ham nøjere at kjende.

Den .... Juni 1870.

Da jeg imorges befandt mig i Spisestuen tilligemed Frøken Thusnelda, hørte jeg en Samtale, der blev ført mellem Tante og En, der bad om Hjælp. Jeg saa igjennem Døren, der stod paaklem, at den stakkels Kone, med hvem hun talte, neppe kunde holde sig oprejst, og at hun hvert Øjeblik var nær ved at segne om paa den Stol, der stod bagved hende.

— Nuvel, min gode Kone, sagde Tante, hvad har De at sige mig?

— Frue, min Mand kan ikke mere arbejde, og mine Børn ere nærved at dø af Sult.

— Er det en Maade at tale paa, man dør aldrig af Sult. Hvor gamle ere Deres Børn?

— De ere Alle under 12 Aar.

— Alle! Men hvormange har De da?

— Sex, Frue.

Jeg tror, at Tante var nærved at udtale en streng Dadel over det store Antal, men hun betænkte sig.

— Nuvel, min gode Kone, Børn ere en Velsignelse, og vi bør være taknemlige mod Gud, fordi han har givet os dem. Det er desuden Forældres Pligt at opdrage dem godt og give dem et godt Exempel ved hellere at arbejde end at tigge.

— Frue, dersom min Mand blot kunde arbejde, saa vilde vi ikke bede Nogen om Noget.

— Det ved jeg . . . Det ved jeg . . . Det er altid den samme Historie. Ser De, min gode Kone, jeg er nu overbeviist om, at deres Mand kunde arbejde, dersom han vilde;

men maaske han holder mere af at tilbringe sin Tid i Værtshusene.

— Aa nej! Frue, han sætter aldrig sine Ben der, raabte den stakkels Kone, der er Ingen, der som han har bragt Alt, hvad han tjente, hjem. Men han er syg; Fabrikherren har sendt ham hjem, fordi han fandt ham for svag til at arbejde, og han har ikke kunnet faa Noget at bestille andetsteds.

Derpaa tilføjede hun:

— Han ved ikke, at jeg er gaaet herhen . . . Han er saa stolt.

— Det er urigtigt af ham. Naar man er fattig, maa man ikke være stolt. Dersom jeg var fattig, vilde jeg ikke være for stolt til at bede om Hjælp og gode Raad. Gaa Deres Børn i Skole?

— De have hverken Sko eller rene Klæder, Frue.

— De maa sende Dem i Skole. Vi skylde vore Børn at give dem en god Opdragelse, der er endnu mere end Brødet, som kun er til Næring for Legemet; thi Sjælen er ulige kostbarere end Legemet. Jeg har selv aldrig sparet nogen Umage eller Besværlighed ved min Datters Opdragelse.

Idet hun talte saaledes, kom Tante ind til os for at hente sin Notesbog, for deri at opskrive Konens Navn og Adresse. Disse Mennesker, sagde hun til os, forstaa slet ikke, hvad der er deres Pligt! Ak! hvor det er sørgeligt at finde saa megen Uvidenhed og moralsk Elendighed!

— Ja meget sørgeligt, sagde Ekkoet, man føler sig næsten fristet til at spørge sig selv, om de have en Sjæl som vi.

— Deres Navn og Deres Adresse? spurgte Tante den stakkels Kone, da hun igjen kom ind til hende.

Jeg hørte ikke Svaret; men Tante raabte:

— Hvorledes! Er det Dem, min stakkels Marriette? Jeg vilde aldrig have gjenkjendt Dem, De, der fordum var saa

stadselig. Se nu hvad der er kommet ud af, at De ikke vilde lyde mit Raad, men fulgte Deres eget Hoved. Nuvel, det er det Samme, jeg skal hjælpe Dem, skjøndt De ikke har villet høre mine velmente Raad. De angrer det uden Tvivl nu, men det er for sildigt. Mange Andre i mit Sted vilde virkelig ikke have hjulpet en Person, der frivillig er kommet i Elendighed og Fattigdom; men jeg vil glemme det, og jeg vil give dem en Anvisning hvorefter De kan faa Klæder til deres Børn, for at de kunne komme i Skole.

— Vi have siden igaar intet Brød i Huset, sagde den stakkels Kone med en fortvivlet Stemme.

Jeg løb op paa mit Værelse for at hente min Portemonnaie; men da jeg kom tilbage, var Tante alene. Jeg saa ud af Vinduet; Mariette gik med bøjet Hoved langs med Muren og forsvandt strax om Gadehjørnet.

Tante beskjæftiger sig meget med de Fattige, hun besøger dem, hun hjælper dem, hun giver dem Almisser. Elsker hun dem? Jeg fristes til at tvivle derom. Imidlertid er det dog en Opoffrelse at bruge sin Tid og sine Kræfter for dem.

Indtil nu har jeg Intet gjort for dem; jeg er ikke engang faldet paa, at de Fattige ere en Klasse Mennesker for sig selv, med hvem vi skulle have Forbindelser af en ganske særegen Natur. Beboerne i vore Hytter modtoge mig med Fornøjelse, og at de ikke kom til os var fordi de arbejdede. Jeg har aldrig troet, at man skulde give dem flere Lærdomme end man fik af dem. Denne fattige Kones Besøg har efterladt en usigelig Bedrøvelse i mit Hjerte.

Da jeg igjen traf sammen med Hubert, følte jeg mig meget venlig stemt imod ham, men hvert af hans Ord var en Draabe iskoldt Vand, der faldt ned paa mig. Hvorledes kan man ønske at være i den Grad utilgjængelig?

Der er en anden meget besynderlig Ejendommelighed ved ham, den nemlig, at han efter de forskjellige Udtryk i hans Ansigt kan vexelvis eller næsten paa samme Tid se meget ung eller meget gammel ud. Hans Øjne ere sørgmodige, og hans Mund ironisk, men der er enkelte flygtige Øjeblikke, hvori han ser overordentlig ungdommelig ud.

Frøken Thusnelda kom og satte sig ved Siden af mig i Dagligstuen.

— Hvad synes De om Hr. Hubert? spurgte hun.

— Han er just ikke videre elskværdig, efter hvad jeg kan dømme i saa kort en Tid.

— Ak! Han var ganske anderledes i forrige Tider. Han har haft Sorger tror jeg; det er kun Hjerteforg, der kan frembringe en saa stor Forandring.

— Mener De en Kjærlighedssorg?

— Uden Tvivl, hvilken anden Sorg kunde det ellers være?

Efter et Øjebliks Tavshed spurgte den følsomme Thusnelda mig:

— Har De aldrig elsket?

— Aldrig, Frøken.

— Hvorledes! aldrig! og De er dog 20 Aar?

— Ja 20 Aar og endnu $\frac{1}{2}$ til.

— Aldrig elsket! gjentog hun med en melankolsk Medlidenhed. I mit Land træffer man ikke paa noget lignende. Da jeg var 12 Aar gammel, var jeg allerede forelsket. Det var i en Dreng, der var lidt ældre end mig, og som jeg ofte mødte, naar jeg gik til Skole; han var bleg med store sorte Øjne. Jeg har nu altid holdt mest af de sørgmodige Ansigter; de ere saa interessante. Da jeg imidlertid hørte, at han var Søn af en Slagter, gjorde dette mig meget ondt, og jeg saa ikke mere til ham, naar jeg gik forbi ham; men da jeg kort Tid efter fik at høre, at han var død, laa jeg en hel Nat og græd og trak mit Senge-

tæppe op over Hovedet, for at min Moder ikke skulde høre det. Bagefter tænkte jeg, at det i Grunden var godt, at han døde, da jeg dog ikke kunde elske en Slagters Søn. Hans Øjne vare dejlige, og da jeg kom her i Huset for at paatage mig Virginies Opdragelse, fandt jeg strax, at Hr. Hubert havde megen Lighed med den stakkels Dreng. De kan ikke efter hvad han nu er domme om, hvorledes han dengang var.

Frøken Thusnelda standsede, udstødte et Suk og tog min Haand, som jeg dog sagte trak tilbage.

— Ak! jeg har et altfor varmt Hjerte, det er min Ulykke. De maa være glad ved ikke at ligne mig.

Hvor latterlig denne gammeldags Romantik end var, følte jeg mig dog grebet af Medlidenhed med denne stakkels Pige.

— Dengang var han saa god, saa ædelmodig! Han talte ofte om Reformer, om Frihed, Lighed og alle Slags store Ideer. Jeg holdt nu af at høre paa ham; men naar han yttrede dem for Fru Merlin, fandt hun, at han gik vel vidt. Hun viste ham, at Enhver bør blive paa den Plads, hvorpaa Gud har sat ham, fordi hvad der er gavnligt for den Ene, det er skadeligt for den Anden; hvorledes det Ene opvejer det Andet i denne Verden, og at de, som man ofte finder saa meget til at beklage, tidt have færre Lidelser end de, som vi synes ere saa begunstigede. Men han hørte ikke meget paa hende. Ulykkeligvis oprandt det Øjeblik, da han fra at tale om sine Ideer vilde gaa over til at bringe dem til Udførelse. Man siger, at alle Franskmænd ere saaledes; de kunne ikke holde sig i den rene Tankes Sphære. Hans Fader blev naturligvis opbragt herover, og der forefaldt meget stormende Scener imellem dem, dog lidt efter lidt underkastede han sig; men han har siden den Tid aldrig været sig selv.

Efter denne Beretning fulgte nogle Suk. Jeg rejste mig, da jeg ikke vilde udsætte mig for at trænge dybere ind i den stakkels Frøkens ømme Sjæls Hemmeligheder.

— Spil Noget for os min lille Pige, sagde Onkel til sin Datter; har Du ikke lært noget Nyt?

— Spil det ny Stykke af Herz, sagde Tante.

— Ja, lad os høre det! og gjør dig nu rigtig Umage, jeg har betalt Penge nok i de sidste 10 Aar til Musikinformationer. Nu skulle disse Penge indbringe mig Renter. Nu, lad os høre noget Udmærket. Virginie spillede et stort Nummer, en sand Triumf for den musikalske Opdragelse, der havde bragt Fingre, der af Naturen vare oprørske og stive, til at spille uden at standse, uden at tøve, ja uden at tage en eneste Note fejl. Jeg bekjender, at den Slags Musik er et uforstaaeligt Sprog for mig, en Strøm af Noder, en Samling Akkorder, ikke en Melodi, ingen Følelse, intet Tonefald, Intet, som tiltaler eller rører. Af! jeg holdt mere af at høre Vandspringenes Pladsken og den lille Kvæghyrdes Sang, naar han førte Kjerne paa Græs.

Onkel gav sit Bifald lydelig tilkjende.

— Se det var jo godt, sagde han; man kan da finde sig i at have givet sine Penge ud, naar man har opnaaet et saadant Resultat. Du skal faa et nyt Klaver næste Aar min Lille.

Hubert ventede, til hans Fader havde endt sin begejstrede Tale: Ja Virginie spiller i Sandhed lige saa godt som en Spilledaase, sagde han.

Virginie sagde Intet, men jeg saa, at hendes Læber bævede, og at hendes Øjne vare fulde af Taarer. Jeg fandt Hubert ondskabsfuld.

Aftenen forekom mig meget lang; mit Liv er saa sørgeligt og unyttigt her. Oh, hvad skal jeg gjøre, hvad skal jeg gjøre for at overvinde denne Livslede, som har bemæg-

tiget sig mig. Jeg kjendte den aldrig paa Chanzane. Jeg levede der lykkelig ved Tilværelsen i en sympatetisk Natur og med Mennesker, som jeg elskede. Hele mit Liv var som en blid fortryllende Drøm, og jeg hengav mig til den uden at tænke paa, om den skulde ende, eller hvorledes den vilde ende. Nu er jeg vaagnet op, og i min ny Tilværelse saarer og støder Alt mig, og enhver Ting synes mig i Uoverensstemmelse med mine Øjne og med mine Øren ligesom med min Følelse og min Tanke.

Huberts Dagbog.

Den . . . Juni 1870.

Siden jeg har givet Afkald paa det, der vilde have gjort mit Liv smukt og ærefuldt, fordi det idetmindste havde været et Forsøg paa at virkeliggjøre mit Ideal, har jeg, uden at vide det, været beskjæftiget med mit eget Jeg. Hvoraf kommer det, at de fordums Forhaabninger igjen opvækkes? Dog nej! det er kun Indbildninger, Lokkebilleder og Løgn; Offret er bragt og jeg maa ikke begynde Kampen forfra igjen. Det er let nok at forestille Idealet, naar man har yndefulde Bevægelser og store Øjne, der afvexlende ere fulde af Drømmeri eller Eftertanke. Hendes Sjæl er uden Tvivl tør, kold og overfladisk ligesom de Andres. Hvorfor skulde hun være mere værd end de? Maaske fordi hun som Frk. Merlin sukkende siger, ingen Opdragelse har faaet? Det vilde rigtignok være en Grund; men er dette virkelig sandt? Mon hun ikke snarere finder det interessant at anstille sig som et Naturbarn? Enhver af os har sin Maade at forstille sig paa; og den at være naturlig er den bedste.

Jeg ser nok, at jeg mishager hende særdeles; naar jeg henvender en af mine Spydigheder til hende, ser hun først paa mig med Forbavselse, derpaa vender hun sine Øjne bort, som for at sige: Hvad angaar det forresten mig? Og denne Foragt opirrer mig saaledes, at jeg endnu viser mig mere ubehagelig.

I Sandhed, jeg skammer mig over mig selv. Naar man har dræbt sig selv, maa man ikke gjøre det halvt og saa bevæge sig igjen for at trætte dem, hvem man har lovet at være død. Det er urigtigt og desuden meget smagløst.

Denne unge Skovnymphe, Gertrude de Chanzane, ved godt hvad det er selv at have en Villie. Fru Merlin vilde opdrage hende efter sin Maade; men hun gjorde Indvendinger derimod med en rolig Bestemthed, og hun har indtil nu beholdt sin Frihed; men hun er som en Fugl, der er indelukket i et Bur. Det lader til, at hun, da hun boede paa sit Herresæde Chanzane, har tilbragt sin Tid med at strejfe om paa Markerne og besøge Bønderne, for hvem hun vel har spillet Prindsessens Rolle ligeoverfor Hyrder og Hyrdinder; hun har fløjet om som en Bi, idet hun undersøgte alle Fodstier i Skovene og alle Afkrogene i Dalene, ligesaa fortrolig med Naturen som om Alt tilhørte hende ligefra Græsstraaet til Egetræet. Den stakkels Virginie hører paa alt dette, som om det var et Feeventyr; hun, som selv, naar hun troer at være paa Landet, aldrig er gaaet ud uden at være pyntet eller ledsaget af En eller Anden; men jeg troer forresten, at disse Skikke fra en anden Verden end hendes, synes hende mere besynderlige end misundelsesværdige, og at hun i det Hele taget har en urokkelig Tro paa sin Opdragelses Fortræffelighed. Frihed, fuldstændig Frihed, har Gertrudes Liv været

indtil nu. Mit har været Tvang og Trældom. Hvad Lighed er der mellem hende og mig?

Jeg nærer næsten et Slags Had til hende, naar jeg tænker paa, at hun aldrig har bøjet sit stolte Hoved, aldrig ladet sin fri Villie kue og aldrig ladet sin Sjæl binde og nedværdige. Jeg føler ogsaa en Slags Medlidenhed med hende. Er hun nu ikke ogsaa i denne sneverhjertede Kreds, hvor man kvæles? Vil hun ikke ogsaa lig en Plante, der har skudt for mange Skud, blive afkappet og beskaaret for de bedste? Vil hun ikke blive omdannet efter den Typus paa borgerlig Fuldkommenhed og fornuftige Dyder, som hersker her, og som omdanner Alt efter sit Billede?

Denne ædle vilde Plante vil maaske aldrig blive en Kjøkkenurt som Virginie, den vil snarere om kort Tid blive en Potteplante uden Farve og uden Duft.

Gertrudes Dagbog.

Den . . . Juni 1870.

Jeg har faaet et Brev fra min lille Celeste friskt og venligt som hun selv. Da jeg læste det, syntes jeg igjen, at jeg var i Forpagtergaarden, og jeg saa Straataget, der var saa lavt og skjævt, at jeg altid kom til at tænke paa en Nathue sat forkert paa et vrantent Hoved. Jeg troede at være i den store Frugthave, hvor vi om Efteraaret gik og samlede Blommer i det høje Græs, der vilde skjule dem for os, og jeg gjensaa Æbletræet med dets knudrede Stamme, der hvert Aar kun bærer et eller to smaa tørre, runkne Æbler, men som til Gjengjæld var prydet med store Klumper Mos. Dets snoede og lodrette Grene dannede ved at skille sig fra Stammen et Slags Sæde, hvori

vi tilbragte mange glade Timer. Hvor yndige vare ikke de lange Søndag Eftermiddage, naar Celeste og jeg sade i Træet og udkastede Planer, den ene mere taabelig end den anden; jeg byggede gjerne Luftkasteller, hun enten forundrede sig eller spøgte muntert over min livlige Indbildningskraft. Naar vi vare kjede af dette Tidsfordriv, spadserede vi en Tur langs Bredden. Oh, hvor den var smuk den Bæk, hvor jeg holdt af den med dens Forglemmigejer om Foraaret og senere med dens store Aakander og deres hvide Blomster, saa smukke, som man næsten kun ser dem i Drømme, med dens forkrøblede Piletræer og Dvergtræerne, der stode langs med Bredden, en sørgelig Vegetation, der mere end nogen anden griber Sjælen. Af hele Naturen er Bækken maaske det, som jeg savner mest.

Jeg ved ikke, ved hvilket Trylleri Celestes Brev har opfyldt mit Værelse med en harmonisk oplivende Duft. Jeg har hele Morgenstunden været lykkelig.

Jeg gik i Dag ud med Virginie under Jomfru Justines Beskyttelse. Vi gik igjennem snevre Gader, hvor næsten alle de Forbigaaende havde et elendigt Udseende. Det er imod Naturen saaledes at støde sin Næste paa Albuen uden saa meget som at se paa ham eller bryde sig om hans Tilværelse. Virginie gik fremad uden at se hverken til Højre eller Venstre, ligegyldig for Alle, blot omhyggelig for at hendes Kjole ikke kom i Berøring med de smudsige Klæder, der strejfede den.

— Hvilket usselt Kvarter, sagde hun til mig, det er kjedeligt, at vi maa derigjennem for at skyde Gjenvej. Jeg haaber, at det snart skal rives ned, vort Hus vilde vinde meget ved at blive befriet for dette ubehagelige Naboskab.

Hendes sidste Ord bleve overdøvede af en skrækkelig Støj. En tungt belæsset Vogn kjørte forbi os paa den ujævne Stenbro, to Børn, der gik foran os, vilde gaa ind

paa Fortovet for at undgaa den; den Mindste, som den Største havde ved Haanden, gled og faldt uagtet alle Søsterens Anstrengelser for at holde hende oppe. Nogle Sekunder endnu, og den uhyre Vogn vilde være gaaet over hende, hvis ikke en bluseklædt Mand, der med korslagte Arme stod paa sin Dørtærskel, havde med en hurtig Bevægelse taget Barnet ved Armen og kastet hende tilside med en frygtelig Ed. Det var i rette Tid; thi Hjulet havde allerede strejfet det lille blonde Hoved.

Barnet græd, mere forskrækket over den Voldsomhed, det var bleven frelst med, end ved Faren, det havde været i. Den Ældste, der havde mere Forstand derpaa, skjældte over alle Lemmer og skyndte sig at trække den Lille med sig. Virginie og Jomfru Justine vare gaaede forbi uden at standse. Jeg betragtede de to Børn, og uagtet de vare usselt klædte, kunde man ikke tænke sig en yndigere Gruppe. Jeg kunde ikke lade være at bukke mig ned og kysse den Yngste. Ak! hvor hendes klare Øjne bragte mig til at tænke paa Bækken.

Jeg spurgte om deres Navn, og den Ældste viste mig Huset, hvori de boede. Jeg vilde gjerne se dem igjen! Jeg holdt af dem, maaske de ogsaa vilde kunne holde af mig. Virginie kom tilbage og saa forbavset paa mig, Jomfru Justine betragtede mig med en uforskammet Mine. Jeg skyndte mig at gaa med dem, og vi fortsatte i Tavshed vor Vej.

— Husker Du, sagde Tante til Onkel ved Middagsbordet, den Mariette, der undertiden kom hos os for at sy, da Virginie var lille. Det var en smuk Pige med et fint og friskt Ansigt, meget stadselig klædt og meget dygtig i alt Haandarbejde.

— Javel! sagde Onkel.

— Hun hørte op med at komme her, da hun blev gift

med en Arbejder ved Navn Marcel. Jeg havde gjort Alt for at fraraade hende denne Daarskab, thi Ingen af dem havde Penge. Jeg sagde bestandig, Du har det godt som Du har det Mariette, hvorfor vil Du berede dig selv en Fremtid, fuld af Elendighed? Hun smilede med en sikker Mine og svarede mig, at hendes Forlovede var i en god Stilling, at hun selv forstod at bruge sine Hænder, og at hun Intet frygtede. Der var Intet at sige dertil, og jeg gav hende endogsaa hendes Brudekjole.

— Altid lige ædelmodig, sagde Frøken Thusnelda.

— Nu, hvad er der blevet af hende? spurgte Onkel.

— Hun, der fordum var saa stolt og egenraadig; hun kom imorges og bad mig om Brød til sig og sine Børn. Hendes Mand, siger hun, er bleven sendt hjem fra Værkstedet, da han ikke kan arbejde, fordi han er syg og ikke har kunnet finde Arbejde andetsteds.

— Jeg haaber, at Du ikke lader dig narre sagde Onkel. Vi maa ikke opmuntre de Dovne, der holde mere af at lægge Hænderne overkors end at fortjene deres Brød paa en ærlig Maade. En Arbejder, der opfører sig godt, tjener altid tilstrækkeligt Brød til sig og sine. Hvad have de at beklage sig over? For Djævlen! Alle Mennesker have ikke Brød . . . . . .

Da min Onkel havde talt, beroligede han sig lidt, og tog et Stykke Andesteg med Grønærter paa sin Tallerken, som han fandt udmærket.

— I hvilken forgelig Verden leve vi dog ikke, sagde Tante med Salvelse, paa den ene Side Misfornøjelse, tøjlesløs Ærgjerrighed og paa den anden Egoisme . . . . .

— Egoisme, Egoisme, ja det er hurtig nok sagt. En retskaffen Mand er ikke en Egoist, fordi han, efter at have arbejdet hele sit Liv, vil nyde det, som han har tjent i sit Ansigts Sved uden at man bestandig skal raabe ham i

Drene: Del med mig! — Og dog dersom de Andre ikke have ligesaa Meget, hvis er Fejlen? Jeg ved af Erfaring, hvad udholdende Arbejde kan gjøre, og jeg har kun et Raad at give dem: Gjør som jeg, og I ville befinde Eder vel derved.

Jeg kom til at see paa Hubert i dette Øjeblik. Han havde ikke taget Del i Samtalen, og hans Holdning var paa engang hovmodig og ydmyg; hans Træk fortrukne og hans Øjne nedslaaede. Da han slog dem op, mødte han mine, og han vendte sig bort med en utaalmodig Bevægelse. Hvor mon dog den Afsky kommer fra, som jeg indgyder ham?

Huberts Dagbog.

Den . . . Juni 1870.

Frøken Chanzane foragter os vist; idag da Fader udtalte nogle af disse Ord, der før gjorde mig saa ondt, men som jeg nu hører paa med Ligegyldighed, sagde hun Intet; men hendes Øjne talte for hende. Hun tror bestemt, at Faders Maade at tale paa ogsaa er min; og hun tager endda ikke saa meget fejl: hvis det endnu ikke er saaledes, vil det snart blive det. Hvad skal jeg med ophøjede Ideer i en Tilværelse, der er helliget Binding og personligt Velvære? Det er sandelig ikke Handelen i sig selv, som jeg foragter, det vilde være en intetsigende Romantik, der i det Højeste kunde passe sig for en Skoledreng paa 15 Aar. Jeg kan godt mindes den Tid, da det syntes mig, det vilde være bedre at dø som fattig Digter paa et Tagkammer, forbandende Gud, Menneskene, Samfundet og hele Livet, fremfor at gjøre sin Pligt i et Kontor. Men ak! ogsaa til dette Kontor har jeg stillet mine

sygelige Fordringer. Jeg vilde have, at Handelsaffærerne skulde udføres med samme Retskaffenhed som alle andre Ting i Livet. I de sidste Aar har jeg imidlertid gjort Fremskridt i at give Afkald paa min egen Samvittighed og min egen Tanke, det syntes mig næsten, som om min Sjæl var stivnet nok for ikke mere at lide. Denne Bitterhed i Hjerte og Tale, hvorfor det endnu ikke er lykkedes mig fuldkomment at blive helbredet, har jeg i den senere Tid følt give Plads for en bekvem Ligegyldighed. Siden Frøken Chanzanes Ankomst er jeg angrebet af et Onde, som jeg ikke kan give andet Navn end et Anfald af det som jeg fordum var eller snarere, hvad jeg kunde have været.

Gertrudes Dagbog.

Den . . . Juni 1870.

Jeg føler, at der intet Baand er mellem mig og dem, i hvis Midte jeg lever, og mere end nogensinde føler jeg, at jeg er en Plante, der ikke igjen kan slaa Rødder. Af mit fordums Liv savner jeg næsten mest den fortrolige og simple Maade, hvorpaa jeg levede med min Omgivelse. Paa Gaden vilde jeg ofte gjerne standse, veksle et Par Ord med en Person, hvis Ansigt interesserer mig, kjærtegne et Barn eller endogsaa en stakkels Hund, der sidder paa en Dørtærskel, og hvis Øjne følger mig med en stum Opfordring til min Sympati. Tante og Virginie gaa forbi, uden saa meget som at kaste et Blik paa denne Mængde af levende Væsener, som de møde paa deres Vej. Denne Menneskemasse opvækker en besynderlig Følelse hos mig: det er paa en Gang Ensomheden, der isner Hjertet og en underlig Trang til at kjende og elske ethvert af alle disse

Væsner, der ere ligesom jeg. Tante foreslog mig at besøge nogle fattige Familier med hende.

— Vi ville, sagde hun, besøge de Fattige for at hjælpe dem saa godt, det staar i vor Magt saavel aandeligt, som legemligt; det er vor Pligt. Desuden blive vi mere taknemmelige for vore Kaar, naar vi have set saa megen Elendighed. Det vil ikke være uden Nytte for dig, kjære Gertrude, at høre hvorledes jeg taler til dem, jeg, som er saa vant til den Slags Ting.

— Uden Tvivl er det en Videnskab, der maa studeres, sagde Hubert, som jeg troede læste ivrigt i Avisen; thi man maa tage sig vel iagt for ikke at tale til den Slags Folk, som man taler til Andre. Ligeoverfor den særegne Race, som vi kalde „de Fattige" maa man paatage sig et eget Sprog og en egen Stemme; ellers kunde de let komme til at tro, at de ere vore Lige, hvilket jo vilde være yderst ubehageligt.

Da Hubert udtalte disse Ord, havde hans Stemme ingen særegen Tone; men hvilken bitter Sammentrækken af hans Læber, og hvor hans Ansigt havde et haardt og gammelt Udtryk! Mon Tante lagde Mærke dertil?

Hun vedblev, som om hun ikke havde bemærket Afbrydelsen:

— Jeg kjender dem saa godt: de holde af, at man taler fortroligt med dem; men dog med Myndighed. Folk, som aldrig have gjort sig anden Ulejlighed for deres Næste end den at holde smukke Taler, kunne ikke vise mig til Rette om hvorledes jeg skal bære mig ad. I 20 Aar har jeg nu allerede beskjæftiget mig med de Fattige, og jeg har i den Tid gjort mange Erfaringer. Vi to ville gaa sammen Gertrude, og jeg skal lære dig, hvorledes Du skal bære dig ad.

Hubert nærmede sig til mig. Det var første Gang, han af sig selv henvendte Ordet til mig.

— Naa, De vil ogsaa lære at gjøre godt, sagde han til mig, idet han lagde Eftertryk paa hvert Ord.

— Jeg vilde saa gjerne ikke længere blive fremmed for de Lidelser der omgive mig.

— Tag Dem i Vare, for ikke at irritere Lidelserne ved at røre ved dem. Hvad mig angaar, vil jeg hellere have, at man skal lade Folk dø af Sult end belære dem og give dem en Almisse, der ydmyger dem.

— Almissen kan ikke være ydmygende, naar den der giver den, selv modtager ligesaa Meget, som han giver. Hvad angaar Lærdommene, da kan jeg uden Tvivl ligesom fordum hos Beboerne i vore Hytter lære megen Udholdenhed og Taalmodighed.

— Dersom De tænker saaledes, er jeg bange for, at det bliver Dem selv, der kommer til at lide.

— Hvorfor dog?

— Vent, De vil snart faa det at vide.

Denne Samtale førtes halvhøjt, og Tante var for langt borte, til at hun kunde høre den.

— Jeg vil gjerne tage dig med kjære Niece, sagde Tante, idet hun nærmede sig, men jeg er ikke desto mindre fast overtydet om, at en ung Piges mest passende Virksomhed bør være i Hjemmets Midte. Der kan hun virke uden at støde an imod Skik og Brug.

En underlig Virksomhed, idetmindste hvad mig angaar; lange Dage, hvori jeg har læst lidt, spadseret en Tur og om Aftenen har jeg syet lidt kulørt Broderi .... Intet Maal, ingen Interesser. Kan det kaldes et Liv?

Nogle Øjeblikke senere mødte jeg Hubert i Entreen, og han sagde hurtig til mig:

— Pas paa, at De ikke kommer under Aaget, lad ikke Deres Sjæl dræbe i Dem.

Den Tone hvori han sagde disse Ord, var ganske

forskjellig fra den sædvanlige, saa forskjellig, at jeg skjælvede ved at høre den. Jeg vilde bede ham om en Forklaring; men han var allerede borte.

Den . . . Juni 1870.

Jeg ved ikke, om jeg skal le eller græde over den bedrøvelige Rolle, som Tante og jeg spillede idag ved vort Besøg hos Mariette eller rettere hos Madam Marcel. Medens vi kjørte derhen, udviklede Tante sine Ideer om vort Aarhundredes Laster.

— Jeg frygter, sagde hun, at disse Mennesker ikke ere vor Interesse værd; Manden er en af disse Arbejdere, som have nogen Oplysning, mange gale Ideer og en uhyre Stolthed. Ser Du, mit kjære Barn, alt det Onde kommer af, at Almuen hellere vil belære sig selv, istedetfor at lade sig oplyse om, hvad der er godt og nyttigt. Disse stakkels Mennesker have nogle faa Kundskaber, og tro af den Grund, at de ere i Stand til at bedømme Alt. Jeg ønsker Almuens Oplysning, men en saadan, som passer til den, og som lærer den at holde sig paa sin Plads, men ikke en saadan, som opvækker Forfængeligheden og den oprørske Aand.

Jeg svarede ikke herpaa; men den Tanke pinte mig, at vi maaske vilde opvække Vrede istedetfor at bringe Beroligelse i denne fattige Bolig.

Huset, foran hvilket Vognen holdt, var lille og snavset. Man viste os en Dør i en snever, mørk Baggaard; vi bankede paa, og uden at vente paa Svar paa sin Banken aabnede Tante Døren, og vi traadte ind. Et Barn laa paa en Seng og legede med nogle Klude. Det var den lille Pige med de blaa Øjne, som jeg havde set paa Gaden; men hun var nu meget blegere og magrere end da jeg sidst saa hende; de andre Børn vare spredte ad rundtom i det temmelig store Værelse, der næsten var blottet for

Møbler. En af de smaa Piger for ganske forskrækket ved at se os hen i en Krog, hvor hun stod og betragtede os. En Mand sad med korslagte Arme paa Kanten af et Bord. Han rørte sig ikke, men kastede et Blik paa Barnet, som dette syntes at forstaa, thi hun svarede halvhøjt:

— De have ikke bedet om Tilladelse til at komme ind, Fader.

Det er rigtigt, sagde han, hvorfor skulde de ogsaa gjøre det? Der er Ingen til at sige: Herren og Fruen ere ikke hjemme.

Mariette havde rejst sig, og da hun gjenkjendte Tante, bød hun os forlegent de to Stole, der udgjorde de bedste Møbler i Værelset. Tante afslog at tage Plads og kastede et fornærmet og overrasket Blik paa Arbejderen, der var bleven staaende ligeoverfor hende med Armene over Kors. Jeg var forvirret og skamfuld over den Rolle, jeg spillede, jeg følte, at jeg ingen Ret havde til at befinde mig hos disse Folk, hvor vi desuden øjensynligt ikke vare velkomne, jeg havde gjerne villet nærme mig den lille Pige i Sengen, hvis blege Ansigt var det eneste, der smilte til mig; men for at gjøre dette, maatte jeg forbi Faderen og jeg forblev ubevægelig paa samme Sted.

Tante kastede et langt, undersøgende Blik rundt i Værelset og lagde nøje Mærke til Alt.

— De burde holde deres Børn renere, sagde hun, Renlighed koster ingen Penge.

— Jeg gik ud imorges Kl. 3 for at vaske, og da jeg Kl. 9 kom tilbage, tog jeg mit Sytøj, uden at give mig Tid til at bestille Noget; thi jeg skal bringe dette Arbejde hen i Aften, for at faa Brød til Børnene.

— Men jeg ser der i Krogen en stor Pige, der vender Ryggen til os, hun maatte da kunne hjælpe Dem, dersom hun var godt opdraget.

— Kom herhen Pauline, sagde hendes Moder.

Barnet nærmede sig, og vi saa, at hendes Øjne vare angrebne af et skrækkeligt Onde; hun havde vist været smuk engang; men nu var dette lille Ansigt sørgeligt at skue.

— Ak! sagde Tante, hvad gjør De for at helbrede hende?

— Lægen siger, at det kommer af, at vor Bolig er saa fugtig.

— Men hvorfor vil De da blive boende i en saa usund Lejlighed?

— Vi kunne ingen bedre finde til samme Pris.

— Ja, men hvilken urigtig Sparsommelighed; naar De og Deres Børn have mistet deres Helbred, hvad har De saa vundet derved? Ser De min stakkels Mariette, der er Mennesker, der kunne trække sig ud af de vanskeligste Stillinger, og Andre, som hverken vide ud eller ind.

— Og De min Ven, sagde Tante, idet hun vendte sig til Manden, De har vel Intet at bestille, siden De staar med Armene over Kors?

Intet Svar. Den stakkels Mariette mumlede nogle uforstaaelige Ord.

— Det er til Deres Mand, jeg taler; han har vist ikke hørt det.

— Marcel . . . . .

— Hvad er der? sagde denne heftigt.

— Jeg spørger Dem min Ven, hvorfor De ikke arbejder idag?

— Undskyld Frue, jeg vidste ikke, at jeg havde den Ære at være Deres Ven.

— Men sig mig, hvoraf kommer det, at De ikke arbejder?

Han vendte sig om imod os, og da Dagslyset faldt paa hans Ansigt, viste det os hans indfaldne Kinder og hule Øjne; derpaa trak han et af sine Skjorteærmer op og viste os en Arm, der var gyselig mager, og sine Hænder, der rystede af Feber.

— Finder De, at jeg ser ud som en Mand der kan faa Arbejde.

— Nu vel min Ven, vedblev Tante uden at synes vrt, dersom De ikke kan arbejde, maa De bede den gode Gud om at komme Dem til Hjælp.

Marcel gav sig til at le.

— Ham kjender jeg ikke, sagde han.

— Stakkels Ulykkelige, saa er det intet Under, at Elendighed, Uorden og Uvidenhed have taget Bolig i Deres Hus, naar De ingen Tro har.

— Har Du bedet denne Dame om at komme for at belære mig? sagde Arbejderen til sin Kone.

Men denne tav skjælvende. Han henvendte da Ordet til Tante.

— Jeg har ikke ønsket Æren af Deres Besøg Frue, og jeg har ikke søgt det, jeg haaber derfor, at De ikke vil gjøre Dem den Ulejlighed at komme igjen; thi jeg vil have Fred i min usle Bolig.

Idet han talte saaledes, gik han hen til Døren og aabnede den paa vid Gab.

— Jeg vil komme igjen for at se til Deres Kone, som jeg tror er mere værd end De, og med hvem jeg har Medlidenhed.

Da vi gik forbi Arbejderen, sagde jeg undskyldende til ham: Det var ikke vor Hensigt at saare Dem.

Han saa overrasket op paa mig; men hans fortrukne Træk opklaredes ikke og han vedblev at holde Døren aaben for os. Vi gik da begge ud, dog ikke uden at Tante endnu havde kastet et vredt Blik til ham.

— I Sandhed! Du er jo gal, mit stakkels Barn. Du synes vel næsten, at vi skulle bede Folk om Forladelse, fordi vi ville forhindre dem fra at dø af Sult. Du har

ingen Værdighed, Gertrude, jeg ved ikke hvorledes jeg skal kunne rette Manglerne ved din Opdragelse.

— Tante, er jeg ikke kommen under en demokratisk Indflydelse, siden jeg er kommen til at bo hos dig?

— Et er Grundsætningerne, et Andet Maaden at være paa, og disse to Ting ere ikke det Samme; Takt og Maadehold er Noget, der er nødvendigt i den Verden, hvori vi leve. Jeg finder det urigtigt, at Du taler saa hosligt til en Mand, der nylig har behandlet os med saa megen Uforskammethed. Det er slet ikke, fordi jeg er vred paa ham derfor, vedblev Tante, idet hun pludselig forandrede den haarde Tone, hvori hun havde talt, til den sædvanlige sagtmodige. Stakkels Mand! han tror at være stolt ved at være uforskammet.

Jeg spurgte, om hun ikke troede, at han var bleven vred over at vi vare traadte ind i Lejligheden uden Tilladelse, da de intet andet Værelse havde, hvori de kunde trække sig tilbage under et uvelkommet Besøg.

— Du har nogle besynderlige Ideer mit stakkels Barn. Hvorledes skulde vi ikke have Ret til at gaa uanmeldt ind i et Hus, naar vi bringe Hjælp og gode Ord? Vi skulde maaske søge Audients. Hvilken Taabelighed!

Jeg svarede ikke; da vi gik over Gaarden, bleve vi fulgte af nysgjerrige Blikke fra alle Sider, lige til vi naaede Udgangen, hvor Vognen ventede os.

— Har Du set det fine Besøg, Marcel har faaet idag? For Pokker det faar jeg ikke. Efter det at dømme maa Elendigheden da være endt der!

— Ja, men det er alligevel dyrt betalt, svarede en mandlig Stemme; hvad mig angaar, da vilde jeg ikke tage den Prædiken, der følger med, for et Sølvstykke, ja ikke engang for Guld. Jo jeg kjender dem, disse fine Damer —. Min Ven hist, min Ven her, lyder det . . . . . De tale til En,

som til smaa Børn, og jeg bryder mig hverken om deres Besøg eller om deres Penge. —

Vognen kjørte bort, og jeg hørte ikke mere. Mit Hjærte snørede sig sammen ved at forlade denne fattige Bolig uden at have kunnet efterlade andet end Lidelse og Bitterhed deri.

Tante benyttede Tiden, medens vi kjørte hjem, til at give mig Oplysninger om, hvorledes man skal behandle „den Slags Folk" og om at jeg skulde passe paa ikke at lade mig henrive til ubetænksomme Udbrud af Følelser eller opmuntre til for stor Fortrolighed og frem for Alt, at jeg ikke maatte vise dem for megen Deltagelse.

— Vi maa nu forresten, vedblev hun, vel betænke én Ting og det er, at de ere vante til Savn; hvad der vilde være uudholdeligt for os, det gjør Vanen dem næsten ligegyldige for. De have ikke de samme Fornødenheder som vi; deres Hjerte, Forstand og Øjne ere skabte til at nøjes med lidt. Den gode Gud ved, hvad han gjør: den der her i Verden lever i Elendighed, har faaet en Natur, der kan bære den. Sandelig Ingen lider mere end jeg ved at se min Næste lide, men Intet maa drives for vidt her i Verden. Vi skulle være barmhjertige, saavidt vore Midler strække til, mod dem, som vi træffe paa vor Vej, og overlade det Øvrige til den gode Gud. Naar jeg har gjort min Pligt, siger jeg til mig selv, at Ingen kan forlange mere af mig.

Lykkeligvis standsede Vognen nu, og vi vare hjemme, thi jeg var lige ved at briste i Graad. Tantes Taler gjorde samme Indtryk paa mig som Lyden af de falske Toner, som en udulig Haand uddrager af en skurrende Violin, og da jeg kom op paa mit Værelse, græd jeg i lang Tid. Jeg følte mig ydmyget, modløs og i Strid med mig selv og hele Verden. Tanken om denne Elendig-

hed, som vi snarere havde forværret end forbedret, pinte mig; pludselig bestemte jeg mig til at vende tilbage til disse Stakler allerede samme Aften ganske alene, for at der Ingen skulde være imellem dem og mig.

Uden at give mig Tid til at betænke mig længere, tog jeg min Hat paa og gik ned ad Trappen. Mørket begyndte at falde paa; men Huset, hvori Marcel boede, var altfor nær, til at jeg skulde være bange for at gaa alene. Da jeg drejede om Gadehjørnet, befandt jeg mig Ansigt til Ansigt med Hubert. Vor første Bevægelse var at gaa forbi hinanden uden videre; men Hubert betænkte sig og udtrykte sin Forbavselse over paa den Tid at møde mig alene paa Gaden. Jeg betroede ham hurtig Aarsagen til at jeg var gaaet ud.

— Jeg skal følge Dem derhen, sagde han uden at spørge om mere.

Da han saa, at jeg intet Svar gav, tilføjede han:

— Jeg skal ikke gaa ind med Dem, og kan følgelig ikke genere Dem.

Vi gik videre uden at tale; Hubert var den Første, der brød Tavsheden:

— De bringer dem vel en Almisse? sagde han i en spottende Tone.

— Jeg vil bede dem modtage en nødvendig Understøttelse. Finder De, det er urigtigt?

— Det er maaske et uundgaaeligt Onde.

— Det, som synes mig sørgeligst, det er de stakkels smaa Børns Lidelser. Lad det endogsaa være rigtigt, hvad man siger, at Elendigheden er en Følge af moralsk Sløthed, Børnene kunne dog ikke være skyldige i Forældrenes Laster eller Mangel paa Arbejdsomhed, og derfor . . . . .

Jeg holdt inde, da jeg ikke vovede at sige, hvad jeg

tænkte om de Udtalelser, som jeg havde hørt i Huberts Hjem.

Han forstod mig dog, og hans Ansigt formørkedes.

— De gjør vel i ikke at dømme efter hvad De saa end hører i mit Hjem og De vil snart indse, dersom De vil gjøre Dem Umage for at se Dem om og selv gjøre Deres Jagttagelser, i hvilken Grad Fordomme, Vane og Egenkjærlighed have bemægtiget sig alle Gemytterne der. Tag derfor kun imod Raad af Dem selv, Deres Hjerte og Deres Samvittighed. Men er De alligevel som de Andre, saa beder jeg Dem, lad de Fattige selv kæmpe med deres sørgelige Tilværelse, uden dertil endnu at føje Bitterhed ved Deres Lærdomme og ved en Medlidenhed, som kun borttager det Ædle ved Lidelsen. Idet Hele taget tror jeg, at vi Intet bedre kunne gjøre end at holde os hver hos sig selv uden at bryde sig om de Andre.

— Men denne Tanke er skrækkelig.

— Og dog er det Resultatet af den Erfaring, jeg har gjort, ikke just selv; men som jeg har uddraget af det, jeg har set Andre gjøre. Alt hvad man gjør for dem, vender sig mod dem, maaske ved deres egen Fejl, men fremfor Alt ved deres Fejl, der ville hjælpe dem, men som ikke ville agte deres Værdighed. Den eneste gode og nyttige Maade at hjælpe paa — og deri drejer det sig ikke om Barmhjertighed men simpelt hen om Retfærdighed — det vilde være at give dem Lejlighed til at nyde en god og grundig Undervisning; men det er man fast bestemt paa ikke at gjøre for dem. Man vilde da frygte for at de skulde blive vore Ligemænd. Og at ville nærme sig dem paa anden Maade er Hjernespind. Religionen har for en Tid kunnet erstatte den sande Lighed paa en ufuldkommen Maade ved Tanken om en Lighed hos Gud i et andet Liv; men i vor Tid nøjes man ikke med disse fjerne Løfter; man vil

have Virkelighed og ikke Drømme; og Udsigten til et Paradis i Skyerne rører ikke mere Nogen. Jeg kan den sædvanlige Snak udenad om „vore Brødre i de lavere Samfundsklasser" og jeg kan godt forstaa, at det irriterer dem; thi mig forbittrer det. „Du er fattig, det er Gud der vil at Du skal være det;" „Du lider, det er det barmhjertige Forsyns Villie"; „din fysiske Elendighed er en naturlig Følge af Synden, og Du maa erkjende dette i Ydmyghed". Mellem disse bittre og helbredende Urter blander man nogle gudfrygtige Ord om Tillid til Gud, der føder de smaa Fugle, og man føjer til denne moralske Manna en Almisse, der maaske er mindre rigelig. De, der holde disse Taler, komme i Almindelighed vel indpakkede i magelige Vogne, og de vide, at naar de komme hjem med Tilfredshed over deres gode Gjerninger, venter der dem et fuldt opdækket Bord; de have kun den Ulejlighed at sætte sig ved det. Dette finde de uden Tvivl ogsaa er Forsynets særegne Villie, og Forsynet ved nok, hvad det gjør. Dersom deres Lykke er afhængig af deres Dyder, ligesom den Fattiges Elendighed er det af hans Laster, have de virkelig Grund til at være tilfreds med sig selv, og Verden indeholder i saa Fald et stort Antal Mennesker, der ere en fuldstændig Agtelse værdige.

Vi havde naaet Huset. Jeg var bedrøvet ved at høre Huberts bittre Ord.

— Gaar De ikke op med mig? sagde jeg til ham.

— Jeg besøger aldrig de Fattige.

Den Tone, han talte i, taalte ingen Indvendinger. Naar han undertiden udtaler nogle korte Ord, synes han at forbyde En ethvert Haab om at gaa til Bunds i hans Tanke. Jeg traadte altsaa ene ind i den fugtige og mørke Gang, gik over Gaarden og bankede paa Døren. Man raabte: Kom ind!

Moderen syede ved Vinduet ved det sidste Dagslys; Faderen var ifærd med at istandsætte et gammelt Møbel, den lille syge Pige laa endnu paa Sengen, og den ældste sad i en mørk Krog med bøjet Hoved og uden Tvivl lidende Smerter; men uden at sige et Ord. De andre Børn vare fraværende; Faderen syntes ikke at lægge Mærke til min Indtrædelse. Jeg nærmede mig Konen, og idet jeg lagde en lille Sum Penge i hendes Haand, sagde jeg:

— Jeg er kommen for at bede Dem modtage dette, afslaa det ikke, det er til Deres Børn.

— Det er den gode Gud, der sender Dem, sagde hun i en venlig Tone, idet hun betragtede sin Mand med et frygtsomt Blik.

— Dersom det er fra den gode Gud, vil jeg Intet have, sagde denne, idet han rejste sig i Hæftighed. Du modtager Intet, saa længe jeg har et Ord at sige i mit Hus.

— Marcel! . . . Vil Du have, at dine Børn skulle dø af Sult; Du ved, at jeg ikke har faaet mit Arbejde færdigt, saa at jeg har kunnet bringe det hen i Dag.

— Der er endnu Brød i Huset.

— Kun saa lidt! og den Lille kan ikke spise Brød; . . . hun maa have anden Mad. Se dog, hvor hendes Læber ere tørre, og hvor hendes smaa Hænder brænde. Marcel lad mig modtage det til hende.

— De kan jo betale mig det tilbage, naar De igjen kan arbejde, sagde jeg.

— At kalde en Almisse et Laan, det er at bedrage sig selv. Folk som vi kunne, selv naar vi kunne arbejde, Intet lægge tilside, hverken til Fortiden eller Fremtiden. Giv Pengene tilbage! siger jeg. Tir mig ikke mere.

— Oh! raabte jeg, da jeg saa den Smerte, der malede sig i den stakkels Moders Træk, da hun var nødt til at

give efter for denne haarde Stemme. De ved da ikke, hvad Broderskab er?

Mellem Dem og mig er det et tomt Ord, en Løgn. Kjender De vort Hjertes bittre Følelser? Nej, vi kjende ikke hinanden, vi to have Intet tilfælles. De vil give os Almisse for Guds Skyld. Vi tro ikke paa Deres Gud og dersom vi tro paa ham, hade vi ham, denne uretfærdige og grusomme Gud. De vil vinde Himlen ved Deres gode Gjerninger, ikke sandt? Hvorfor vil De gjøre Dem den Ulejlighed. Vi ønske ikke Deres Paradis; vi ville gjerne overlade det til Dem og Deres Lige. Hvad skulde vi der, vi Andre? Vi vilde ikke engang forstaa, hvorledes man skal bære sig ad for at være lykkelig; vi ere altfor vante til at lide. Lad Hver beholde sin Del af denne Verden og af den tilkommende.

Jeg kunde Intet svare herpaa; mit Hjerte var nær ved at briste. Jeg vilde saa gjerne have omfavnet den lille blege Pige i Sengen, da jeg gik forbi; men jeg vovede det ikke. Hvad Ret havde jeg til at gjøre det? Jeg var i dette Hus kun en Fremmed, ja hvad værre var, en Fjende.

Hubert stod og ventede paa mig; han saa ikke paa mig, da jeg kom ud og sagde ikke et Ord, men gik i Tavshed ved Siden af mig.

— Jeg kunde ikke overvinde hans Modstand, sagde jeg, da vi havde gjort nogle Skridt.

— Hvis?

— Arbejderens, om hvem jeg talte til Dem, det syge Barns Fader.

— Hvorledes? har han afslaaet Deres Almisse?

— Ja, han var ubøjelig og har sagt mig mange haarde Ord, der have gjort mig meget ondt.

Jeg gjentog dem tildels og tilføjede:

— Det er ikke Stolthed; det er egenkjærligt og grumt Hovmod.

For at kunne dømme ham, maa man kjende mange Ting, som vi ere uvidende om.

— Hvorfor kunne de, der have, ikke give til dem, der ikke have? Det er Hjertets naturlige Lov.

— Men naar de, der ikke have Noget, afslaa at modtage, indser jeg ikke, hvorfor man skal tvinge dem dertil.

Efter nogle Øjeblikkes Forløb vedblev Hubert med en tankefuld Mine:

— Adskillelsen mellem de to Nationer, der bebo det samme Land, den samme By, ja ofte det samme Hus, er saa stor at jeg ikke indser, hvorledes de kunne forenes.

Jeg gjentog med Forbavselse:

— De to Nationer!

— Jeg vil snarere sige de to Brøkdele af Samfundet, som De betegnede som dem, „der have Noget" og dem, „der Intet have". Har De aldrig lagt Mærke til det store Svælg der skiller dem ad?

— Jeg har aldrig tænkt derpaa, jeg ved Intet om disse Ting.

— Saa tænk heller ikke derover, hvis De kan lade det være; det er en Videnskab, som det gjør ondt at studere.

— Er det dog ikke bedre at lide og blive i Sandheden end at leve i en Vildfarelse?

— Er De i den Grad heltemodig? Da kan, De hvis De er bestemt paa at lide, bide i det sure Æble, der hedder Kjendskab til vor Verden, som den er. Men at lide uden at handle, hvilken Pine! og dersom man underkaster sig, hvilken Ydmygelse!

Hubert udtalte disse sidste Ord næsten med sagte Stemme og i en Tone, der var fuld af dyb Modløshed, derpaa tilføjede han:

— Vi kjende ikke denne Menneskemasse, der omgiver os

og trænger os paa alle Sider, og vi have ingen rigtig Berørelse med den, i Grunden er den lige saa fremmed for os, som om den beboede en anden Planet. Hvad vide vi om hverandre? Hvilke ere de Tanker og Ideer, som vi have tilfælles. Hvor kunne vi finde et Berøringspunkt? Vort hele Liv er vidt forskjelligt; kort sagt, Alt adskiller os. De have Mistillid til os og hade os endogsaa undertiden. Og hvad os angaar, saa enten foragte vi dem eller frygte dem.

Jeg var dybt rystet ved at høre Hubert tale saaledes; det var for mig en hel Række ny Følelser og jeg kunde ikke engang forstaa dem; thi for mig har altid Forholdet mellem de forskjellige Medlemmer af Samfundet staaet som naturligt og let.

— Er der dog ikke, spurgte jeg, hvor forskjellige de Former end ere, Livet antager, en fælles Grundvold, som gjør, at det ene menneskelige Væsen altid kan forstaa det andet og ligeledes igjen gjøre sig forstaaelig?

— Maaske den kunde findes ved at gaa lige til Bunden; men hvem kan endogsaa hos sig selv finde denne sande Grundvold under de mange Lag, som Forstillelsen og Dannelsen har opdynget derover. Nej det bedste er at underkaste sig sin Skjæbne ved at leve alene, saa ene, at man skiller sig fra det Bedste, man har i sin egen Sjæl, og saaledes at man til Slutning ikke engang kjender sig selv mere.

— Det vilde være meget sørgeligt, sagde jeg.

— Hvad gjør det, at det er sørgeligt, naar det maa være saaledes.

Vi vare naaede hjem, og Hubert blev staaende og støttede sig til Trapperækværket og lod mig gaa alene op.

Om Aftenen, da jeg kom op paa mit Værelse, havde jeg en Følelse ligesom af usigelig Lettelse; og jeg længtes rigtig efter at tænke i Ro og Mag. Jeg aabnede Vinduet

og betragtede den Strimmel Himmel, jeg kunde see; der faldt netop et Stjerneskud, som glimtede i denne Sommernats rene Luft; det var nok til at give Tanken Vinger, der dog igjen folde sig sammen, naar Øje overalt kun møder Skranker. Jeg følte mig ganske sønder knust af alt det, som jeg havde hørt og set den Dag; det var første Gang at jeg var bleven stødt tilbage, naar jeg havde vist Deltagelse. Disse to Nationer, dette store Svælg; det Umulige i at de kunde forenes og forstaa hinanden! Er alt dette umuligt? Maa man opgive Tanken om at kunne hjælpe og trøste? Vil jeg komme til at opdage, at de forskjellige Forhold i Livet langt fra at være saa naturlige og lette som jeg troede, have al den Skarphed og Bitterhed, som Huberts Ord og Maade at føle paa lader formode. Hvis det er saaledes, hvorledes skal man kunne lade være at tabe Modet?

Nej jeg er alligevel overtydet om, at der i et Blik og i et deltagende Ord er en Magt, der kan bøje det haardeste Hjerte, og at der alligevel kan slaas en Bro over Svælget, og denne Bro er Kjærligheden.

Huberts Dagbog.

Den . . . Juni 1870.

Jeg er sandelig skamfuld over mig selv; thi en ganske almindelig Omstændighed har været tilstrækkelig til at bringe mig ud af min Karakter og af min anden Natur; paa et Øjeblik er jeg igjen bleven dette Væsen med Indbildningskraft og Følelse, som jeg foragter, fordi det ikke har kunnet blive til et virkeligt og handlende Væsen. Den første Ungdoms ædle Drømme have intet Værd, undtagen naar de ere den smukke Blomstring, hvoraf den senere Alder skal bære Frugterne. Den Blomstring, der slaar fejl, er kun

et forgjæves Spilfægteri. Har jeg Ret til at tale saaledes som idag? Burde jeg lade hende tro, at der var noget Godt i mig? Jeg ved ikke, hvad det er, der i denne unge Piges alvorlige Væsen for et Øjeblik meddeler sig til Andre. Men, ak! det er kun et flygtigt Gjenskin. Dersom vi bleve Venner, vilde jeg maaske til Gjengjæld meddele hende min Sjæls Tomhed og dødelige Kulde. Dog det er bedre for mig at holde mig langt fra hende og at lade hende ene bane sig sin Vej gjennem alle de forskjellige Indflydelser, der bestræbe sig for at gjøre hendes Hjerte koldt og følesløst; hvis der er en rigelig Kilde i hende, vil hun maaske kunne staa imod. I alt Fald har jeg tabt min Ret til at opretholde hende i Striden, jeg der fejgt har deserteret.

Og dog hvem ved, hvad der vilde være sket, dersom hun var bleven sat paa samme Prøve som jeg? Hvem ved, om hun ikke bukker under for endnu mindre Fristelser og modtager uden Kamp det Hverdagsliv, som man tilbyder hende? Hun er endnu ligesom indhyllet i en Luftart, der er renere end vor; her vil hun nok lære, at Livet ikke er en Drøm heller ingen Roman eller Digt men derimod en meget mørk Virkelighed, og at Enhver af os efterlader sin første Ulds hvide Fnug paa Vejens Torne.

Gertrudes Dagbog.

Den . . . Juni 1870.

Idag har jeg set en Person, der synes mig vidt forskjellig fra alle dem, jeg hidtil har truffet her. Da jeg var alene i Spisestuen i Formiddags, sad der en Fremmed og ventede paa Tante, der var gaaet ud men strax ventedes hjem igjen. Det var en Dame af Middelhøjde, fintbygget og tarvelig klædt i Sort; hun sad nær ved Døren og syntes beredt til at vente hele Timer, om det be-

høvedes. Da det er mig umuligt at være i samme Værelse som et andet Menneske uden at forsøge paa at begynde en Samtale, gik jeg hen og satte mig ved Siden af hende.

— Jeg er bange for, at De kommer til at vente længe, sagde jeg til hende.

— Det gjør Ingenting; imidlertid hviler jeg mig, jeg har gaaet siden imorges.

— De ser meget træt ud, vil De ikke hellere sætte Dem i en Lænestol?

— Tak, jeg sidder godt.

Hendes Stemme havde saa megen Blidhed og hendes brune Øjne et eget gjennemtrængende Blik; jeg følte pludselig, at jeg kunde elske hende og blev grebet af Længsel efter at gjøre Bekjendtskab med hende førend Tantes Hjemkomst. Men hvorledes skulde jeg bære mig ad? Hun var selv saa tavs.

— De siger, at De har gaaet siden imorges, sagde jeg efter et Øjebliks Tavshed, og dog ser De ikke stærk ud.

— Jeg er stærkere, end man skulde tro, svarede hun smilende; og jeg gaar meget hver Dag, ofte er jeg lidt træt men dog aldrig overtræt.

Uden Tvivl betragtede jeg hende med spørgende Blik; thi hun tilføjede:

— Jeg gaar hver Dag fra Hus til Hus, snart hos de Rige som idag, dog oftere hos dem, der trænge til mig.

Jeg betragtede hendes Klædedragt for at se, om hun skulde være „en barmhjertig Søster" af en mig ubekjendt Orden. Ogsaa dette bemærkede hun.

— Nej, sagde hun til mig, jeg er ikke det, som De antager mig for. Jeg er kun en Kvinde, der har befundet sig ene i Verden, og som ikke har anden Familie end dem, der lide.

Hvor hun maa have lidt meget; thi hvor bedrøvede vare ikke hendes smukke Øjne!

— De ser vist megen Elendighed, sagde jeg.

— Ja saa megen, at Byrden undertiden synes mig vel tung at bære, men saa søger jeg at betro den til et Hjerte, der er større og kjærligere end mit.

— Er det om Gud, De taler?

— Ja, han elsker de Fattige, som jeg ikke kan gjøre det.

— Tror De virkelig det? spurgte jeg forbavset. Hvorfor lader han dem da lide saaledes?

— Han vil en Dag aftørre hver Taare af deres Øjne, sagde hun med en alvorlig og blid Stemme. Da Jesus var her, samlede han alle de Fattige og Lidende om sig for at trøste og lindre dem. Tror De da, at han nu elsker os mindre, fordi han ikke længere vandrer her i vor Skikkelse? Og skulde de, som lide, ikke mere være hans Brødre og Søstre? I saa Fald vilde vi, der leve efter hans Tid, i Sandhed have en meget haard Lod. Nej hele Forskjellen er, at medens han var paa Jorden, kunde kun nogle Enkelte se ham, medens nu Alle kunne have ham til Ven, Broder og Trøstermand.

— Alle siger De, men hvor mange kjende ham?

— Ja, det er sandt, men hvis er Fejlen? Det er ogsaa derfor at Dagene aldrig synes mig lange nok til at gaa og besøge dem, som han kalder Sine, og som ikke kjende ham.

Jeg hørte Entrédøren gaa, og da jeg var vis paa, at det var Tante, der kom hjem, skyndte jeg mig at sige til den Fremmede: Tillader De, at jeg besøger Dem?

— Jeg hedder Fru Juliane, svarede hun ligefrem og hun skrev sin Adresse paa et Stykke Papir, som hun gav mig.

Tante modtog hende noget tilbageholdent og temmelig nedladende.

— De kommer vel for at bede mig om Penge til Deres Fattige, sagde hun; men min Pung er aldeles tom, da jeg jo, som De ved selv besøger saa Mange.

— Jeg kommer for at tale med Dem om et lille forældreløst Barn paa nogle Uger, som man imorges har fundet sovende ved Siden af dets Moder, der var død om Natten.

— Det kan jeg umuligt tage mig af min Kjære. De maa bringe det til Stiftelsen for Hittebørn, dersom det ingen Familie har.

— Naboerne have for Øjeblikket paataget sig at passe det; men da disse selv ere rige paa Børn og fattige paa Penge, kunne de ikke beholde det. Det er forresten et smukt lille Væsen, der ligner en hvid Jasminblomst.

— Jeg kan jo antage mig det, raabte jeg, Tante, Du ved, jeg er rig nok dertil.

— Indgaa ikke nogen Forpligtelser uden nøje Overvejelse, Gertrude, Du vil ellers fortryde det.

— De maa ikke forhindre hende i at være god mod denne lille forladte Skabning. For Øjeblikket er der kun Tale om at betale en Amme, som jeg haaber at kunne finde med Lethed.

— Lad os gaa hen og se det! raabte jeg, og Fru Juliane og jeg gik ud sammen, efter at Tante endnu engang havde anbefalet mig Forsigtighed.

Snart holdt jeg den lille Forældreløse i mine Arme. En medlidende Nabokone havde borttaget hende fra den døde Moder og optaget hende i det usle Værelse, som hun beboede med sin Mand og sex Børn. Barnet forekom mig nydeligt uagtet den lille Kappe, som hun bar, kun var lavet af et Stykke grønt Tøj, og skjøndt Svøbet hang i Pjalter; hun smilede til mig og jeg trykkede hende til mit Hjerte. Hun tilhører mig nu og trænger til min Kjær-

lighed. Jeg skal elske dig, ja jeg elsker dig allerede stakkels lille skrøbelige og uskyldige Væsen; Du har indtaget mit Hjerte ved dit Smil og ved din Svaghed.

Vi indpakkede hende i et Schawl og bare hende hen til en Kone, som Fru Juliane kjendte og som skulde opamme hende. Jeg skal betale 30 Francs om Maaneden for hende der og allerede i Aften vil jeg begynde paa at sy Klæder. Hun hedder Angelie, dette Navn havde hendes Moder givet hende.

Da vi kom tilbage, saa jeg Fru Julianes Værelse. Hele Møblementet bestod af en snehvid Seng, der dog var uden Omhæng, nogle Straastole, en Lænestol, en Komode og en Sekretair.

— Da jeg er alene, behøver jeg saa lidt; dog De ser, at mit Værelse er fuldt af Blomster; det er Foræringer fra mine Venner. Ser De, i Paris er Blomster den Fattiges Luxus; hvor mange Boliger er der ikke, hvor man dyrker nogle Planter paa et Tagbrædt eller i en Have der er anlagt langs med en Mur paa et lille Stykke Jord, der er taget fra den Gjennemgang der fører ind til Huset og hvor man ikke kan sætte en Fod uden at knuse det Hele. Disse Blomster ere et Tegn paa Orden, Virksomhed og Flid; hvor der er Blomster, kan man altid være vis paa at finde gode Følelser, Mod og lidt Glæde. Naar man giver mig Blomster, hvilket ofte sker, modtager jeg dem derfor og plejer dem som en Skat. I mine Øjne ere disse Blomster, dyrkede af arbejdsomme Hænder, der ere trætte af Dagens strænge Arbejde, smukkere end dem fra de kongelige Haver.

Jeg kom ganske tankefuld hjem. Hvem er hun dog, denne Kvinde, der besidder en saa mægtig Tillokkelse for mig, hun ligner Ingen af dem, jeg hidindtil har truffet

paa i mit Liv; mon jeg kunde faa Noget at vide om hende hos Tante?

Senere.

Jeg har spurgt Tante, men hendes Svar tilfredsstiller mig slet ikke.

— Fru Juliane, sagde hun, er en temmelig exalteret og hemmelighedsfuld Person; hun har vist haft store Sorger, hvorom hun dog aldrig taler, og hun fører et meget aparte Liv. Hun modtager aldrig Noget til sig selv, skjøndt hendes Formuesomstændigheder vist ere mere end maadelige, men hun beder for Andre med en Indstændighed og en Slags Myndighed, som mange Mennesker finde ubehagelig. Det er forresten uden Tvivl en meget agtværdig Person; men hun har ingen Takt eller Dømmekraft, og jeg vilde meget nødig have, kjære Gertrude, at Du skulde komme under hendes Indflydelse. Man kan være velgjørende uden at være gal, og jeg tror i Sandhed, at hendes Sind er sygt uagtet hendes rolige og blide Udseende. Overdrivelse er en skrækkelig Ting.

— Ja, men hendes Maade at leve paa kan da ikke være ubehagelig for Nogen, da hun jo er alene. Har hun slet ingen Familie?

— Alt hvad jeg ved er, at hun ingen meget nær Familie har. Det er i det Hele taget en af disse exalterede Sjæle, der ikke er skabte til at leve her i Verden. Tro mig, mit Barn, et i Sandhed overlegent Menneske gaar aldrig til Yderligheder, men forstaar at give hver Ting sin Del. Vi kunne beskjæftige os med de Ulykkelige, der omgive os, uden just derfor at føre et saa særegent Liv som hun. Min Fader sagde ofte til mig: „Ne quid nimis“, og skjøndt jeg ikke kan Latin, ved jeg dog, at det vil sige „Overdriv aldrig Noget.“

Jeg forlod Tante og hendes vise Taler for at tænke paa min lille Angelie og for at gaa hen og vælge de Stoffer, hvoraf jeg vil sy Klæder til dette lille Væsen. Du kjære lille Skabning, naar jeg imorgen sætter din lille hvide Kappe, besat med Kniplinger, paa dit Hoved, saa vil Du igjen smile til mig, ikke sandt?

Huberts Dagbog.

Den . . Juni 1870.

Hvis mit Liv ikke var lænket eller solgt, hvad vilde jeg saa gjøre med det? Saa liden Nytte, at det ikke er Umagen værd at offre Tanken derom saa megen Bitterhed. I det Hele taget tror jeg ikke, at jeg har haft Spiren til et ædelt Liv i mig; jeg vilde have givet efter for den første Hindring. Jeg tror desuden, at hvert Menneske her i Verden faar den Rolle, som han fortjener og som med Rette tilkommer ham. Jeg er Fatalist, men jeg tror dog kun paa den indre Fatalisme som vor egen Natur skaber os. For visse Naturer ere Vanskelighederne kun Pirringsmidler, og enhver Hindring hjælper dem kun til at skride videre frem paa den Vej, som de have valgt. Med mig er det ikke saaledes, jeg har tabt Modet strax, er det da ikke et Bevis paa, at jeg intet bedre havde at gjøre end at gaa i det Fodspor, som man har anvist mig?

Froken de Chanzane synes meget lykkelig i disse Dage; hun har paataget sig Omsorgen for en lille forældreløs Pige og er ganske henrykt herover. Kan en saadan Dukke, som hun syr Kapper til af en Haands Størrelse, erstatte hende alt Andet? Jeg tror, at Kvinderne have et Hjerte, der gjerne vil elske, men som alligevel er saa snevert, at en eneste

Kjærlighed kan udfylde det; og det er ikke engang nødvendigt, at denne Kjærlighed er paa rette Sted. En Hund, en Kat, en Blomst, et lille ubevidst Væsen er Alt for dem; at elske saaledes uden Valg, uden Grund er ikke bedre end slet ikke at elske. Min Gud, er det sandt, at der virkelig har været en Tid, da jeg har troet, at jeg var skabt til at elske min Næste — ikke lige saa højt som mig selv, det syntes mig altfor koldt og smaaligt; — men saaledes, at jeg kunde opoffre mig selv for dem? Hvilken Daarskab var det dog! men min Fornuft er da nu kommen tilbage.

Jeg troede et Øjeblik, at Gertrude stod over alle dem, som jeg hidindtil har kjendt; dog det var vist den sidste Bevægelse i den følelsesfulde Del af mit Væsen. Og dog hvis det virkelig var Tilfældet, vilde det jo kun være en Skranke mere mellem hende og mig. Jeg søger derfor ikke mere at lære hende at kjende, jeg ønsker ikke mere, at hun skal forstaa mig, jeg vil ikke lade mig trække ud af den Bugt, hvori jeg har kastet Anker. Dersom jeg nogensinde gifter mig, saa skal det være uden nogensomhelst Illusion og med en Kone, der vil passe til min øvrige Omgivelse. Imidlertid vil jeg søge at vogte mig for Alt, hvad der kan foraarsage Tilbagefald, og jeg tager Afsked med denne Dagbog, der har en stor Fejl, nemlig at tage Alt saa alvorligt og tillægge de Ting en særegen Vigtighed, der i Grunden Intet have at betyde.

Gertrudes Dagbog.

Den . . Juli 1870.

Hvis jeg ikke havde min lille Angelie, tror jeg, at jeg vilde kjede mig meget, men denne lille Skabning bringer

mig Glæde og Livslyst. Hun er saa smuk, hendes smaa Lemmer ere spinkle, hendes Øjne ere saa kloge, og Alle, der se hende, ere enige i at sige, at hun er mærkværdig fremmelig efter sin Alder. Jeg vilde have klædt hende helt i Hvidt; men da Ammen sagde, at det vilde gjøre hende for megen Ulejlighed, var jeg nødt til at give efter. Jeg syr Klæder til hende om Aftenen, medens Virginie enten spiller eller læser højt for os i »Revue des Deux-mondes«, og jeg føler mig ikke mere hverken ensom eller bedrøvet. Ak! min lille Yndling, Du har befolket Ørkenen for mig. Idag gik jeg hen til Fru Juliane for at tale med hende om Familien Marcel, som jeg ikke selv vover at besøge igjen. Hun lovede at gaa med mig derhen, men hun var syg, uden Tvivl af Trætheд, og vi maa vente til imorgen. Jeg fandt hende alene, siddende i sit lille Værelse, som slet ikke saa trist ud, da det er fuldt af Solskin og Blomster.

— Maa jeg blive et Øjeblik hos Dem? spurgte jeg hende, da jeg saa, at hun ikke havde noget videre at bestille; og jeg satte mig ved Siden af hende.

Nogle Øjeblikke efter tog jeg imidlertid Plads ved hendes Fødder paa en lille Straaskammel og holdt en af hendes Hænder mellem mine, medens den anden klappede mig paa Hovedet, ligesom Bedstemoder plejede at gjøre.

— Mit stakkels Barn, sagde hun, De er alene; jeg ved, hvad det er at være ene i Verden; det er en stor Lidelse, men dog en Smerte, hvorfor der findes Lægemidler. Hvorfor skulle vi være ene, naar der i Verden findes saa mange Væsener, der trænge til os?

Da hun, som jeg antager, bemærkede, at jeg ikke fuldstændig forstod hendes Tanke, sagde hun til mig:

— Jeg har været saa lykkelig, som man kan blive; jeg har kjendt den inderligste og mest fuldkomne Forening, der kan existere mellem to Sjæle. Jeg har ogsaa havt to

Børn, to smaa Engle, fødte paa samme Dag og ligeledes samlede vendte tilbage til Gud, efter at de i 2 Aar havde gjort hver Time i mit Liv til en Festdag. Men endogsaa, da jeg var saa rig, var min Sjæl ofte bedrøvet, og jeg følte mig undertiden meget ensom. Da jeg senere i selve min Smerte har fundet Kilden til en anden Lykke har jeg forstaaet en stor Sandhed, og det er „at vort Hjerte er altfor dybt, til at nogen særegen Slags Kjærlighed kan udfylde det."

— Taler De om Guds Kjærlighed? sagde jeg lidt skuffet; thi jeg havde i Kirken hørt en Prædiken over enhver jordisk Kjærligheds Forfængelighed og at den guddommelige Kjærlighed er den eneste, der kan fylde en Sjæl, der er skabt for Gud, og jeg var gaaet ud med et Hjerte, der var meget koldt og tomt og meget lidt opfyldt af den Kjærlighed, hvis uendelige Sødhed Præsten ikke havde forstaaet at bringe os til at skimte.

— Ja, mit Barn, jeg taler om den Kjærlighed, hvortil Gud er Oprindelsen, om den Kjærlighed, der tændes i os, naar vi have forstaaet hans, om denne levende, dybe Kjærlighed', som omfatter alle hans Skabninger, som lader os leve for Alle og som bringer os til at dele alle Smerter og lader selve Menneskehedens Hjerte slaa i vort Bryst. Det er denne Guds Kjærlighed, der endelig har udfyldt min Sjæls Tomhed, efterat jeg har begyndt at forstaa den. For at lære at elske saaledes, maa man finde sig i at lide meget; men den eneste udholdelige Lidelse, nemlig Egoismens og den moralske Ensomheds Smerter, der adskiller fra Gud og Mennesker, bliver derved aldeles helbredet.

Hvor hun syntes mig smuk, da hun talte saaledes. Hendes store brune Øjne vare fulde af Taarer, medens de alligevel straalede. Hun mindede mig om et Billede, som jeg engang havde set af den hellige Therese, og det syntes

mig at Nonnens sværmeriske Kjærlighed ikke kunde overgaa den Kjærlighed, som denne ydmyge Kvindes Ord udtrykte, da hun sad der ved Siden af mig.

— Men, sagde jeg til hende, for at føle som De, maa man maaske have haft sin Del af personlig Lykke.

Hun betænkte sig et Øieblik.

— Nej, svarede hun, Kilden dertil er paa Bunden af enhver menneskelig Sjæl. Enhver der søger at lære sig selv at kjende, mærker den vælde frem og bruse inden i sig; Omstændighederne kunne hjælpe os til at erkjende vor sande Natur; men de kunne ikke skabe den. Lad os ikke glemme, „at vi ere skabte i Guds Billede".

— Men, vedblev jeg, maaske er den Smerte, som Tabet af store Glæder alene kan foraarsage, nødvendig for at lade os lære at kjende denne sande Natur, hvorom De taler.

— Nej, jeg er vis paa at ethvert alvorligt og oprigtigt Menneskes Liv maa ende med denne Opdagelse; men det er ogsaa sandt, at i den Verden, hvori vi leve, sammensværger Alt sig mod vor sande Natur. Vaner, Opdragelse, Ideer, Fordomme, selve Luften, som vi indaande, Alt fjerner og adskiller os fra os selv og drager os ind i det Urette. De bliver maaske forbavset ved at høre mig sige, at en falsk Ydmyghed gjør os ligesaa megen Skade som Stoltheden, og at de smaalige Dyder, hvori man underviser os, ere ligesaa skadelige for os som Lasterne, og at dersom vi aldrig blive os selv i Ordets ophøjede Betydning, saa er det fordi man ligefra Barndommen lærer os at være alt Andet end os selv. „Forbliv hvad Du er", disse Ord ere vanskelige at fatte; men de indeholde hele vor Bestemmelses Hemmelighed. Og dersom En eller Anden finder dem hovmodige, saa kunne vi svare ham med de Ord der findes i Biblen: „skabte i Guds Billede". Alt dette fører os dog ikke bort fra vor Samtales Begyndelse,

vi talte jo om Dem, kjære Barn, og vi sagde, at De følte Dem ene, og jeg vilde gjerne, at De skulde lære at kjende Hemmeligheden ved et Liv, der er saa kraftigt, at det optager i sig alle de ufrugtbare Livstraade, der ikke kunne tilfredsstille os, og giver os hvad vor Sjæl altid ønsker: Fuldkommenheden, det vil sige Evigheden.

Var det Fru Juliane, den beskedne Ansøgerinde, hvem jeg havde set Tante behandle med en lidt haanlig Nedladenhed, der talte saaledes med mig, og hvis Ord foraarsagede mig en skrækblandet Glæde, da de aabnede en altfor stor Synskreds for mit indre Øje. Jeg holdt endnu bestandig hendes Haand i mine.

Nu forandrede hun Samtalens Gjenstand og gav sig til at tale om de Børn, til hvem de Klædningsstykker vare bestemte, der laa rundtom hende.

— De skulle komme her i Morgen, sagde hun, og jeg vilde gjerne have Alt færdigt, saa at de kunne blive klædt paa fra Top til Taa. Moderen, stakkels Kone, gjør Alt hvad hun kan for at holde dem rene; men hun har været nødt til at lade dem blive i Sengen om Lørdagen, medens hun vadskede deres Klæder til om Søndagen. Det vil ikke være for meget at have en Dragt til at skifte med. Jeg vilde ønske, at jeg kunde vise Dem dem: Drengen er 2 Aar gammel og de to smaa Piger 7. De holde sig tæt trykkede til hinanden og synes at være bedrøvede, naar man skiller dem ad. Ak de smaa Stakler, de faa ikke hver Dag Noget at spise.

Jeg bad om at maatte hjælpe Fru Juliane at sy. Hun fik mig til at fortælle om Bedstemoder, om Chanzane og om alt det, jeg har elsket og forladt; det er et af disse Mennesker, til hvem man giver hele sin Sjæl uden engang at ane det.

— Nu vel, sagde hun, da jeg rejste mig for at gaa, jeg

er overbevist om, at Intet kunde berede Dem bedre til det Liv, som jeg har talt til Dem om, end denne Fortrolighed med Naturen. De har vænnet Dem til ikke at indeslutte Dem i Deres personlige Kreds; De har levet i en stor, maaske Dem selv ubevidst Sympati for Alt, hvad der omgiver Dem. De er trængt ind i en af Livets Former, og dette vil hjælpe Dem til at forstaa de andre. At elske Naturen og at elske Menneskene, det er to Ting, der ikke ere saa forskjellige, som man siger. Det er kun Egenkjærligheden, under hvad Form man saa end hengiver sig dertil, der gjør os uimodtagelig for al anden Slags Kjærlighed.

Tante er forbavset over mit Venskab for Fru Juliane.

— Hvad er det dog? spurgte hun mig, som Du kan finde tiltrækkende hos denne Kvinde, der kun er optaget af en eneste Beskjæftigelse? Hun har altid forekommet mig kjedsommelig.

— Det maa være en Person uden Dannelse, bemærkede Frøken Thusnelda.

— Jeg afskyer de opofrende Mennesker, tilføjede Virginie, de ville bringe Folk til at tale om dem; det er det Hele.

— Da bærer hun sig urigtig ad, hvis hun vilde opnaa det, sagde jeg harmfuld. Hvorfor fortjener hun forresten al denne Dadel?

— Min kjære Gertrude, sagde Tante, Du har kun kjendt Fru Juliane i nogle Dage, hvorimod jeg har kjendt hende i 2 Aar. Da jeg saa, at hun var ene her i Paris, viste jeg hende megen Godhed; men hun modtog mig med en lidet elskværdig Tilbageholdenhed. Du vil uden Tvivl sige at hun var bedrøvet, men jeg har Gud være lovet besøgt altfor mange Sørgehuse, til at jeg ikke skulde have Erfaring i hvad man skal sige til dem, der ere bedrøvede; men Intet gjorde Indtryk paa hende. Jeg vilde rette hende,

hjælpe hende og søgte at faa hende til at holde Maade med sin Iver; men den stakkels Kone vilde Intet høre. Hun kommer nu kun hos mig for at bede om Hjælp; dersom hun havde villet erkjende min Erfaring og min Methodes Fortrin, vilde hun have kunnet udrette mere Godt og vilde ikke have holdt sig fjernt fra de Personer, der have nogen Forstand og Dømmekraft; men Hovmodet ødelægger hende. Jeg er meget bekymret over, at Du, kjære Gertrude, er kommen under hendes Indflydelse. Overspændthed og Excentricitet blive endnu strængere bedømte hos en ung Pige end hos en Kvinde i hendes Alder.

Hubert var tilstede; men han sagde Intet; man skulde næsten tro, at han Intet vilde have at gjøre med mig siden den Dag, da vi næsten talte fortroligt med hinanden. Den Dag troede jeg et Øjeblik, at jeg havde fundet en Ven i ham. Hvor jeg dog tog fejl! Men, det gjør ogsaa lige Meget; med min lille Angelie og Juliane til Veninde er jeg fornøjet og behøver slet ikke ham.

Den . . . Juli 1870.

Da jeg imorges traadte ind til Fru Juliane, havde hun netop endt de tre Børns Paaklædning. De vare nydelige i deres rene Klæder og med deres overraskede og tilfredse Ansigter. Da hun havde knyttet et Halstørklæde om den lille Drengs Hals, tog han hendes Haand og kyssede den. Tvillingerne trykkede sig tæt op til hende og skjøndt de Intet sagde, talte deres straalende Øjne for dem. Der stod en Tallerken med en Skive koldt Kjød, Brød og The paa et lille Bord. Fru Juliane delte Kjødet i tre Dele og lagde det mellem to Stykker Brød og spurgte derpaa Børnene, hvad de skulde have til Middag.

De vidste det ikke.

— Nu vel, kjære Børn, tag dette med Eder, og dersom

Eders Moder har kogt Suppe, saa kunne I alligevel godt spise dette med.

— Og De selv? spurgte jeg, da de Smaa vare gaaede.

— Jeg er kommen for sildigt, sagde hun leende for at bortdrage min Opmærksomhed.

— Spiser De hver Dag paa den Maade?

— Nej, men i Dag har min Mad faaet Vinger, jeg sørger ikke derover, da jeg endnu ikke er rigtig rask og derfor ikke er sulten.

— Men det er meget skadeligt for Deres Sundhed at leve paa den Maade og ikke drikke andet end The og spise Smørrebrød en hel Dag.

Hun svarede ikke og vi gik ud.

Da vi kom til Marcels Dør, frygtede jeg ikke mere, jeg følte mig beroliget ved at være med hende. Siden jeg første Gang havde været der, havde Elendigheden gjort store Ødelæggelser i denne fattige Bolig; en af Stolene var forsvunden, Sengen syntes berøvet mange af sine Puder og Konen .... oh! hvor hun var bleven mager og udtæret. Marcel laa paa Sengen med Ansigtet, vendt imod Væggen. Jeg søgte med Øjnene det lille blonde Hoved, det smilende Ansigt, men jeg kunde intetsteds opdage det. En frygtelig Vished gjennemfor mig som et Knivstik. Mariette rejste sig uden at sige et Ord og kastede et Blik hen til Sengen; hun syntes lettet, da hendes Mand ikke gjorde nogen Bevægelse.

— Det er nu 3 Dage siden .... sagde hun, som om hun havde gjættet min Tanke.

Hendes Stemme var hul, hendes Øjne tørre; det smertede mig dybt at se hende saaledes.

— Se han vil heller ikke gjøre det ret længe, sagde hun, idet hun pegede hen paa sin Mand, der trak Vejret med Besværlighed og i dette Øjeblik gjorde en Bevægelse, som

om han var ved at vaagne op af en tung Søvn. Han er gaaet ud mange Gange i de sidste Dage med hullede Sko for at finde et Arbejde, som han kunde udføre, og naar han kom hjem havde han Feber. Og nu tilsidst Tabet af den Lille, som han elskede saa højt, det har gjort det af med ham. Mariettes Stemme skjælvede lidt, da hun udtalte disse sidste Ord, men hendes Øjne forblev taareløse. Maaske havde hun ikke flere at udgyde.

Hendes Mand, der nu var fuldstændig vaagen, rejste sig nu op i Sengen og betragtede os med et mørkt Blik.

— De lider? sagde Fru Juliane til ham.

Han svarede ikke.

— Jeg har selv mistet mine Børn, saa jeg ved, hvad et saadant Tab er.

— Ere de døde af Armod og Mangel? spurgte han hende, idet han saa paa hende med sine indfaldne og brændende Øjne.

— Oh nej! Jeg ved godt, at Deres Smerte er endnu bittrere end min.

Hun havde nærmet sig ham, Taarerne løb ned ad hendes Kinder, og en af dem faldt paa Arbejderens magre og brændende Haand. Han hævede Øjnene og betragtede hende med Mistillid.

— Vil De ikke ligesom den Anden, der kom her, sige til mig, at det er Guds Villie og at man maa underkaste sig den og at min stakkels Lille er lykkeligere hvor hun er, end om hun var bleven hos os. Kan man ikke lade os være i Fred? Vi søge ikke at trøste dem, naar deres Børn dø, vi overlade dem til dem selv, at de idetmindste kunne græde alene. Lad dem gjøre det Samme ved os, det er Alt, hvad vi forlange af dem, og det tror jeg ikke er for Meget.

Han vendte sig om i Sengen og lukkede Øjnene.

Skulde vi altsaa endnu en Gang gaa ud af dette Hus uden at have gjort Andet end at opirre dette forpinte Hjerte.

Da Mariette saa Fru Juliane græde, mildnedes hendes Sind og hendes Øjne fyldtes med Taarer. Hun gjorde derpaa Tegn til os om at komme hen i Værelsets Baggrund, hvor hun tog et Stykke sortkantet Papir ud af en Skuffe og da hun lukkede det op, saa vi en Lok gulgult Haar ligge deri.

Det syntes mig næsten, at jeg gjensaa det lille fine og gjennemsigtige Ansigt, som jeg saa kort Tid i Forvejen havde beundret.

— Stakkes lille Engel! sagde jeg med sagte Stemme.

— Ak ja! sagde Moderen, hun var smuk, min Juliette, og tillige kjærlig og munter. Hun var den elskeligste af dem Alle, det er Armod og Mangel, der har dræbt hende.

— Ti stille! raabte Faderen, der dog havde hørt disse sidste Ord, skjøndt de bleve udtalte med sagte Stemme. Hvad nytter det at sige: det er dette eller hint, der har dræbt hende. Hun er død og dermed er det forbi. Er det maaske en Sjeldenhed, at et Barn dør hos os Fattige?

Mariette tav og lagde den blonde Haarlok igjen tilbage i Papiret. Fru Juliane trykkede hende lidt Penge i Haanden, og vi gik bedrøvede bort.

Der er Intet i dette første Besøg, der bør gjøre os modløse, sagde hun til mig, tvertimod, Modstand er lettere at overvinde end Ligegyldighed og Ufølsomhed, vi have her at gjøre med et forpint Hjerte, der desuden er opfyldt af Had og Bitterhed, men Kjærligheden er stærkere end Had.

Vi skiltes nu ad; men jeg kunde endnu længe efter se det Blik, hvormed hun ledsagede disse Ord: det var Glansen fra en indvendig Flamme, dannet af Kjærlighed, Tro og Haab.

Idag befandt Hubert og jeg os et Øjeblik alene i Dagligstuen.

— Nu vel, sagde han til mig med den roligste og mest ironiske Stemme, De fortsætter Deres gode Gjerninger?

— Hvorfor taler De til mig i denne Tone? spurgte jeg, idet jeg nærmede mig til ham. Har De maaske Lyst til at foraarsage mig Smerte?

— Det staar vist ikke i min Magt.

— Det gjør det imidlertid; dersom De altid var kold og ironisk, vilde jeg slet ikke bryde mig om det; men jeg ved, at De i deres Hjerte ikke er saaledes.

— Hvorledes! De antager mig for at være naiv, medlidende og enthousiastisk?

— I ethvert Fald ved jeg, at De kan være alvorlig og bevæget, og jeg begriber ikke, hvorfor De altid vil skjule Deres sande Natur.

— Hvilket er den sande? sagde han ligesom til sig selv.

— Oh! det er da let at sige: det er den, der, naar den viser sig, gjør at man holder af Dem.

— Kan man maaske ikke holde af mig, saaledes som jeg er til Hverdag?

Jeg tøvede med at svare; det var maaske en altfor stor Oprigtighed, han forlangte af mig. Tilsidst sagde jeg:

— Det er i alt Fald vanskeligt.

Han tav et Øjeblik, derpaa vendte han sig pludselig om til mig:

— Gertrude, sagde han, hvor jeg vilde ønske, at jeg rigtig kunde forstaa Dem.

— Er det da saa umuligt?

— Nej; men idetmindste ogsaa temmelig vanskeligt.

— Er der da noget saa hemmelighedsfuldt ved mig?

— Nej ikke just det; men der er mange Svagheder i Deres Karakter.

— Sig mig dem da, at jeg maaske kan rette dem.

— De er kommen under en Persons Indflydelse, hvis Magt over Dem jeg ikke kan forstaa.

— Er det om Fru Juliane De taler?

— Om hvem ellers?

— De kjender hende jo ikke.

— Nej just ikke personlig; men De ved, at jeg hader de Mennesker, der anstille sig som om de opoffre sig for Andre og tilbringe deres Liv med „at gjøre godt", som man siger, det vil med andre Ord sige, at de nedværdige deres Medmennesker, medens de paastaa at elske dem og opoffre sig for dem.

— Oh! hvor De tager grusomt fejl Hubert; hvor jeg vilde ønske, at De kunde se og høre hende; dersom De vidste, med hvilken Agtelse og Deltagelse hun taler! Men hvilke underlige Ideer De dog har, hvorledes kan Kjærligheden nedværdige dem, der ere Gjenstand derfor?

— Nej ikke Kjærligheden, men Menneskekjærligheden, saaledes som man i Almindelighed forstaar den. Desuden er denne Barmhjertighed aldrig Andet end Egoisme, en Maade at anbringe sine Penge paa med lang Forfaldstid, men til høje Renter. Hvor ofte har jeg ikke hørt min Stedmoder sige: „hvem der giver til de Fattige, laaner Vorherre." Er det ikke Forklaringen til hele Systemet? Jeg tilstaar Dem, Gertrude, jeg foretrækker en aabenhjertig Egoisme for denne skrækkelige Egenkjærlighed, der skjuler sig under Hellighedens Skin, fordi den tror at have Himlen i Eje.

— Jeg har aldrig tænkt, at Barmhjertigheden kunde være, hvad De der siger.

— Hvorledes? De har levet i en Maaned i dette Hus og De kan tale saaledes? Barmhjertigheden, der udøves

her, gjør den paa Dem Indtrykket af at være udsprungen af Kjærlighed?

— Nej, det er sandt nok; men jeg har troet, at det var en fejl Maade at vise den paa og ikke en egennyttig Beregning.

— Og hvad kan det være Andet, naar det ikke er den sande Deltagelse, Smerten ved at se Nogen lide og Ønsket om at lindre og helbrede Lidelserne? Hvad enten vi søge denne Verdens Bifald eller Belønning i en anden, saa er det altid en egoistisk Beregning. Nej, saa foretrækker jeg, den dyriske Egoisme, der kun søger sit eget Velvære; den gjør idetmindste ikke Idealet nogen Skade, da den ikke søger at skjule sig derunder.

— Dersom De blot vidste, hvor ganske anderledes den Aand er, hvori Fru Juliane handler; jeg tror ikke at hun offrer en Tanke paa sig selv, det er et ædelt Menneske.

Hubert smilede.

— Hvorledes skal jeg lade Dem lære hende at kjende?

— Bryder De Dem da saa meget om min Mening?

— Ja, thi det forekommer mig, at dersom De kunde tro paa Uegennyttighed og Sjælsstorhed, saa vilde De være lykkeligere.

— Maaske De har Ret; men det er fordi jeg fordum har troet altfor meget derpaa, at jeg nu er bleven saa vantro. Helbredelsen vil blive langsom, og dog, Gertrude, har De allerede begyndt den.

— Ved at tale til Dem om Fru Juliane?

— Nej, Deres Helgen har endnu ikke gjort dette Mirakel; men ved at De har ladet mig gjætte, hvorledes De selv er. Ser De, indtil dette Øjeblik har jeg kun levet sammen med Mennesker, der drage Nytte af Alt for at lade sig overvurdere.

— Og kan De rette en lignende Bebrejdelse mod Virginie?

— Stakkels Virginie, sagde han, idet han smilede foragteligt, undertiden maa man næsten spørge sig selv, om hun har en Sjæl.

— Hun har det, tro det blot, og en Sjæl der lider og maaske har flere Tilknytningspunkter med Deres end De tænker.

— Hvad vil De sige dermed?

— Jeg vil dermed sige, at det Samme, der har gjort Dem bitter og ironisk, maaske har gjort hende saa kold og følesløs, som hun synes at være.

— Jeg maa tilstaa, at jeg aldrig har bemærket noget Krater under dette Isbjerg.

Idet han sagde disse Ord, traadte Virginie selv ind ad Døren, hun tog sit Sytøj og satte sig lidt fra os ved Vinduet. Hun havde et saa gnavent Udtryk i sit Ansigt, saa at vi uvilkaarligt vexlede et Blik.

— Hvor Du er flittig Virginie, sagde jeg til hende; nu har jeg Intet bestilt i en halv Time og Du tilstaar dig ikke et Minuts Hvile.

— Du er din egen Herre, med mig er det en anden Sag, sagde hun i en gnaven Tone; man fuldender min Opdragelse.

— Virginie, har Du øvet dig 'dine tre Timer i Dag? spurgte Tante, der traadte ind da hun hørte op at tale.

— Ja, Moder.

— Og har Du skrevet din Stil?

— Ja, Moder.

— Det er godt. Glem ikke, at din Historielærer kommer imorgen. Ak! kjære Børn, det gjør godt at hvile sig, naar man har anvendt sin Dag godt. Jeg tror, at jeg ligesom den romerske Kejser kan sige, at min Dag ikke har været spildt. —

Hubert var forsvunden, og jeg skyndte mig ogsaa

afsted, men Frøken Thusnelda var der, rede til at yde den ønskede Beundring.

Huberts Dagbog.

Gertrude! jeg føler, jeg tror, at Du fortjener et ædelt Hjertes hele Kjærlighed; men hvem er jeg, at jeg tør elske dig? . . .

Gertrudes Dagbog.

Den . . . Juni 1870.

I over 14 Dage har jeg ikke skrevet og hvor have disse ikke været sørgelige. En Morgen kom der Bud til mig fra den lille Angelies Amme. Ak! hun skulde aldrig mere smile til mig, en eneste Krampetrækning havde tilintetgjort dette lille Væsen. Da jeg kom derhen laa hun i sin Vugge som en hvid knækket Blomst. Du kjære lille Skabning, der har gjort mig saa lykkelig i nogle Dage, jeg vil elske dig hele mit Liv. Jeg græder ikke over din Bortgang, jeg ved, at Du nu blomstrer i en Verden, hvor der Intet visner; men jeg er bedrøvet over at have mistet det eneste Væsen, der trængte til mig. Jeg gik hen til Fru Juliane for hos hende at søge den Deltagelse, hvis uendelige Sødhed jeg kjendte. Da hun havde hørt alle mine Sorger og trøstet mig, fortalte hun mig, hvad der var foregaaet hos Marcels siden vort sidste Besøg.

Med Marcel var det værre, Feberen pinte ham,

hans Kræfter toge Dag for Dag af; men hans Sind var ikke blevet mildere. Aldrig havde hun kunnet faa et mindre bittert Ord af ham og aldrig et venligere Blik. Fru Juliane havde fundet paa at efterlade den Hjælp, hun bragte, paa Komoden uden at sige Noget derom eller uden at gjøre Hentydning dertil; men den stakkels Mariettes taknemmelige Blik takkede hende bedre end Ord.

— Vil De gaa med mig derhen idag? spurgte hun mig, Mariette vil blive glad over at se Dem, hun har ved Erindringen om den lille Døde en særegen Forkjærlighed for Dem. Da vi kom derhen, viste et eneste Blik mig alle de Ødelæggelser, som Sygdommen havde gjort, Marcel var nu næsten ikke andet end et Skyggebillede af sig selv med det lange Skjæg og med de hule indfaldne Kinder. Han modtog os som sædvanlig uden at lade, som om han bemærkede vor Nærværelse. Han laa med lukkede Øjne; men vi vidste nok, at han ikke sov.

Fru Juliane satte sig ned ved Siden af Mariette, der igjen havde taget fat paa sit utaknemmelige Arbejde, da hun ikke vilde spilde et Minut; og hun talte til hende om hendes Besværligheder og Bekymringer, idet hun dog indførte et Haabets Ord mellem Deltagelsen.

— De føler det, ikke sandt? sagde hun, uagtet alle Deres Lidelser føler De dog, at Gud elsker Dem?

— Oh ja! sagde den stakkels Kone, idet hun tørrede sine Øjne for at fortsætte sit Arbejde, hvorledes skulde jeg have Mod til at leve, hvis jeg ikke troede det?

Marcel havde rejst sig op i Sengen og talte med en Stemme, der var saa hul, at den bragte os til at skjælve.

— Du ved ikke, hvad Du der siger; det Bedste Du kan gjøre er at tro, at dersom der er en Gud, saa bryder han sig ikke om dig. Hvis han gjorde det, vilde han saa lade dig arbejde i de 20 Timer af Døgnet indtil dine Hænder ere

udmattede, din Ryg bøjet, dit Bryst indfaldent og dine Øjne saa røde, at Du næsten ikke mere kan se med dem og alt dette, for at kunne give dine Børn en Smule tørt Brød, hvoraf Du selv maa afslaa at spise din Del, idet Du, for at bedrage os, siger at Du har spist forud? Det er dog, hvad hun hver Dag gjør, tilføjede han, idet han kastede et Blik paa os. Naar jeg falder i Søvn henad Morgenstunden, staar hun op og gaar ud at feje Gaderne for derved at tjene et Par Skilling inden hun tager fat paa Synaalen, som hun først slipper henad Aften. Med alt dette har hun ikke kunnet forhindre, at den Lille døde af Sult og Mangel. I den Tid lammede Sygdommen mine Arme; nu er det Døden, der holder dem fangne. Endnu i nogle Uger vil jeg være en Byrde for denne stakkels Kone, derpaa vil jeg efterlade hende og 5 Børn, hvoraf ikke et kan fortjene sit Brød selv. Jeg vilde ønske, at de alle vare døde tilligemed den Lille, saa vilde det gjøre mig mindre ondt at gaa bort.

Han syntes at have forglemt, hvad der havde bragt ham til at tale, da disse Ord pludselig udgik af hans Mund med en Slags hæs Piben:

— Gud! . . . . . Jeg vil hellere tro, at der ingen er; thi hvis der er en Gud, saa hader jeg ham.

Mariette hulkede. Fru Juliane nærmede sig den Syge og lagde sin Haand paa hans brændende Pande.

— Berolige Dem, sagde hun ligefrem, det smerter Dem selv at tale saaledes.

Denne blide og lille Haands Tryk syntes at udøve en velgjørende Indflydelse paa den heftige Mand; han fæstede sine brændende Øjne paa hendes dybe store Øjne, der talte med ham.

— Dersom der var en Gud, sagde han langsomt, saa elsker han maaske Dem; men os, hvorfor skulde han elske os?

— Fordi De er hans Barn og fordi De lider.

Han gjorde en utaalmodig Bevægelse.

— Fordi vi lide! Er han da saa svag afmægtig, at han ikke kan forhindre os fra at lide, naar han vil? Nej enten er der ingen Gud, eller ogsaa er denne Gud uretfærdig og grusom. De, over hvem han udøser sine Velgjerninger, kunne tale om hans Kjærlighed.

— Oh! sagde Fru Juliane med en rørt og bevæget Stemme; denne Verdens Elendigheder, Lidelser, Uretfærdigheder og Uligheder ere ikke Guds Villie! Det er Synden og Egoismen, der foraarsage dem; jeg tror jeg vilde gaa fra Forstanden, hvis jeg tænkte anderledes. Nej, nej, det er ikke Gud, der har gjort Livet til hvad det er, alene Tanken derom er en Bespottelse.

— Han kunde jo forandre det, dersom han var til, sagde Marcel i en mørk Tone.

— Det er os, der paa Jorden skulle gjøre Retfærdighedens og Kjærlighedens Gjerning. Ve os! dersom vi ikke gjøre den hver efter sin Evne! Har De ikke læst i Bibelen, vedblev hun i en indtrængende Tone, at Jesus, da han var paa Jorden, levede mellem de Fattige, de Lidende, og de Bedrøvede og at det var til dem, han henvendte sine guddommelige Haabets og Trøstens Ord? Han elskede dem, han var selv En af dem, og dog tror De ikke, at Gud elsker dem.

— Hør, sagde Marcel, jeg bryder mig ikke om at høre tale om Bibelen. Jeg siger ikke dette for Deres Skyld, De er maaske bedre end de Andre; men der er dem; der altid have Evangeliets Ord i Munden . . . . . Dog jeg vil hellere lade være at tænke derpaa. Der blev et Øjebliks Tavshed, derpaa udbrød han pludselig:

— Jo jeg kjender dem, disse velnærede og velklædte Mennesker. De komme til os fattige Djævle, som ikke

engang i vore bedste Dage vide, hvad det er at spise os mætte og som ikke kunne kjøbe os en Skjorte eller et Par Sko, naar vore er i Stykker. De sige til os, at vi skulle være modige, sparsommelige og taalmodige. De holde Forelæsninger for vore stakkels Koner, som arbejde Dag og Nat uden at beklage sig, og som tage Brødet ud af Munden paa dem selv for at give lidt Mere til deres Børn. De se ned paa en retskaffen Mand, der arbejder hver Dag i hele Ugen sine 14 Timer, og de dadle ham, dersom han om Søndagen hviler sig eller spadserer en Tur. De sige, at Børnene ere skidne, naar Moderen vaager en hel Nat for at vadske og stoppe deres stakkels Pjalter. De give os smaa Børnebøger at læse i, som de ikke engang for Penge vilde læse selv, og de tro ikke, at vi foretrække at læse en Avis fremfor Historien om Peter eller Antonius, der bleve rige og gudsfrygtige paa samme Tid. Ja, det er saaledes; Du kan ikke sige det Modsatte, Mariette.

Marcel talte til sin Kone, der fra Tid til anden søgte at afbryde ham med et bønfaldende Ord.

— Jeg vil hverken belære dem eller se, hvorledes de udgive deres Penge; hvem har givet dem Ret til at gjøre det hos os?

Han lagde sig ned igjen og vendte paany Hovedet mod Væggen.

— Jeg har ikke sagt alt dette for Deres Skyld, vedblev han, idet han gjorde en Bevægelse henimod Fru Juliane, der bestandig stod ved Siden af ham med taarefyldte Øjne, men alligevel med et Smil paa Læberne; men tal ikke mere til mig om Gud, for ser De, saa vilde jeg komme til at tro, at De ikke er mere værd end de Andre.

— Dersom jeg kunde lære Dem at kjende Gud, saaledes

som han er, vilde De ikke kunne modstaa hans store Kjærlighed.

Marcel gjorde sin sædvanlige utaalmodige Bevægelse.

— Mariette, sagde han, træk Gardinet for, jeg vil sove.

Vi gik sagte ud.

Jeg gik med Fru Juliane til hendes Værelse; det syntes mig umuligt at forlade hende og at være alene nu, da mit Hjerte var saa overfyldt af Bedrøvelse.

Vi satte os paa vore vante Pladser og jeg tog hendes Haand i mine; denne Haand var som Is, og hendes Aandedræt var saa besværligt, at jeg betragtede hende ganske forskrækket. Hendes Ansigt var ligblegt, hendes Læber vare sammentrukne og hendes Øjne udvidede sig som af Skræk; men det varede kun et Øjeblik.

— Det er Intet, sagde hun, idet hun trak Vejret med Besværlighed, medens Alt i hende syntes at slappes; det er et let Anfald af Krampe, som for Resten intet andet Spor efterlader end en overordenlig Træthed; og det kommer ofte igjen.

Jeg var ganske forfærdet, og langt fra at berolige mig syntes det Smil, der oplivede hendes blege Ansigt, mig at være et Gjenskin fra en anden Verden. Hun gjættede uden Tvivl mine Tanker; thi hun sagde:

— Fordum glædede jeg mig over disse Symptomer paa en Sygdom, der i Almindelighed er uhelbredelig; nu derimod vilde jeg gjerne leve, leve længe. Ja, jeg ønskede at faa Tid til at elske paa Jorden inden jeg forlader den.

Jeg kunde ikke svare, da jeg var nærved at briste i Graad.

— Men nu ville vi ikke tale mere om mig, sagde hun og indtog sin vante Stilling, nu er jeg fuldstændig rask. Ak! Gertrude, dersom vor Kjærlighed var større, vilde Gud ogsaa blive mere elsket, istedetfor at han nu bliver hadet.

— Det er da ikke Dem, der gjør ham forhadt.

— Hvem ved det? .... Da jeg hørte denne stakkels døende Mand tale, har min Samvittighed mere end en Gang anklaget mig. Har jeg altid kunnet forstaa og agte dem, som jeg vilde hjælpe, trøste og oplyse? Er jeg aldrig gaaet til dem med en falsk Farisæerstolthed og følt mig dem overlegen, uden at tænke paa, hvor langt større deres Liv med dets Kampe, Savn og Heltemod er i Guds Øjne end mit? Det vilde ikke have saa meget at betyde, hvis det kun fjernede dem fra os; men det støder dem bort fra Gud. Oh! hvor meget Ondt vi dog kunne gjøre ved at forsøge paa at gjøre lidt Godt! Ser De, min kjære Pige, det er det, der gjør En mest ondt. Jeg tænker undertiden, at Jesus alene kunde vise Medlidenhed, fordi han var den Eneste, der ingen Del havde i al Elendigheden og Synden. Og dog hans Hjerte kunde ikke engang bære denne Byrde uden at briste.

Det blev mørkt; men Ingen af os tænkte paa at tænde en Lampe. Jeg saa i Mørket det blege Ansigt af den, der talte med mig, eller snarere med sig selv i et af disse Øjeblikke, da vi tale med vor Sjæl om vort indre Livs Hemmeligheder.

— Vore Hjerter kunne heller ikke bære denne Byrde uden at briste, vedblev hun; det er bestandig at begynde forfra igjen, thi Jesus har frelst Verden, og dog er Verden endnu fortabt. Jeg ser ingen Forjættelse gaa i Opfyldelse, jeg ser ingen ny Morgen gry; Gud er ikke bedre kjendt nu end paa Farisæernes Tid og de, der kalde sig Jesu Disciple, hvorledes efterfølge de ham? Oh! min kjære Gertrude, De er maaske endnu for ung til at forstaa alle disse Tings Bitterhed, men dersom De har Kjærlighed nok til at lide uden at have Tro nok til at sejre over alle disse

mistrøstende Virkeligheder, vil De blive meget beklagelses-værdig.

— Er De virkelig saa ulykkelig? spurgte jeg hende.

— Nej, ikke altid. Naar jeg er hos de Fattige, føler jeg, at der i Deltagelsen for Lidelserne er en mægtig Magt til at trøste; jeg veed, at en Taare, der bliver udgydt for deres Skyld, ofte lindrer Elendigheden for et Øjeblik. Men naar jeg befinder mig her alene og jeg saa tænker paa Synden, paa saa megen Uvidenhed og Smerte, saa taber jeg Modet, og en Slags Fortvivlelse bemægtiger sig mig. Ser De, Gertrude, det er fordi jeg har for lidt Kjærlighed og endnu mindre Tro, derfor er det ikke forunderligt, at mit stakkels Hjerte er sønderknust. Og dog har jeg Mod; thi i Følelsen af min Udygtighed vilde jeg gjerne fuldende Dagens Gjerning og forblive i Vingaarden til om Aftenen. — Jeg kom hjem til Tante med alle mine Tanker opfyldte af Fru Juliane; jeg kunde ikke et Øjeblik forglemme hendes Stemme, der bævede af en saa dyb Bevægelse, og hendes Ord, der endnu for mig indesluttede en Slags Hemmelighed. Hvilken Modsætning til denne lille kolde, egenkjærlige Verden, hvor man lever saa roligt, saa sikker paa, at man handler rigtigt, og i saa fuldkommen god Forstaaelse med sig selv. Tante paatog sig en bedrøvet Mine, da hun hørte om Angelies Død, og Virginie afbrød ikke engang sine Skalaer.

— Disse stakkels Børn, sagde Tante, have et saa sørgeligt Liv for sig, at man ikke kan være bedrøvet over, at Gud sparer dem for at leve.

— Hvad skal man tænke om en Verden, hvori ikke selve Livet er en Velgjerning, sagde jeg.

— Jeg drøfter aldrig disse Ting, min Kjære, jeg har ikke antaget din ny Methode, at skulle opkaste Spørgsmaal om Alting; i mine Øjne er Alt, hvad Gud vil, godt, og

det er mit Princip at gjøre min Pligt i Alt, hvad der angaar mig, og ikke bryde mig om det Øvrige.

Juliane! Juliane! Hør disse kloge Ord og lad dig undervise i Visdom.

Den .... Juli 1870.

Vi komme ofte til Marcels. Den stakkels Syge synes nu at se os med mindre Uvillie; men Dødens Nærmelse formilder ham ikke. Idag sad hans lille Dreng oppe paa Sengen hos ham, da vi kom ind; han satte ham strax ned paa Gulvet, som om han skammede sig ved at kjærtegne ham, medens vi saa derpaa; men hans Øjne vare fulde af Taarer, det kunde han ikke skjule for os. Den Ældste af de smaa Piger traadte ganske fornøjet ind ad Døren med tre Kornblomster, som hun lagde i sin Faders Haand.

— Fader, sagde hun, det er Magrethe, der har givet mig dem til dig; hun siger, at de nu paa denne Tid blomstre i Kornet.

— Hvem er Magrethe? spurgte jeg Mariette, medens den Syge tog Blomsterne og betragtede dem med synlig Fornøjelse.

— Det er en svag ung Pige, der bor her i Huset; hun har næsten helbredet Paulines Øjne med en Slags Øjenvand, som hun forstaar at tilberede, og nu vil hun lære hende at lave Blomster.

— Og hun deler sin Middagsmad med mig, naar jeg er sulten, sagde Pauline, og igaar gav hun mig Alt, hvad hun havde til Fader, fordi han ikke kunde spise vor Suppe. Bed Du Fader, at hun kommer herop imorgen for at besøge dig; hendes Broder har lovet at bære hende herop, og han kommer imorgen, da det er Søndag. Da vi gik

sagde jeg til Fru Juliane: Der ser De En, der har forstaaet at gjøre sig elsket.

— Det er, fordi hun er svag og lider som de, sagde hun.

— Og vi? . . . Jeg begynder at tro, at vi Intet kunne gjøre.

— Lad os vise Kjærlighed og overlade det Øvrige til Gud.

Den .... Juli 1870.

Krigserklæringen er slaaet ned iblandt os som en Lynstraale; jeg havde aldrig tænkt mig Muligheden deraf. Onkel og Hubert ere mørke som Natten; Hubert forbavser mig især ved sin totale Mangel paa Fædrelandskjærlighed. Det er mig umuligt at forstaa, at Had til en Regjering kan i en Mands Hjerte udslukke Kjærligheden til hans Land. Mit blør ved at tænke paa alle de Smerter, som en Krig vil foraarsage. Her se vi vel ikke Ødelæggelserne for vore Øjne; men hvad vil det ikke blive for de ulykkelige Provindser, som skulle være Skuepladsen for Krigen? Det er jo rigtignok sandt, at i vore Tider kan Krigen ikke blive hvad den før har været; Menneskeligheden og Følelsen af Folkeslagenes Broderskab have gjort for store Fremskridt til det. Man kan nu ikke mere begaa Grusomheder med Koldblodighed; det menneskelige Liv er i Alles Øjne en altfor kostbar Ting og Samvittigheden vil gjøre Indsigelse mod unyttig Blodsudgydelse. Jeg gjentager alt dette for mig selv og dog sammenknuges mit Hjerte og det lyder deri uden Ophør: Oh! min Gud, hav Medlidenhed med disse to ulykkelige Lande!

Paris er lig en Feberpatient, der snart er et Bytte for de vildeste Fantasier og snart for en dødelig Udmattelse. Igaar Aftes drog der Skarer af Folk forbi Vinduerne paa Boulevarderne, syngende Marseillaisen og

raabende: Til Berlin! Men i sin Helhed er Befolkningen mørk og tavs.

Hubert forblev i Baggrunden af Værelset, alle vi Andre stode ved Vinduet.

— De Elendige, sagde han, de ere betalte for at bedække os med Skam i hele Europas Øjne. Man vil sige, at Paris har bifaldet denne skjændige og urimelige Krig, og der er velvillige Mennesker nok til at tro det. Iøvrigt fortjene vi Alt, hvad man kan sige om os, efter disse 20 Aars Fejghed og Trældom.

— Jeg holder ikke af, at man taler ondt om den bestaaende Regjering, sagde Tante; vi bør ikke glemme, at Gud har givet Fyrsterne Sværdet i Hænderne for at øve Retfærdighed.

— Hans Majestæt de Franskes Kejser og Hans Majestæt Kong Vilhelm af Preussen have uden Tvivl begge faaet Sværdet fra Gud og ville nu lade deres Folk dræbe i Retfærdighedens Navn, sagde Hubert.

— Jeg besøgte igaar Fru Juliane; hun var alene og græd.

— Jeg forudser, sagde hun, saa mange Smerter for vort stakkels Frankrig, at jeg næsten ikke kan taale at tænke derpaa. Denne Krig er en frygtelig Straf, sendt fra Gud.

— Tror De da, at vi blive overvundne?

— Ja, jeg tror det, mit stakkels Barn; i 20 Aar have vi levet under en Regjering, i hvilken Løgnen og Kraftløsheden have haft Overherredømmet. En Nation kan ikke pludselig i Farens Stund trække sig ud deraf og blive stor og stærk; desuden hvad enten Frankrig bliver overvundet eller uovervundet, saa vil det dog alligevel ikke blive andet end Offeret. Betænk dog, hvad det vilde være for os, hvis

den Regjering, der har fordærvet os, blev befæstet og styrket.

— Vi ere i en skrækkelig Stilling, vedblev Fru Juliane, idet hun bøjede sit Hoved. Gud give os Kraft til at gjøre vor Pligt, som om vi bleve opretholdte af Begejstringen for en ædel Sag. Det er saa smerteligt, at vi ikke engang kunne sige os selv, at Retfærdigheden er paa vor Side. Kjærligheden til Fædrelandet kan undertiden være en Plage ....

— Gertrude, vedblev hun, idet hun trak mig tæt op til sig, De er ung, De vil maaske opleve bedre Tider; naar De da ser de første Straaler af en Frihedens og Gjenoprejsningens Dag, da tænk paa dem, der kun have oplevet den mørke Nat.

Den .... September 1870.

Sex Uger ere hengaaede, uden at jeg har skrevet! 6 Uger eller snarere et helt Liv!

Jeg har ikke Mod til at tale om disse skrækkelige Begivenheder, de tilhøre Historien; til hvad Nytte vilde det være at fylde min stakkels Dagbog med Tildragelser, som uden Tvivl ville blive omtalte og beskrevne nok? Vi have nylig faaet Efterretningen om Sedans Kapitulation, denne Skam uden Navn, uden Exempel. Intet vil mere forbavse mig. Oh Frankrig! ædle Frankrig! vi vidste ikke, hvor højt vi elske dig før den Dag, da Du blev forraadt, overgivet og vanæret! Republiken er bleven proklameret; jeg ventede at se Hubert træde ind med opløftet Hoved og straalende Øjne; men han saa mørk og nedslaaet ud og han svarede Intet paa Tantes Triumf og Glædesraab.

— Stakkels Republik! sagde han, idet han lod sig falde ned paa en Stol ved Siden af mig, for tredie Gang faa

vi den tilbage under skrækkeligere Omstændigheder end nogensinde før. Hvis den ikke bliver knust og tilintetgjort under den sørgelige Arvelod fra det frygtelige Herredømme, som den har været nødt til at modtage, da Landet laa og var bedækket med blodigt Skarn, saa maa dog vel Alle erkjende, at den er den eneste Frelse for vort ulykkelige Land. Men den maa bukke under .... den vil bukke under .... det er umuligt andet.

— Hvorfor dog tabe Modet? sagde jeg til ham; det forekommer mig, at Luften, som vi indaande, er renere siden imorges, det er ligesom en Forbandelse var borttaget fra os. Jeg haaber, jeg tror paa Fremtiden; vore Tropper ville nu kjæmpe for Frankrig og ikke mere for denne elendige Ærgjerrige, der har neddraget os i en Ødelæggelse og Fortvivlelse, der er uden Grændser.

— Hvad vil De vel kunne haabe af et Land, der har taalt ham, smigret ham og krøbet for ham i 20 Aar?

— Oh! De er altfor streng Hubert, Frankrig er dog bestandig Frankrig. Hvorledes vil De kunne tjene det, naar De foragter det i den Grad? Hvorfor skulde dets heltemodige og stolte Aand ikke nu vaagne af sin tunge Søvn? Dersom vi, der ere dets Børn, ikke kunne tro paa det, hvem vil saa kunne gjøre det?

Men Hubert vedblev at smile uden at svare mig.

Jeg kan ikke forstaa ham. Hans Maade at tænke paa gjør mig saa modløs. Vi have dog Alle nødig at haabe og tro. Oh! dersom jeg kunde handle, dersom jeg kunde offre mit Liv, hvor vilde jeg da ikke være lykkelig. Og Hubert sidder der uvirksom, mistroisk, haanlig og kjølner Andres Varme ved sin Mangel paa Tro og Sympati. Ak! jeg forstaar ham slet ikke.

Virginie og Frøken Thusnelda rejse imorgen med nogle af Tantes Venner til England. Tante selv har

erklæret, at hun hverken vil forlade sin Mand eller Paris, og jeg har ogsaa faaet Tilladelse til at blive her, eller rettere sagt jeg har erklæret bestemt, at jeg vilde blive. Tanken om at forlade Frankrigs Jordbund vilde bringe mig til Fortvivlelse. Jeg kan ikke begribe, hvilke Virginies Følelser ere ved denne Adskillelse fra alle hendes; hun er mere ufølsom og tavs end hun før har været. Frøken Thusneldas Fraværelse vil blive en sand Lettelse; hun har en Maade at vise sin Medlidenhed med Frankrig paa, der gjør at man vilde foretrække det mest begejstrede Udbrud af tydsk Fædrelandskjærlighed for denne affecterede Deltagelse. Det vilde ikke være klogt af hende at forblive i Paris, thi den uvidende og ophidsede Befolkning ser overalt Bismarks Spioner og Agenter. Det ydmyger mig, jeg vilde ønske, at vi vare mere retfærdige og større; men man maa erkjende, at dette uvidende, lettroende og ædelmodige Folk er bleven sat haardt paa Prøve. Tante er meget beskjæftiget med at forsyne sit Hus. Hun vil have indsamlet saa mange Fødemidler, at de kunne holde ud i to eller tre Maaneder. Man gjør sig lystig over hende. Hubert især forsikrer os, at Paris, denne By, der er Sædet for Glæde og Luxus, det letsindige Paris, der er nervesvagt som en smuk Kvinde, ikke vil kunne gjøre Modstand i 3 Uger. Man siger, at det ikke engang vil kunne bære Frygten for at undvære Smør og Mælk og endnu mindre Nyhederne udenfra, dette Paris, der altid har hungret efter Nyheder og Næringsmidler for sin umættelige Nysgjerrighed. Jeg selv kjender jo ikke videre til Paris, men mit Hjerte siger mig, at det er mere værdt end som saa, og at der i denne umaadelig store Stad er Plads til andet end til den Letsindighed, som man saa gjerne vil gjøre til dens eneste Egenskab. Jeg tør Intet sige, thi man vilde med Rette give mig det Svar, at jeg ikke kjender det, hvorom jeg taler.

For Øjeblikket er Alt Virksomhed, Orden og Enighed i den truede By. Kun paa Jernbanestationerne er der Tummel og det er pinligt at se Alle dem der rejse bort. „Det er kun unyttige Munde, der gaa bort" siger man; men disse Skilsmisser ligeoverfor en mørk Fremtid ere meget sørgelige. Skulde de, der flygtig omfavne hinanden midt i al denne Forvirring, nogensinde ses igjen? Man misunder næsten de fattige Familier, de forblive idetmindste samlede og dele de samme Savn og udstaa den samme Dødsangst. Man kunde fristes til at tilraabe dem: „Denne Gang ere I de Lykkelige".

Den . . . September 1870.

Skovene, der omgive Paris, brænde i det Fjerne; om en eller to Dage ville vi være indesluttede. Man exercerer paa alle aabne Pladser og paa Boulevarderne. De hundrede tusinde Mobilgardister fra Provindserne ere komne ind i Byen, vi have sex i Logis af dem; det er retskafne Knøse fra Bretagne, smaa, undersætsige og med et melankolsk Udseende. De ere forresten henrykte over den Modtagelse som man har givet dem, og de sige, at de ville erklære overalt, at Paris og Republiken ikke ere saa slemme, som man siger.

Onkel gjentager bestandig at det Eneste han er bange for, det er for Pøbelen i Paris. Forstædernes Arbejderbefolkning er hans store Rædsel. Han tror, at de ere fejge, hadefulde, rede til at række Fjenden Haanden for at kunne vende sig mod os. Det synes mig besynderligt, at man kan have et saadant Had til sine Medborgere; thi jeg forstaar ikke, hvilke de Baand ere, der knytte os til Fædrelandet, hvis det ikke er Kjærlighed til dem, der leve paa den samme Jordbund som vi. Skulde det da blot være Vanen, Egennytten og Egoismen, der knytte os til vort

Fædreland? Dersom vi ikke vare fæstede dertil med andre Rødder, saa kunde de jo let omplantes til et andet Sted.

Fru Juliane sagde igaar til mig, at hun ventede sig meget af den samme Pøbel, som min Onkel foragter saa dybt.

— Man maa kjende dem for at vide, hvilken Kraft, Taalmodighed og Mod, der findes skjult i disse Sjæle, uden at de engang selv vide det. Jeg har set Enkelte af dem udføre beundringsværdige Handlinger uden selv at ane det. Det er jo ogsaa sandt, at de ofte gjøre det Onde med samme Ubevidsthed. Men denne nationale Ulykke vil sikkerlig bringe alle disse udviklede Naturers gode Sider for Dagen, og der vil fremspringe en rig Høst deraf, bestaaende af ubevidste Opoffrelser og skjult Heltemod, som alene Gud kan tælle.

Oh! hvor meget Godt gjør denne Kvinde med det ungdomsfriske troende Hjerte mig dog ikke; naar jeg er altfor træt af at høre paa Onkels cyniske Synsmaade, Huberts Bitterhed og Tantes stortalende Fædrelandskjærlighed, saa gaar jeg hen til hende for at hente Mod.

Idag vare vi hos Marcels, hvor vi i flere Dage ikke havde været. Den stakkels brystsyge Mand har som ved et Mirakel levet indtil nu. Hvilken langvarig Pinsel maa ikke hans Sygdom være i de Forhold, hvori vi nu befinde os. Han sad oprejst i sin Seng og trak Vejret med Besværlighed, hans store indfaldne Øjne brændte af Feber, og hans Bryst blev undertiden hævet af en Slags Rallen, der dog ikke er saaledes som den, der gaar forud for Døden, thi Lægen siger, at han kan leve nogle Uger endnu. For første Gang syntes han glad ved at se os.

— Hvorledes, sagde han, idet han henvendte sig til mig, De er altsaa ikke rejst med de Andre! De bliver i Paris? . . . . .

— Ja, svarede jeg, Fru Juliane er ogsaa bleven her.

— Oh! hun . . . . det var hvad jeg havde ventet; men jeg troede, at De var rejst.

— Nej, jeg vilde selv ikke rejse.

Han betragtede mig et Øjeblik, derpaa sagde han langsomt:

— Nu vel, De kan være sikker paa, at jeg aldrig mere skal sige Noget, der kan foraarsage Dem Smerte.

Jeg forstod hvad han mente dermed, og jeg trykkede hans brændende Haand.

— Dersom De tror paa Menneskenes Kjærlighed, spurgte Fru Juliane ham, der ogsaa havde forstaaet Bethydningen af hans Ord, tror De saa da ikke paa Guds, vor Faders Kjærlighed?

Marcel vendte sig om mod Væggen uden at svare.

— Enden er nær, hviskede Fru Juliane sagte til mig; naar mon dog Kjærligheden vil vinde Sejr?

Derpaa vedblev hun, idet hun henvendte sig til Marcel:

— Ønsker De ikke, at jeg skal læse lidt for Dem?

— Nej, nej Tak.

— Jeg har her Avisen, som jeg har bragt med mig.

— Den vil jeg gjerne høre, men kun en kort Tid; ellers vil det anstrenge mig for meget.

Hans Øjne straalede ved at høre alt, hvad der angik Paris's Forsvar, Folkets Holdning og de Forholdsregler, som den ny Regjering havde taget.

— Jeg troede, at jeg ikke elskede Frankrig, sagde han, idet han rejste sig op i Sengen, støttet paa Albuen. Ethvert Land synes os fattige Folk saa haardt at leve i, og det er næsten som om vi intet Fædreland havde. Men nu i Farens Stund vilde vi dog gjerne offre vort Blod derfor, indtil sidste Draabe, hvis det kunde frelse det. De,

der faa Lov til at falde for en preussisk Kugle, ere meget lykkelige.

Mariette fulgte os ned igjennem Gaarden.

— Han er meget daarlig, sagde hun; men naar de vidste, hvor blid og taalmodig han har været i de sidste Dage. Han er altid beskjæftiget med Tanken om mig og Børnene. Om Natten hører jeg ham ofte sige: Stakkels Kone! stakkels Børn! . . . . . Hans Sygdom havde gjort ham saa fordringsfuld; men nu er han ligesaa god og endnu blidere end før. Hvor det var haardt, hvis han skulde gaa bort, nu da jeg ogsaa har mistet min lille Juliette. Oh! gid Gud vilde lade mig beholde ham! . . . . .

— Tænk paa, at hans Lidelser saa vilde være endte, sagde Fru Juliane, det Liv, som han nu fører, er en bestandig Lidelse, og De vilde vist ikke ønske, at den skulde forlænges.

— Men, vedblev den stakkels Kone, jeg vilde saa gjerne hente en Præst, og dog tør jeg ikke gjøre det; han vil ikke engang høre tale derom og dog hvis han døde inden! . . . .

— Tag Dem iagt Mariette, det vilde kun opirre ham at tale derom, og De vil derved fjerne ham fra Gud, istedetfor at bringe ham nærmere til ham.

— Jeg har prøvet paa at binde en Medaille af den hellige Josef om hans Hals; Præsten havde velsignet den, og han sagde til mig, at den maaske kunde bringe min Mand paa andre Tanker og faa ham til at modtage ham og høre paa, hvad han havde at sige. Men min Mand blev saa vred, da jeg talte til ham derom, saa han har forbudt mig at tale om Præsterne, disse Tosser og Abekatte, som han kalder dem, den stakkels ulykkelige Mand. Oh! hvad skal jeg dog gjøre?

— De skal overlade ham til Gud, der elsker ham med en

Kjærlighed, der er større end Deres; De kan være vis paa at han ikke for Intet lader Deres Mand lide saa længe. Vedbliv at være kjærlig og opoffrende imod ham, og det vil gjøre ham mere Godt end alle Medailler i Verden.

Den stakkels lille Kone syntes ikke at være overbevist, men hun har altfor megen Agtelse og Taknemmelighed for Fru Juliane til at tænke paa at sige hende imod.

— Guds Aand, sagde Fru Juliane til mig, da vi blev ene, virker paa denne Sjæl uden at han selv aner det, og den stakkels Kone kan ikke vide, at det er den, der bevirker den Taalmodighed og Blidhed, hvorom hun taler. Jeg er slet ikke overrasket over denne Mands Uvillie mod en Religions Lærdomme, der ikke har forstaaet at virke paa hans Samvittighed eller hans Hjerte. Gud forstaar godt at holde Regnskab over Sjælene og at aabenbare sig for dem i deres Samvittighed, selv naar de tilsyneladende hade ham. Det er ikke ham selv som denne uvidende og oprigtige Sjæl støder bort; det er det smaalige, ja ofte endogsaa vederstyggelige Billede, man har vist ham af den levende Gud, af denne uendelige Kjærlighed, som han trænger til uden at vide det og som han kalder paa i sit Hjertes Dyb. Oh! hvorledes skal man dog tale til dette Folk om Gud, for at de kunne lære at elske ham.

— De taler idetmindste saaledes om ham . . . .

— Nej, svarede hun i en nedslaaet Tone, ofte vover jeg ikke at gjøre det; jeg føler mig for uværdig dertil og jeg forstaar det saa daarligt selv. Hvad der brænder i mit Hjerte bliver til Is, naar det skal gaa over mine Læber. Naar jeg prøver paa at tale, standser jeg ofte ydmyget, og jeg frygter for, at de skulle tro, at jeg ikke selv føler, hvad jeg siger til dem. Lykkelige ere de, der i deres Sjæle have en Kilde, hvorfra de varme Ord kunne fremspringe.

— Lykkeligere ere dog de, sagde jeg, fra hvis Hjerter der

udstrømmer en Kilde til et helt Liv fuldt af Opoffrelse og Selvfornægtelse.

Hun svarede ikke herpaa. Mon hun forstod mig?

Den . . . September 1870.

Tante har tilligemed en Del andre Damer, der ligesom hun have sendt deres Børn til Udlandet og selv ere blevne i Paris, oprettet en Ambulance. Hendes Dygtighed og Virksomhed vil vist gjøre megen Nytte. Forresten lader hun til at være fuldkommen tilfreds; hun gaar og kommer, giver Ordrer, gjør Indkjøb af Fødevarer og Klædningsstykker, man klipper til, man syr, man laver Bind og Omslag under hendes Vejledning. Hun tænker paa Alt og er overalt paa engang. Jeg beundrer denne Virksomhed, der er uden Lige; men naar jeg ser hendes Ansigt straale ovenover det røde Kors, som hun altid fæster paa sit Schawl, naar hun gaar ud, kan jeg ikke lade være at tænke paa, at hun glemmer denne skrækkelige Krigs Rædsler for Glæden, som hun føler over den Virksomhed, som den har forskaffet hende, en Virksomhed, der aldeles stemmer med hendes Smag og Tilbøjeligheder.

Tante foreslog mig at lade mig indmelde i Ambulancen; men Fru Juliane har raadet mig til at vente.

— Vær vis paa, sagde hun til mig, at vi endnu i lang Tid ville faa flere Lazarether end Saarede; men det Øieblik vil uden Tvivl komme, da selve Situationen vil opfordre os til at gjøre os nyttige; nu behøves det ikke.

Tante har ladet mig have min Frihed; jeg tror, at hun har meget lidt Tillid til min Dygtighed og at hun ikke bryder sig stort om min Hjælp. Forresten er jeg slet ikke forbavset over, at hun har Mistillid til min Dueligheb, naar jeg hører med hvilken dyb Medlidenhed hun taler om andre Mennesker, der søge at gjøre Nytte paa samme Maade som hun.

— Denne stakkels Fru B., siger hun, tror at hun hjælper mig; hun er saa vigtig og saa har hun ikke mindste Ide om, hvad det er at oprette en Ambulance. Hun vilde have gjort bedre i at rejse med sine Børn, thi hun kan ingen Nytte gjøre i en belejret By. Og saa er der denne stakkels Frøken G. med det tomme Hoved og med al sin Indbildskhed. Hun bilder sig ind, at hun forstaar Alt, uden Tvivl fordi hun klæder sig som en Modedukke. Hvad Mændene angaa, saa vil jeg ikke engang tale om dem! De holde højtidelige Forsamlinger, raadslaa, om det eller det skal gjøres, derpaa bryde de sig ikke mere derom og de ane ikke engang, at uden min Hjælp vilde deres gode Planer blive til Intet. Det er i Sandhed en taabelig Verden, som vi leve i, og jeg gad nok vidst, hvorledes Tingene vilde gaa, hvis der ikke fandtes nogle fornuftige og forstandige Mennesker, der sik Alt til at gaa sin Gang.

Frøken Thusnelda er der ikke mere for at prise hende og beundre hende; Hubert er sjælden nærværende for at svare med sine Spydigheder; men Tante udøser sit Hjerte og jeg hører til i Tavshed.

Den . . . Oktober 1870.

Hubert har ladet sig hverve til Soldat. Imorges traadte han ind i Stuen i sin Uniform, som han havde paa for første Gang. Jeg var ganske ene.

— Nu vel Gertrude, sagde han til mig, kan De se, at jeg nu er bleven en af Fædrelandets tappre Forsvarere. Er De tilfreds med mig?

— Er det sket mod Deres Villie? spurgte jeg ham.

— Nej, tvertimod, jeg er glad over, at jeg paa en Maade er bleven nødsaget dertil. Jeg havde mere end en Gang tænkt paa at gaa med som Frivillig; men det var mig imod at vise mere Fædrelandskjærlighed end jeg i Grun-

den har, og desuden forekom det mig, som det paa en Maade var at stille sit Heltemod til Skue; nu derimod haaber jeg at kunne gjøre min Pligt, selv om denne kun vil komme til at bestaa i at ligge paa den bare Jord og spise Hestekjød; men da jeg aldeles ingen Helt er, vil jeg saamæn ikke kunne gjøre mere.

— Ikke mere end Deres Pligt Hubert! Deres Beskedenhed er temmelig hovmodig. Jeg vilde i Sandhed være meget lykkelig, hvis jeg kunde sige til mig selv, at jeg fuldkomment havde opfyldt mine Pligter, og Deres ere vanskeligere end mine.

— Nej, de ere tvertimod lettere. Jeg gaaer hvorhen man befaler mig at gaa, og jeg gjør, hvad man siger jeg skal gjøre. Jeg har intet Ansvar og skal ingen Bestemmelse tage selv, det Eneste jeg skal raade over er mit Skud, naar Øjeblikket til at skyde det af er kommet.

— De glemmer den Indflydelse, et godt Exempel kan have, og Alt hvad en Mand kan formaa over Andre, naar han er mere oplyst og bedre forstaar sin Pligt end de. Er det maaske uden Betydning?

— De ved jo nok, at jeg ikke bryder mig om Andre og helst passer mig selv.

— Jeg tror ikke, hvad De der siger, Hubert.

— Hvad mener De Gertrude?

— Det ved De godt. Jeg tror ikke paa den ligegyldige og egennyttige Rolle, som De spiller.

— Paa hvad tror De da?

— Paa Deres sande Natur, der er ædelmodig; ja endogsaa lidt romantisk.

— Tak Gertrude, det gjør mig godt at høre Dem tale saaledes; men jeg har jo sagt Dem, at den Natur er død. Vil De tillade, at jeg fortæller Dem min Historie? Den er hverken meget lang eller meget interessant; men

jeg vilde saa gjerne, at et Menneske i Verden skulde kjende mig, og at denne Ene skulde være Dem.

Jeg var, som De siger, af en temmelig kjærlig, tilidsfuld, ja endogsaa romantisk Natur. Uden Tvivl har jeg arvet disse Dyder eller Mangler efter min afdøde Moder. Efter hende har jeg ogsaa denne frygtsomme Karakter, der er let at bøje. I hele min første Ungdomstid levede jeg ganske ensom uden at gjøre Nogen delagtig i mine Følelser og Tanker, Fru Merlin var god imod mig, men ethvert af hendes Ord og Handlinger krænkede mig. Hun forstod bestandig at lade mig føle, hvor beundringsværdig hendes Selvopoffrelse for mig var. Hun kaldte mig altid sin kjære Hubert og talte i mit Paahør om hendes Omhyggelighed for min Sundhed, mit Velvære og min Opdragelse. Og jeg hørte ofte Andre rose hendes exemplariske Opførsel mod et Barn, der ikke var hendes eget. Dette, der maaske burde have vakt min Erkjendtlighed, irriterede og oprørte mig. Jeg vilde have givet Alt, hvad hun gjorde for mig, for et ufrivilligt Kjærtegn, et eneste kjærligt Kys.

Min Fader beskjæftigede sig ikke med mig, Virginie var min eneste Trøst, og den Eneste, som jeg elskede. Hun holdt af mig, dog paa sin Maade uden Varme og uden Venlighed, hun lod sig snarere elske; men det var allerede meget.

Jeg var ikke meget flittig i Skolen, og jeg gik ud deraf i mit syttende Aar. Da faldt nogle Bøger i mine Hænder og de, tilligemed en Samtale, jeg hørte mellem to af mine Kammerater, bragte megen Uro og forvirrede Drømme ind i mit Sind. Mit Hjerte slog nu kun for Friheden og det undertrykte Folks Sag. Snart kom Ønsket om at virkeliggjøre disse Ideer og at handle. Først vilde jeg drage ned til Garibaldi, derpaa vilde jeg kjæmpe

i Amerika for Slavernes Frihed; endelig tilsidst besluttede jeg at hellige mig til Studeringerne, tage den juridiske Examen og derpaa rejse for at gjøre mig bekjendt med Sæderne og Skikkene i andre Lande, og saa, naar jeg kom hjem slaa ind paa den literære Løbebane. Jeg saa mig allerede i Tankerne bruge mine Kundskaber og Talenter i enhver ædel Sags Tjeneste.

Mine to første Ideer bleve let tilintetgjorte ved min Faders ironiske Spot, da han hørte Tale om dem. Han gjorde mig latterlig i mine egne Øjne og jeg opgav dem aldeles. Men disse Skuffelser bragte mig til at kaste mig med mere Iver over mit tredie og sidste Ønske. Jeg ved ikke engang, om jeg vilde have haft Talent til at blive Forfatter; men hvad der er vist, det er, at det ikke var et middelmaadigt Held, som jeg forlangte, det var min Hensigt og Plan at udbrede de Ideer, der vare mig saa kjære, at hæve min Stemme, hvor svag den end kunde være, med de Stemmer, der endnu forkynde iblandt os, at der er en ædel Sag, en Moral, en Retfærdighed og et Ideal. — — — Jeg tror, at i dette Øjeblik af mit Liv var jeg endda ikke saa meget at foragte; men Kraften til at fuldende mine Ideer manglede mig. Jeg har underkastet mig, jeg har ophørt at tænke, ja at have en Samvittighed. Min Fader erklærede, at hvis jeg ikke vilde træde ind i hans Handelshus, vilde han ikke give mig en Skilling til at leve for, og jeg havde ikke Mod nok til at beholde min Frihed og selv søge at skabe mig et Erhverv. Den overflødige Velvillie, hvormed Fru Merlin behandlede mig, gjorde sit til at bøje mig; hun omgikkes mig som en Sindssyg, for hvem man har Medlidenhed. Da endelig den lille Virginie, hos hvem jeg søgte Tilflugt mod min egen Svaghed, havde udtalt et Ord, der i Korthed be-

tegnede hele den Anskuelse, hvorfor jeg skulde blive et Offer, blev jeg fuldstændig overvunden.

Hvis De ikke var kommen her, Gertrude, vilde det maaske have lykkedes mig at bedøve min indre Smerte over et forspildt Liv; jeg begyndte at være mere tilfreds med mig selv og min Omgivelse; men De kom, og mod min Villie maatte jeg leve op paany og igjen udstaa de samme indre Kampe som fordum.

— Det er ikke mig, der skal bringe Dem til at leve op paany Hubert, det er Kjærligheden til Fædrelandets Farer og Forglemmelsen af Deres eget Jeg i den store Strøm af nationalt Liv, som river os med sig og oversvømmer os. Vi ere ikke længere os selv, vi ere en Brøkdel af dette Folk, der kjæmper for sin Arne, et Lem af den store Familie, der bestaar af dem, der lide og som ville lide til Befrielsens Dag. Vi leve ikke længer for os selv, men for Alle. Hvor De er lykkelig Hubert, De, der kan give Deres Liv i Virkeligheden og ikke alene i Følelse og Ord. Hubert rejste sig og saa ud af Vinduet.

— Nu er Timen kommen, Appellen lyder, og jeg maa rejse. Gertrude, vil De engang imellem sende den stakkels Soldat en Tanke, der maaske ikke faar anden Bestilling end at plyndre Markerne for Kartofler eller Roer.

Jeg var dødelig bedrøvet; dersom jeg havde set Hubert drage afsted med mere Begejstring og mere Haab vilde mit Hjerte have været mindre beklemt.

Fru Merlin kom hjem, da han gik ned ad Trappen; jeg hørte hendes larmende Omfavnelser; hun overvældede ham med gode Ønsker og Formaninger og endte med disse Ord:

— Dræb rigtig mange Preussere, dræb saa mange Du kan, mit kjære Barn.

Jeg flygtede gysende ind i mit Værelse; disse Ord

havde gjort et græsseligt Indtryk paa mig. I hvilke sørgelige Tider leve vi dog ikke, for at disse frygtelige Ord skulle være en kristelig Kvindes og Moders Afskedsord til hendes Søn. Oh! hvor Krigen dog er en skrækkelig Ting!

Den ... December 1870.

Ord vilde ikke kunne beskrive, hvad man føler i disse Dage, der ere saa ensformige, saa sørgelige og dog saa ejendommelige i deres alvorlige Storhed; desuden findes der vist duligere Penne end min til at beskrive dette krigeriske, tappre og strenge Paris, der er saa naturligt og dog saa afmaalt i sin Storhed. Man lider, men Ingen beklager sig; om Morgenen, naar vi gaa hen til Ambulancerne og komme forbi Bagerbutikkerne, se vi lange Rækker af hungrige Mennesker, der allerede have staaet der i flere Timer med Fødderne i Sne og Ansigtet ganske rødblaat af Kulde. Og disse forfrosne Mennesker smile til os og svare paa vore deltagende Ord med Munterhed, og ere ved godt Mod. Ak! hvor mange stakkels Børn ere der dog ikke døde af Kulde i deres Mødres Arme! hver Dag møder man smaa Ligkister. Unge og stærke Mænd og Børn i Vuggen ere denne gyselige Krigs Offre. I Tydskland lider man ogsaa; men deres smaa Børn dø dog idetmindste ikke af Mangel. Stakkels smaa Væsener! I betale Frankrigs gjenerhvervede Ære med Eders Liv! Eders Mødre lade Eder dø uden Knurren, de vide vel, at I gaa hen for at tale vor Sag, hvor Retfærdigheden og ikke Magten hersker!

Jeg tilbringer tilligemed Fru Juliane Morgenstunden med at pleje de Saarede, der nu findes i stort Antal i Ambulancerne; de ere saa tillidsfulde, saa taalmodige og saa modige. Jeg kjendte ikke, jeg anede ikke den menneskelige Sjæls Storhed førend disse mørke Dage. Man føler, at den virkelig er skabt i Guds Billede, naar Ulykken tvin-

ger den til at aabenbare sig for sig selv og Andre, og jeg forstaar den umaadelige Kjærlighed, som den er Gjenstand for, trods sine Elendigheder og sit Fald, jeg begriber ogsaa, hvorfor Fru Juliane tænker, at det kun er værdt at leve for at finde sig selv og sin Gud.

Vi have mange Gange overværet et af disse stakkels Menneskers Død, som skulde drage deres sidste Suk imellem Fremmede, langt fra deres Landsby, deres Familie og fra alt det, de elske; og dog hører man ingen Klager og ingen Utaalmodighed. Jeg tror, at ikke en Eneste af dem er død uden at tale om sin Moder. En Bretagner, der først blev bragt til os, da han laa i Dødskampen og som kun blev nogle Timer hos os sagde, idet han døde med et Blik, som jeg aldrig skal glemme: „Uden Gud vilde jeg hverken kunnet leve eller dø." Han var uden Tvivl lige saa uvidende som de fleste af hans Kammerater og kunde hverken læse eller skrive og vilde ikke engang have kunnet forklare os sin Tro, og dog var hans Sjæl fuld af Lys og Klarhed.

Jeg vilde ønske, at jeg kunde beskrive Fru Juliane, som hun gaar der hos disse Ulykkelige; en Moder og en Søster kunde ikke være ømmere og kjærligere end hun mod de Døende. Hun taler kun lidt; men ethvert af hendes Ord indeholder en Kraft og en Trøst; hun gjætter deres mindste Ønsker, deres usammenhængende Tanker. Hendes blotte Nærværelse taler til dem med en uendelig Kjærlighed.

Mod Aften naar vi forlade Ambulancen, gaa vi til andre Syge og andre Bedrøvede, som vi ikke maa forglemme. Mørket falder hurtigt paa, uagtet Gjenskinnet, der kommer fra det hvide Snetæppe, der bedækker Jorden som et Liglagen. Kanonernes dybe Stemme er det Eneste, der fra Tid til anden afbryder Stilheden. Det er ofte vanskeligt for os i det Mørke, der indhyller Byen, at finde

den beskedne Bolig, som vi søge. Vi famle op ad snevre Trapper, og der, som paa Gadehjørnerne, hvor Kvinderne staa og ryste af Kulde, og paa Valpladsene, hvor Soldaterne kjæmpe uden Haab om at sejre, overalt finder man den samme Resignation og Heltemod. Frankrig vaander sig maaske i Dødskampen. — — Er det saa ikke naturligt at dets Børn maa lide og dø med det?

En Aften, da vi kom tilbage fra et af disse Besøg, var det en frygtelig Storm, og den skarpe Blæst pidskede os Sneen lige ind i Ansigtet; vi gik rask fremad; da vi kom udenfor Byfogedkontoret havde flere Grupper af Mænd og Kvinder samlet sig der og forsøgte ved en eneste Gadelygtes Skin at læse en Plakat, der, som man sagde, bebudede et nyt Nederlag. Man hørte Knurren og Forbandelser. — Hvorfor bruge de ikke os? sagde Arbejdsmændene, hvis magre og indfaldne Ansigter syntes endnu magrere, end de i Virkeligheden vare, i denne sørgelige Belysning; tro de maaske, at vi ikke kunne forstaa at dø for vort Land?

— Nej, de forraade os, sagde en Stemme.

Ingen svarede herpaa.

Længere henne paa et Gadehjørne stod der en Kone, der med en rystende Stemme vedblev at sige disse Ord: „Lader os bede Gud, at denne skrækkelige Krig maa ende; thi vi ere meget ulykkelige."

Jeg trykkede mig tæt op til Fru Juliane; disse Ord, der vare saa sørgelige i al deres Simpelhed, havde grebet mig i mit Hjertes inderste Dyb, og jeg kunde ikke mere bære hele vor Smertes Byrde.

— Kom, sagde Fru Juliane, da vi havde naaet hendes Dør, kom ind med mig Gertrude, saa kan De først faa en Kop The til at varme Dem paa, og siden skal jeg følge Dem hjem til Deres Tante.

Vi traadte ind i det mørke Værelse. Fru Juliane tændte Lampen og stak Ild i det Brænde, som hun havde lagt tilrette om Morgenen.

— Om kort Tid vil jeg hverken have mere Brænde eller Kul, sagde hun, maaske vil Kulden saa ikke mere være saa stærk; men hvor mange Mennesker dø der dog ikke i denne Tid af Mangel paa disse kostbare Ting, som vi ødsle med under almindelige Forhold.

Jeg lagde mit Hoved i hendes Skjød; det forekom mig, som om mit Hjerte skulde briste, og jeg græd uden at kunne holde op igjen.

— Stakkels Barn, sagde hun til mig og klappede mig, De er ung til at lide saaledes; men De vil opleve lykkeligere Tider, og Deres Hjerte vil maaske endnu komme til at svulme af Glæde. Hele Deres Liv vil ikke blive en mørk December Dag; Maj vil komme tilbage med sine varme Solstraaler, og Foraaret vil endnu fremspire paa vore Ruiner.

— Vil De da ikke ogsaa faa det at se? spurgte jeg, grebet af en smertelig Anelse.

— Jeg tror det ikke, men jeg vil faa Noget at se, der er bedre end Foraaret.

— Er De syg? spurgte jeg.

— Ikke just syg; men jeg føler mig meget svag, og jeg tror ikke at jeg tager fejl.

— Hvorledes svag! — — og De arbejder Dag og Nat, uden at unde Dem et Øjebliks Hvile. Ønsker De da at dø?

— Nej, men jeg vil ikke give Afkald paa min eneste Glæde, det Eneste, jeg har at leve for. Og hvorledes kunde jeg ved at se saa mange Lidelser omkring mig, spare paa de Kræfter, som Gud har givet mig til at lindre dem lidt. Jeg tror at han vil tillade mig at fuldende min Bane og

at drikke vor bittre Skaal ud til den sidste Draabe, og jeg ønskede heller ikke at blive sparet for Noget. Apostlene sagde til deres Mester: „Hvorfor kunne vi ikke drikke den Kalk, som Du drikker?“ — ogsaa vi tørste efter at lide for vort stakkels Land.

Hvilken Modsætning til de Ord, som jeg bestandig hører hos min Onkels. Der forbander man Krigens Fortsættelse og man drømmer kun om Vaabenstilstand og Fred for enhversomhelst Pris. Man fordømmer alt det, som vi hæve, og man dadler Alt, hvad vi ære. Tantes Forraad af Fødevarer er udtømt og uagtet nogle Indkjøb, hvis Kostbarhed det gjør mig ondt at tænke paa, ere vi nødsagede til at leve paa en Maade, der er meget forskjellig fra Husets Sædvane og Smag. Onkel bander, Tante sukker og erklærer hver Morgen, at man maa overgive sig, da det er umuligt at leve i de nuværende Forhold. Jeg tier for ikke at give min Vrede Luft. Hvorledes! de kunne da ikke indse, at det, der frelser os fra Skammen og den moralske Ruin, det er netop denne Modstand, disse Savn og alle disse Elendigheder og Pinsler, der blive baarne af en Befolkning, der kun har en Villie: den at lide uden at beklage sig. De indse da ikke, at Paris for sin Del ogsaa bidrager til at forberede Gjenoprejsningens Dag, endogsaa Dagen efter Nederlaget. Hvad vilde der være blevet af os, dersom vi efter ikke at have kunnet sejre, heller ikke havde formaaet at lide?

Hubert har været hjemme flere Gange, men jeg har altid været fraværende paa den Tid, han er kommen. Jeg ved, at han befinder sig vel, og at han snart ligger i Lejr paa Markerne og snart bliver indkvarteret i de forladte Huse, at han har deltaget i to Udfald, men at han dog endnu kun har seet Fjenden paa Afstand.

Den .... December 1870.

Imorges, da vi vare færdige med Forbindingerne i Ambulancen, hørte jeg Nogen kalde mig ved Navn, og da jeg vendte mig om, stod Hubert bagved mig. Jeg førte ham ind i et Værelse, hvori der for Tiden ingen Saarede befandt sig, og der fortalte han mig med faa Ord alle sine Eventyr. Ved at høre ham fortælle dem, skulde man tro, at de vare saa lidet heroiske som muligt. At ligge paa den frosne Jord uden Tæppe, at lide Hunger og at ligge hele Nætter i Baghold efter Fjenden, og dette uden at have den Begejstring i Hjertet, som Visheden om at blive ført til Sejr af en dulig Haand giver, alt dette regner han for Intet. Jeg ved det, Tusinder og hundrede Tusinder af vore Landsmænd lide disse Kvaler og endnu flere; de Saarede ligge ofte hele Nætter i Kulde paa Valpladsen uden at Nogen fører dem bort; men hvorfor skulde man foragte dem, der kun have manglet Lejlighed til at vise deres Mod og offre deres Liv?

Hubert forekom mig at være meget forandret; hans Øjne have faaet en stærkere Glands, og det spottende Træk om Munden er der ikke mere; der er i hele hans Maade at være paa en Fasthed og en Ro, der give en Følelse af Kraft. Jeg kunde ikke blive træt af at beundre den Forandring, som nogle Uger af dette haarde og anstrengende Liv havde frembragt hos ham. Uden Tvivl lagde han Mærke til det Indtryk, han gjorde paa mig.

— Ja, sagde han som Svar paa min Tanke, det er en ulykkelig Tid for vort Land; men hvem ved? maaske Fornyelsen vil komme for alle dem, der have taget deres Del, stor eller lille, af Pligter og Farer. I lang Tid har jeg ikke vidst, hvad det var at leve; det Liv, der indeslutter os i vore personlige Interesser og Beskjæftigelser, er usundt, af hvad Natur disse saa end ere. Hvad der nedriver den

Skillemur, som vi uophørlig rejse imellem os selv og andre Mennesker, er en Velgjerning. Under almindelige Forhold vilde jeg ikke have kunnet veksle et Ord af Betydenhed med dem, som jeg har til Kammerater. Men vore fælles Anstrengelser og den Følelse, der opliver os Alle, have lært os at kjende og elske hverandre. Jeg forstaar nu, at det menneskelige Livs sande Forbandelse er Alt, hvad der indskrænker og adskiller det. De har indseet det for længe siden Gertrude; men for mig er det en ny Opdagelse.

— De har idetmindste anet det Hubert; det er derfor De saa hurtig har forstaaet, hvad de haardeste Paamindelser aldrig vilde lære Andre at forstaa.

— Og De, Gertrude, er De lykkelig?

— Ja, saa lykkelig som man kan være, naar man ser Andre lide saa meget.

— Oh! det er besynderligt, meget besynderligt — — jeg havde aldrig troet, at der kunde have været en saadan Fylde af Liv i selve Smerten.

— Jeg tror, sagde jeg, at ingen personlig Smerte kunde have denne Magt.

— Maaske ikke — —. De havde Ret, Gertrude, da De sagde til mig: Vi ere ikke længere os selv, vi ere et stort Folk, som lider og vil lide. Dengang forstod jeg Dem ikke; nu forstaar jeg Dem. Vil De tillade mig at komme og tale med Dem her, naar jeg kommer tilbage?

— Uden Tvivl — —. Og dersom De er saaret Hubert?

— Jeg bliver ikke saaret; dette Held vilde være for stort for mig. Apropos, hvor har De Fru Juliane henne?

— Hun er en Trøstens Engel for Alle. Vore Saarede ønske alle at blive forbundne af hende; hendes Haand er saa blød og let.

— Nu kunde jeg i Sandhed ønske at komme til at tro

paa Deres Helgen, nu da jeg er bleven omvendt, saa at jeg tror paa Deres Religion.

— Kom med mig, saa skal De faa hende at se.

Vi traadte ind i Værelserne, hvor de Saarede befandt sig. Fru Juliane sad midt i en Gruppe Reconvalescenter og læste højt for dem. Hun bemærkede os ikke, og vi betragtede hende et Øjeblik i Tavshed.

— Men hun er jo yndig, hviskede Hubert til mig, jeg har aldrig set smukkere Øjne, en renere Profil og et behageligere Udtryk i hele Ansigtet.

— Har De da aldrig før truffet hende?

— Nej, aldrig.

— Og hvorledes forestillede De Dem hende da?

— Som et Uhyre af Hæslighed, Hellighed og Affektation.

— De ser da nu, at Deres Indbildningskraft har været en daarlig Vejleder.

I det Samme vendte Fru Juliane sig om. Jeg forestillede Hubert for hende; hun rakte ham Haanden og udtalte sin Glæde over at se ham hel og holden.

— Jeg har ikke været udsat for anden Fare, end den at faa Frost i Hænder og Fødder, sagde han.

— De vurderer ikke Deres Lidelser meget højt, svarede Fru Juliane. Her findes brave Mænd, der have lært os at kjende en mørk December Nats Rædsler, naar den tilbringes under aaben Himmel og uden at man engang vover at tænde en Ild af Frygt for at underrette Fjenden om, hvor man er. Se, der er En, som man bragte os forleden Dag, da han var ganske stivfrossen, og det varede 24 Timer inden han kunde tale. Han ved nok, hvad det er; ikke sandt Claude?

Claude smilede, og saa paa engang beskeden og triumpherende ud, derpaa vedblev han sit besværlige Studium

af nogle Stavelser i en Bog, idet han fulgte dem med Fingeren med et Barns hele Troskyldighed.

Hubert rejste, og vi sagde hinanden Farvel, som om vi skulde gjensees Dagen efter, og dog bliver Hjertet bestormet af pinlige Tanker, naar man skilles i Dage som disse.

Den .... December 1870.

Vi have nu nylig ledsaget Marcels Kiste til en lille højtliggende Kirkegaard. Fru Juliane tog den stakkels Enkes Arm, da denne vilde følge ham til hans sidste Bolig; tre af Børnene fulgte efter hende tilligemed nogle af Konerne fra samme Hus og to eller tre af Marcels Venner, der paa den Tid ikke gjorde Tjeneste paa Voldene. Store Sneflokke faldt ned fra en mørk og tung Luft, og Kanonernes dumpe og frygtelige Støj dannede Akkompagnementet til denne sørgelige Scene. Da vi kom til Kirkegaarden, saa vi hele den udstrakte Slette for os, der uophørlig bliver vandet med Blod. Og et eneste Dødsfald bringer saa mange Taarer til at flyde!

Marcel var sovet stille ind uden nogen smertelig Dødskamp; et Par Dage før sin Død kaldte han mig hen til sin Seng og sagde til mig:

— Det er Dem, der har bragt Hadet, der var i mit Hjerte, til at svinde.

— De tager fejl, sagde jeg ganske forbavset, det er Fru Juliane, og jeg troede, at han ikke var ved sin Samling; thi jeg havde ikke engang vovet at tale til ham siden den første Dag, da han afviste mig saa kort.

— Ja hun, vedblev han, men De ogsaa; en Anden i Deres Stilling vilde ikke være kommen igjen. Nu hader jeg Ingen, Gud være lovet! Og jeg ved, at histoppe er der hverken Fattige eller Rige. Siden Belejringen har De ogsaa lidt; De ser ligesaa bleg og mager ud som min

stakkels Mariette; De ved ikke, hvor godt det har gjort mig at se, at De er bleven her tilbage hos os.

— Og dog, sagde Fru Juliane, har De vidst, at Jesus har levet af sine Hænders Gjerning, og at han har kjendt Hunger, Tørst, Anstrengelser og Mangel.

— Ja, man sagde mig det — —. Men ser De, der er stor Forskjel paa at se det og at høre Tale derom. Nu tror jeg paa disse Ting, der før syntes mig at være en Fabel. Hvorledes kunde jeg tro paa Guds Kjærlighed, naar jeg kun havde kjendt Livets Elendigheder og Menneskenes Haardhed og Hovmod? Jeg kan ikke forklare Dem alle mine Tanker, men det ved jeg, at De har frelst mig fra Fortvivlelsen og befriet mig for Hadet. Nu kan jeg dø roligt; jeg tror, at der er en Fader i Himlen og at han vil have Medlidenhed med min Kone og mine stakkels Børn.

Vi forlode ham og gjensaa ham ikke mere.

— Han har ladet os indse en af Livets store Hemmeligheder, sagde Fru Juliane, nemlig: at man ikke kan trøste et Menneske, naar man holder sig i Afstand fra ham, og at man kun kan tale om Haab og Tro til dem, hvem man hjælper at bære Byrden, der er lagt paa deres Skuldre; det er derfor saa mange veltalende Ord falde unyttige til Jorden. Dersom vi i disse tunge Dage have lært denne guddommelige Lov at kjende, ville vi gaa ud fra disse Trængsler til et bedre Liv, og vi ville blive et helt andet Folk. For nogle Mennesker vil det uden Tvivl blive saaledes, men jeg frygter, at det desværre vil blive et lille Antal. Blandt dem, der til alle Tider føre et haardt Liv, er der vel meget faa, der gjøre sig Regnskab for deres Følelser paa en saa nøjagtig Maade som Marcel; men jeg er overbevist om, at de i Grunden Alle føle det Samme, dersom de bedre Stillede ogsaa vilde indse dette, saa vilde

vort Lands ydre Undertrykkelse blive Udgangspunktet for en ganske ny og prægtig Gjenoprejsning. Vi vilde da blive en Familie og en Nation og ikke være en Samling af usammenhængende og fiendtlige Kræfter.

Jeg mindedes de Ord, som Hubert havde udtalt nogle Maaneder i Forvejen, og som dengang forekom mig saa besynderlige, og jeg tænkte, at han og hun vilde have forstaaet hinanden. Men den samme Tænkemaade havde hos den Ene frembragt en Virksomhed og et Liv fuldt af Opoffrelser, og hos den Anden en Uvirksomhed, fuld af Bitterhed og Had. Hvor besynderlig er dog ikke den menneskelige Sjæl!

Den .... December 1870.

Hubert bragte os imorges en Saaret. Det var en ung Mand, næsten en Dreng. Han overgav ham i vore Hænder og tog os derpaa til Side for at sige til os: Plej ham godt og lad ham ikke dø!

Da Hubert fandt ham liggende svømmende i sit Blod mange Timer efter Forpostfægtningen, hvori han var bleven saaret, aabnede det stakkels Barn, som han troede var uden Bevidsthed, Øjnene og sagde til ham:

— Lad mig ikke dø! — — Min Moder er Enke, og mine to Brødre ere faldne ved Wörth.

Hubert havde da (fortalte den Saarede os) indhyllet ham i sit Tæppe og taget ham i sine Arme og baaret ham bort til Lejren. Han kunde ikke bestemme sig til at forlade ham, og vendte bestandig tilbage til ham for at sige ham endnu et venligt Ord, og for at spørge ham, om han nu fandt sig bedre og om han ikke troede at være i Paradis, efter at have tilbragt saa mange kvalfulde Timer, liggende paa den frosne Jord.

Den stakkels Dreng havde Taarer i Øjnene, da Hu-

bert sagde ham Farvel, og denne maatte love at komme igjen, saasnart hans Tjeneste tillod ham det.

— Han er saa god! — — sagde han, idet han rejste sig op i Sengen og fulgte ham med Øjnene.

Ak! Kuglen er trængt ind i Hjertets Nærhed, og vi kunne ikke redde ham, saa den stakkels Moder vil komme til at begræde sin tredie Søn.

Den 1ste Januar 1871.

Jeg stod imorges op med en Følelse af Haab; det forekom mig, at Forbandelsen var borttaget og at vi traadte ind i en ny Tid, hvori Sejren igjen vilde komme tilbage til os.

Jeg hilser dig med Glæde Aar 1871, midt i denne store Bedrøvelse, i Savn og Ængstelse; thi det forekommer mig, at der fra selve Afgrundens Dyb hæver sig en Stemme for at raabe til os: Mod!

Hver mørk Sti har en Udgang, hvor man gjenfinder Himlens Klarhed, og efter hver mørk Nat er der en Morgenrøde.

Er der ikke en Trøst i selve Overmaalet af Ulykken? Vi lide Alle, men med et eneste Hjerte, hvis mægtige Banken fylder os paa engang med en hellig Glæde og med Smerte.

Ja Velkommen! Aar 1871. Du kommer tilhyllet og truende, men vi frygte dig ikke; vi ere blevne fortrolige med Dødsangst og vi kjende din Hemmelighed forud. Hvad Budskab Du end bringer, saa er det første og sidste Ord dog: Kjærlighed.

Man giver ingen Foræringer idag, udtaler ingen Ønsker eller flaue Høflighedsphraser; man trykker hinanden tavst i Haanden, thi Ingen vover at udtrykke, hvad der findes i Sjælen af Forhaabninger og Frygt.

Jeg elsker denne sørgelige 1ste Januar 1871. Det synes mig, at den gaar ud fra en underjordisk Gang, hvor der hverken er Luft eller Lys; men hvor der kun er ildevarslende Støj og uhyggelig Bragen, for at drage for fulde Sejl ud paa det udstrakte Ocean. Himlen er sort, Bølgerne rejse sig — — ligemeget! En Solstraale kan adskille Skyerne og straale ned over os.

Den .... Januar 1871.

Paris' Virksomhed og Kraft er bleven oplivet og skjærpet under det fortsatte Bombardement. Vi føle os mere oplivede, mere virksomme og driftige end vi vare det Dagen før. Harmen er et godt Pirringsmiddel.

Øjeblikket synes godt skikket til det Udfald, som Folket fordrer; uden Tvivl venter man kun paa Efterretninger udenfra.

Den .... Januar 1871.

Mangelen paa Livsfornødenheder er bleven overordentlig stor; man forsikkrer, at de Fattige ikke lide mere end vi, men jeg frygter for, at det er en af disse bekvemme Illusioner, som man saa gjerne nærer; men vist er det, at Forskjellen er mindre nu end til andre Tider. Vi ere komne dem nærmere.

I Ambulancerne dø de Syge og Saarede af Mangel paa Varme og nødvendige Næringsmidler, og det skjærer En i Hjertet.

Det er længe siden, jeg har set Hubert. Fru Juliane ser ud som en Skygge; jeg frygter for, at hun ikke vil opleve Befrielsens Dag ——. Jeg er dødelig bedrøvet.

Den .... Januar 1871.

Maalet er fuldt; Hjertet nægter at lide mere. Iforgaars havde vi endnu et skjønt Øjeblik. Nationalgarden

gjorde et Udfald; Kvinder og Børn ledsagede Bataillonerne og blandede sig i Geledderne bærende Geværer og Tornistre. Man hørte hverken Sang, Raaben eller Talen; det Hele bar Bestemthedens rolige og alvorlige Præg. Ak! alt dette Heltemod, al denne Selvfornægtelse, alle disse Hjerter, der bristede i Tavshed, skulde kun ende med Nederlaget ved Buzenval.

Jeg kunde ikke gaa hen i Ambulancen idag. Jeg er syg, jeg er fortvivlet, hvad skulde jeg desuden svare vore stakkels Soldater, naar de sagde til mig, at Folkets Blod havde flydt uden Nytte.

Jeg har ikke hørt fra Hubert; Onkel er ikke urolig derover, han har kun en Tanke: Fred! Fred!

Jeg selv ønskede ogsaa Fred, den Fred, der findes paa Bunden af et Hjerte, der ikke haaber mere og Intet mere venter.

Den .... Januar 1871.

Da jeg idag sad alene i Dagligstuen, fordybet i Tanker og med Hovedet hvilende i mine Hænder, efter at jeg havde skrevet nogle Ord, der vidnede om min Fortvivlelse og Svaghed i min Dagbog, stod Hubert pludselig foran mig. Han var bleg, og hans Klæder vare tilsølede.

— Er De alene hjemme, Gertrude?

— Ja, det tror jeg idetmindste; Tante kommer aldrig hjem før om Aftenen.

— Saa meget desto bedre.

Og han sank ned paa en Stol.

— Var De med Hubert? spurgte jeg.

— Ja, jeg var med. Jeg tog ikke videre Del i Kampen; men jeg var med ved Flugten. Oh! det var skrækkeligt, det var et hjerteskjærende Syn.

Vi forbleve længe tavse. De ydmygende Smerter bæres i Stilhed. Jeg græd, men Hubert led uden Tvivl mere end jeg. Han var paa engang nedslaaet og ophidset.

— Har De da haabet? spurgte jeg.

— Ja, jeg tilstaar det, et Øjeblik nærede jeg Haab. Jeg troede, at vor Slægts Aand var kommen over os, og at vi havde gjenvunden den Tro paa Sejren, som gjør at man sejrer. Men vore Anførere havde hverken Tro eller Haab, ikke engang en fast Villie. Lader os ikke tale mere om denne Dag, jeg vilde saa nødig være uretfærdig i min Dom, og jeg føler, at det vilde være mig umuligt ikke at være det. De, der have fundet Døden, frelser os, Gud være lovet for Skjændsel. Der var mange Beviser paa beundringsværdigt, men unyttigt Heltemod.

— Sig ikke unyttigt; vore Heltes Blod vil ikke være flydt forgjæves. At tvivle derom vilde være at tvivle paa Gud selv.

Vi hensank atter i en dyb Tavshed, derpaa rejste Hubert sig pludselig og sagde:

— Jeg gaar nu. — — Idag vilde det være mig umuligt at se Andre end Dem. Vil De sige til min Fader, at jeg er kommen tilbage hel og holden.

Hel og holden, gjentog han med et bittert Smil, uden at have været udsat for Fare, medens Familiefædre og Mænd af Fortjeneste faldt, for aldrig mere at rejse sig — —. Man skammer sig ved at leve i en Tid som denne.

Idet han gik bort, vendte han sig om en Gang endnu:

— Gertrude, sagde han, naar jeg tænker paa Frankrig, som jeg ikke troede at elske, men for hvilket jeg nu vilde dø med Glæde, saa er det Dem jeg ser, altid Dem. —

Og han styrtede bort.

Den .... Januar 1871.

Plakaterne, der forkynde Vaabenstilstanden, ere nu opslaaede paa vore Mure; Kampen er endt, og vi ere overvundne. Nu ere vi først blevne bekjendte med vore Armeers Nederlag. Vi vide, at overalt paa Frankrigs blodige Jordbund har Magten underkuet Retten, ja at Magten, Dygtigheden, Disciplinen og Krigskunsten, men ogsaa Grusomheden og Listen have sejret. Disse blodtørstige Fjender tage nu for anden Gang Oprejsning. Vi mindes Fortiden og vi have Intet at sige, undtagen at det er det kristelige, philosophiske og idealistiske Tydsklands Skyld at vort Aarhundrede har gjort et Skridt tilbage og er traadt ind i Barbariets Tidsalder.

Jeg har set Kvinder af Almuen, der vare magre og udtærede som efter en Hungersnød, staa med deres smaa Børn paa Armen og spytte paa de officielle Plakater, idet de sagde: Vi vilde have døet for vort Land, dersom de havde villet det.

Vore Anføreres største Fejl er Mangel paa Tro paa Sejren. Hvem ved, hvad en Mand, der havde troet paa den, kunde have bragt ud af dette Folks Begejstring og Opoffrelse.

Jeg er nu hos Fru Juliane, der er altfor svag til at hun kan gaa ud af sit Værelse, og jeg forlader hende ikke mere. Ak! det vil ikke vare længe, det ser jeg nok; for hver Dag der gaar bliver hun blegere og magrere. Hun forsikkrer mig imidlertid, at hun ingen Smerter føler, og at det Eneste, der piner hende, er Krampen, der bestandig bliver hyppigere. Hun har nægtet mig Tilladelse til at sove i samme Værelse som hun; men jeg ligger i et lille Kabinet ved Siden af, saa at hun kan kalde paa mig, naar hun trænger til min Hjælp.

Idag bad hun mig om at aabne hendes Sekretair og

om at give hende en lille Trææske, for at vise mig Alt, hvad der var hendes mest dyrebare Erindringer. Der var tre Haarlokker, den ene var brun, blandet med enkelte hvide Haar; de andre vare lysegule og silkebløde.

— Jeg ønsker at faa disse med mig, sagde hun.

Derefter tog hun et af de Breve, der laa paa Bunden af Æsken, og rakte mig det.

— Vi have kun sjelden været adskilte inden den store Skilsmisse, sagde hun, men jeg har dog faaet nogle Breve fra ham. Vil De brænde dem Gertrude, jeg vil nødig at de skulle læses af ligegyldige Mennesker. Behold denne Konvolut; derpaa kan De læse mit Navn.

Jeg læste med Forbavselse et velbekjendt Navn, der tilhørte en meget højstaaende og rig Familie.

— Ja, vedblev hun, det er mit Navn. Da jeg kom til Paris for der at leve et Liv, der var saa lidt overensstemmende med alle min Mands Slægtninges Ideer, vilde jeg nødig gjøre dem fortrydelige ved at udsætte dette Navn for Kritik og Domme af alle Slags. Jeg havde kun en Pligt ligeoverfor dem, og det var ikke at krænke dem ved det, som de kaldte min Daarskab. Da jeg aldrig havde beboet Paris, var jeg ikke kjendt der personligt, og jeg vidste, at jeg der kunde leve som det var min Mening uden at tiltrække mig nogensomhelst Opmærksomhed. Jeg antog da ligefrem mit Dobenavn — det Navn, hvormed min Mand havde benævnet mig i de ti Aar, hvori vi levede sammen. Det syntes mig, at dette fortrolige Navn nærmede mig mere til ham. Og jeg tror, at der aldrig er Nogen, der har anet det andet.

— Men hvor fik De dog Mod til at forlade Deres behagelige og bekvemme Liv for alle disse Anstrengelser og Savn, som det Liv, De fører her, har bragt Dem?

— Jeg har ikke behøvet Mod dertil. Hvad der er van-

skeligt, det er at bryde med vor Omgivelse, at gjøre Modstand mod alle de Sædvaner og Love, der regjere vor lille Verden, at taale Kritik og falske Fortolkninger. Jeg har ingen havt at overvinde af den Slags Hindringer. De første Maaneder efter at jeg var bleven Enke, havde jeg levet i dyb Ensomhed, og da jeg senere forsvandt fra mine Venners Kreds, brød Ingen sig videre derom. Jeg har en eneste Veninde tilbage; hun har undertiden skrevet til mig, og det er det eneste Baand, der knytter mig til Fortiden.

Fru Juliane kan aldrig tale længe om sig selv.

— Deres Tilværelse, vedblev hun, vil uden Tvivl blive mindre tarvelig, end min har været det i disse Aar, og dog vil De aldrig kunne leve et egoistisk eller letsindigt Liv Gertrude; De vilde aldrig have kunnet gjøre dette, uden at det havde smertet Dem, og nu — —

— Oh! raabte jeg, nu synes det mig umuligt nogensinde at have en Tanke tilovers for min egen Lykke!

— Tro ikke det; Trangen til at være lykkelig vil komme tilbage, den maa komme tilbage; thi den er berettiget. Lykken er den fulde og fri Udvikling af alle vore Evner; de ydre Omstændigheder ere til liden Nytte, naar de ikke tillade os at adlyde vort Væsens højeste Lov, som er at elske, at handle, med et Ord: at leve. De vil blive lykkelig Gertrude, jeg er overbevist derom; thi De vil blive elsket, og De vil igjen komme til at elske af Deres hele Sjæl. Men denne Lykke vil ikke lukke og indsnevre Deres Hjerte; den vil tvertimod deraf danne et Arnested, der er varmt og stort nok til at aabne det for alle medlidende Følelser og for alle ædle Sympatier. De vil ogsaa modtage Lidelserne for at kunne elske meget. At elske: det er det evige Liv.

— Bliv hos mig, sagde jeg, idet jeg lagde mit Hoved i hendes Skjød, som jeg ofte gjorde det i vore fortrolige Timer.

Ilden var gaaet ud; vi havde næsten ikke mere Brændsel. Jeg følte, at Fru Julianes Hænder vare iskolde. Hun omfavnede mig kjærligt og bad mig gaa ind i Seng, for ikke at komme til at fryse. Jeg adlød, men meget modvilligt; thi aldrig havde det gjort mig mere ondt at forlade hende.

Uagtet det er koldt i Værelset, har jeg ikke kunnet modstaa Ønsket om at nedskrive vor Samtale. Man hører ingen Støj i hendes Værelse; hun er uden Tvivl gaaet i Seng, uden at jeg har hørt det. Jeg vil gjøre det Samme, for ikke at forstyrre hendes Søvn.

Den .... Januar 1871.

Hendes Søvn! — — Intet kunde mere forstyrre den. Da jeg om Morgenen traadte ind i hendes Værelse, fandt jeg hende siddende paa samme Plads i Lænestolen, hvor jeg havde forladt hende igaar. Hovedet var lænet lidt tilbage, den ene Haand hang ned paa Siden og den anden laa i hendes Skjød. Hele Stillingen var saa naturlig, at jeg i første Øjeblik var forbavset over, at hun ikke var gaaet i Seng for at sove. Men det andet Blik, som jeg kastede paa hende, viste mig de stivnede Træk, de brustne Øjne og hele Legemets fuldstændige Ubevægelighed. — — Jeg har set Døden altfor ofte, til at jeg ikke skulde forstaa, at det var den.

Oh! hvorfor havde jeg forladt hende? Hvorfor havde jeg ladet hende være ene? Hvorfor kunde jeg ikke se det? Jeg kunde maaske have forhindret, at hun døde. — — En dødelig Kulde greb mit Hjerte, intet Andet. Jeg græd ikke, jeg tænkte ikke paa at kalde paa Nogen. Det forekom mig, at jeg var i en Verden, der var fuldstændig øde.

Konen, der opvartede hende, bankede paa Døren, jeg svarede ikke, skjøndt jeg hørte det. Hun aabnede Døren og blev staaende bestyrtet paa Dørtærskelen.

Endelig nærmede hun sig til mig, og idet hun rørte ved mig for at vække mig, sagde hun:

— Jeg vil hente en Læge.

— Nej, svarede jeg, det er unødvendigt, jeg ved godt, at hun er død. Vi maa lægge hende paa Sengen.

Jeg rejste mig op for at bære hende; men der lagde sig et Slør for mine Øjne, mine Fødder svigtede mig, og jeg mistede Bevidstheden.

Da jeg kom til mig selv igjen, troede jeg først, at jeg havde drømt; men en Drøm vilde ikke have knust mit Hjerte saaledes. Jeg laa paaklædt paa min Seng; Døren der adskilte mit Værelse fra Frk. Julianes, stod aaben, og jeg hørte Nogen bevæge sig derinde — — Var det hende? Skulde jeg gjense hendes blide Smil? Nej —. Efterhaanden som mine Tanker bleve klarere, fik jeg Bevidstheden om den frygtelige Virkelighed. Jeg sneg mig sagte fra mit Værelse ind i hendes. Sygevogterske sad i en Krog med korslagte Arme; Frk. Juliane laa bleg og rolig, skjønnere i Døden end i levende Live. Hun syntes at smile til mig. Jeg knælede ned ved Siden af hende, og skjulte Hovedet i det hvide Lagen, som bedækkede hende. Jeg hørte Sygevogterske gaa ud af Værelset, det var en Lettelse; jeg trængte til at være ene med det, der var tilbage af min afdøde Veninde. Døren gik — — —. Jeg rørte mig ikke af Stedet. Der var En, der knælede ved Siden af mig, og en Haand tog kjærligt min.

— Gertrude! sagde Huberts Stemme.

Han! Hvad gjorde han her? Jeg ved ikke hvorfor; men ved Lyden af denne Stemme følte jeg alle de spændte

Nerver blive slappe, og jeg græd, som om jeg aldrig skulde holde op igjen.

Hubert lod mig sætte mig paa en Stol og blev selv staaende ved Siden af mig, uden at forsøge paa at forhindre mine Taarer fra at flyde.

Jeg fik senere at vide, at han var kommen om Morgenen, lige efter at jeg var besvimet, og at han havde paataget sig at besørge de nødvendige Formaliteter ved Begravelsen, og at den hidkaldte Læge havde anordnet fuldstændig Roligheд for mig, indtil jeg af mig selv kom til Bevidsthed igjen.

— Min Stedmoder var allerede imorges gaaet hjemmefra, sagde han, saa jeg kunde ikke faa hende med herhen til Dem. Desuden forekom det mig, Gertrude, at det var mig selv, der skulde drage Omsorg for Dem.

— Maa jeg blive her, Hubert?

— Ikke i Nat; en Kone, der var hende hengiven, vil vaage tilligemed Sygevogterſken. Imorgen kan De gaa herhen igjen.

Jeg erindrede mig det Løfte, som jeg havde givet Fru Juliane, og jeg aabnede den Skuffe, hvorfra jeg havde taget Trææsken. Mit Blik faldt straх paa et Brev; det var adresseret til mig. Jeg tog det og satte mig skjælvende paa en Stol.

— De maa læse det nu, sagde Hubert, maaske det indeholder nogle Ønsker, som vi maa opfylde.

Jeg læste det, medens Taarerne kom mig i Øjnene, og derpaa lagde jeg det i hans Hænder. Det lød saaledes:

„Min inderlig kjære Gertrude!

Førend jeg dør, vil jeg dog sige Dem, at Deres Kjærlighed har været en af mine største Glæder. Gud

velsigne Dem for alt det Gode, som De har gjort imod mig!

„Jeg har det faste Haab, at Deres Liv vil blive lykkeligt og skjønt. De ved, at deres Belønning, der elske, er: altid at kunne blive i Stand til at elske mere.

„Det er alene Dem, jeg kan bede om at opfylde et Ønske, et hemmeligt Løfte, som jeg aldrig har talt til Dem om. Jeg stoler paa Dem, der har været mine sidste Dages trofaste Støtte.

„Jeg vilde nemlig saa gjerne begraves sammen med dem, som jeg har elsket paa Jorden, i „den fælles Grav" hos de Fattige.

„Jeg har ofte tænkt og spurgt mig selv, om dette Ønske havde sin Rod i en Følelse af Stolthed og om det vilde være et forfængeligt Spilfægteri. Jeg tror det ikke; jeg var alligevel adskilt fra dem i Livet, jeg vilde saa gjerne være hos dem i Døden.

„Da jeg ingen Familie har, kan det ikke fornærme Nogen, og maaske det vil kunne mildne nogle saarede Hjerter, naar de føle, at jeg virkelig er En af deres og det i højere Grad end de troede det."

Vi betragtede hinanden i Tavshed.

— Vi maa adlyde hende, sagde jeg til Hubert.

— Jeg vil forandre de Anordninger, som jeg har gjort, svarede han, men man vil ikke forstaa hende.

— Det gjør ogsaa ligemeget, hun blev heller ikke forstaaet, medens hun levede. Det vidste hun desuden, da hun skrev disse Linier.

Da jeg kom hjem til Tante, maatte jeg taale hendes Deltagelse. Taale er det rette Ord, thi det var saa uendelig haardt for mig at høre Fru Juliane bedømt og rost af Mennesker, der aldeles ikke forstode hende. Det var næsten

mere end jeg kunde udholde. Jeg saa bestandig hendes blege forklarede Ansigt for mig, og jeg vilde have givet Alt i Verden for, at Ingen udtalte hendes Navn. De hverdagsagtige Udtalelser smerte En mere, naar de bruges om en elsket Afdøds Minde end naar de bruges om en levende Person.

— Denne stakkels Kvinde, sagde Tante, forstod ikke, hvad Livet er. Hun har selv bidraget til sin Død uden at være til Nytte for sig selv eller for Andre. Hendes Sind var sygt, og hun saa Intet i det sande Lys. Hun er atter et Exempel paa, hvor skadelig Overdrivelse af enhversomhelst Slags er. Hun har aldrig villet høre mine Raad, og se nu, hvortil det har ført hende! — — — — En Smule god sund Forstand og Fornuft er mere værd end disse ophøjede Følelser og overmenneskelige Dyder. Jeg har altid troet, at hun var slaaet ind paa en feil Vej; men hun vilde aldrig høre efter Nogen. Hun gjorde de Fattige meget Ondt, hun forstod ikke at sige de gavnlige Sandheder til dem, som de trænge til. Hun fordærvede dem snarere, jeg har ofte set hende bringe Blomster og Bøger til Folk, der neppe havde Brød i Huset, som om noget Kjød til at komme i Gryden, ikke vilde have været bedre for dem at faa. Jeg holder ikke af denne romantiske Maade at virke paa; man maa ikke forandre den Orden, som Gud har oprettet hernede i alle Ting.

At dømme efter den Maade, hvorpaa Fru Juliane skrev og talte, skulde man tro, at hun havde faaet en god Opdragelse; men hendes Hjem maa dog have været temmelig simpelt, ellers vilde hun ikke have kunnet nøjes med de Menneskers Selskab, blandt hvilke hun levede. I Grunden er det Stolthed at foretrække de lavere Stilledes Selskab for sine Ligemænds; man spiller en Rolle lige-

overfor dem, som man ellers ikke kunde gjøre andetsteds og man roser sig tillige af sin Nedladenhed.

— Det var dog vel ikke af Stolthed, at Jesus levede blandt de Fattige og Ydmyge, medens Fariseerne kun havde Had og Foragt tilovers for ham og dem. Oh! Tante! hvor daarlig Du dog har forstaaet hende, om hvem Du taler saaledes! Vær vis paa, at hun ikke vilde sige selv, at hun var død af at have elsket formeget; thi hun troede altid at elske for lidt, og dog er hendes Hjerte bristet, fordi hun har følt for Andres Lidelser.

Tante smilte medlidende.

— Jeg tror ikke paa Dødsfald af den Aarsag, sagde hun; men man kan dø af Mangel og unyttige Besværligheder. Desuagtet er jeg meget bedrøvet over dette Dødsfald, kjære Gertrude, og det gjør mig ondt, at jeg, der har været saa optaget af andre Pligter, ikke har kunnet bevidne hende min Deltagelse i den sidste Tid, hun levede. Spurgte hun aldrig efter mig? Jeg forsikkrede hende om, at hun i den Retning kunde berolige sig, og flygtede derefter op paa mit Værelse for at give mine Taarer frit Løb. Hvad skade dog ogsaa disse smaalige Domme hende, der nu har hørt disse guddommelige Ord: „Du har været tro i Lidet, jeg vil sætte dig over Meget!" — hun, som forud havde følt, at deres Belønning, der elske, er at komme til at elske mere endnu.

Den . . . Februar 1871.

Hubert og jeg fulgte efter Kisten tilligemed nogle Fattige, mest Kvinder og Børn. Hvorledes de havde faaet Underretning om deres Venindes Død, ved jeg ikke, da vi ikke havde sendt Bud til Nogen derom. Alligevel vare de der, og aldrig har noget Ligfølge forekommet mig mere rørende; paa alle disse Ansigter, der vare indfaldne af

Hunger og Lidelser, læstes en sand Sorg: faa Ord, men mange Taarer, saaledes var hendes Ligtale.

Nogle af de Tilstedeværende syntes at blive forbavsede over at se Kisten blive baaren hen imod „den fælles Grav".

— Mon hun selv har villet begraves paa den Maade? sagde en Arbejder, der gik bagved mig.

— Hun elskede dem, der kommer deri, svarede en Kone, der holdt et lille sygeligt Barn i sine Arme; hun vil ligge blandt os paa Kirkegaarden. Hvis hun ikke havde været, vilde dette stakkels lille Væsen have ligget der for længe siden. Ak! vi finde aldrig mere hendes Lige.

De skiltes ad i Tavshed, og vi gik alene tilbage. Uden at spørge mig til Raads, førte Hubert mig med sig til Fru Julianes Værelse, og det var da ogsaa der, jeg helst vilde være.

Vi talte om hende i nogle Øjeblikke, derefter tav vi. Jeg mindedes Alt, hvad hun havde sagt til mig, og tænkte paa Alt det, som jeg endnu vilde have talt med hende om. Hvilken Ensomhed! — — —

— Gertrude! sagde en Stemme ved Siden af mig.

Jeg skjælvede og for op af mine Tanker, ligesom man stiger op af en mørk og dyb Grav.

— Gertrude! vedblev Hubert. Han havde taget mine Hænder i sine, og saa mig ind i mine Øjne, ja ind i min Sjæl.

— Jeg elsker dig, ved Du det ikke? — — — Og elsker Du ogsaa mig — — Gertrude?

Jeg vidste det ikke, før han havde talt; men nu forstod jeg, at han sagde Sandhed, og jeg svarede uden Betænkning.

— Ja, Hubert, jeg elsker dig.

Hvad vi derefter talte om, vil jeg ikke forsøge at gengive, hvad Nytte vilde det ogsaa være til? Hvem af

os vil nogensinde glemme det? Det er vort Livs hellige Time, og jeg vil ikke profanere den.

Den . . . Februar 1871.

De mest ophøjede Ting have deres komiske Side. Jeg kan ikke lade være at more mig lidt over den synlige Fortrædelighed, som Tantes Bifald, hvilket hun uden Forbehold tilstaar os, foraarsager Hubert. Hun synes fuldstændig tilfreds, og efter at have overtydet sig selv om, at det er hende, vi skylde vor Lykke, saa søger hun ogsaa at overbevise Andre om det Samme.

— Uden min Hjælp vilde de aldrig have lært at forstaa hinanden, hørte jeg hende sige til en Slægtning, til hvem hun fortalte om vort Bryllup. Min kjære Søn nærede Fordom mod den stakkels Gertrude, han var ikke engang høflig imod hende; men endelig har han da lært at skatte de gode Egenskaber hos hende, som jeg straxt opdagede fra Begyndelsen af. Det kan jo ikke nægtes, at min Niece har vundet meget ved at bo hos mig; hun har udviklet sig i alle Retninger. Det er i det Hele taget en meget rar Pige, og jeg tvivler ikke om, at med de gode Exempler, hun har for Øje, og med de Raad, som jeg altid er villig til at give hende, saa vil hun blive en god og fortryllende Kone. Det er et passende og fordelagtigt Parti for begge Parter.

Tante anede ikke, at medens hun talte saaledes, sade Hubert og jeg i det lille Kabinet ved Siden af Dagligstuen, og at vi vare meget forlegne ved at være Gjenstand for Samtalen.

Hubert var ganske rasende. Hvad skulde vi gjøre? At træde pludselig ind vilde have været ubehageligt for alle Parter, og vi havde ingen Lyst til at høre Resten.

Jeg greb den eneste Udvej, der var mulig, og gik hen og lukkede Døren til Dagligstuen.

— Oh! sagde Hubert, hun forstaar endogsaa at fordærve mig den Lykke, jeg føler ved at elske dig. Hun forstaar at lave Kjøkkenprosa af det mest guddommelige Digt.

— Lad hende ikke faa saa megen Magt over os; det gjør jo ligemeget, hvorledes de Andre læse vor Historie, naar den kun er smuk og poetisk for os selv. Hvor mange Liv henrinde der ikke, der forekomme de Ligegyldige at være en triviel Hverdagshistorie, og dem, der kjende dets Hemmelighed, synes det et smukt Digt.

Hubert blev beroliget, og vi havde snart forglemt Alt, idet vi læste en Side af vort eget Liv.

Naar vi ere sammen med Onkel og Tante, er Hubert igjen saaledes, som han fordum var; men han kan ikke mere nedslaa mig; dertil kjender jeg ham nu for godt.

Vort Bryllup skal holdes den 10de Marts i al Stilhed og uden Festligheder, der ikke vilde passe til Fædrelandets Sorg, og lige efter Brylluppet rejse vi til Chanzane.

Den . . . Marts 1871.

Frøken Thusnelda har lyksaliggjort det „store tydske Fædreland" med sin Nærværelse; og Virginie er kommen tilbage med de Venner, som hun har opholdt sig hos i England. Hun er meget forandret og er bleven bleg og mager; man skulde tro, at hun havde udstaaet en strengere Belejring end vi. Jeg er overbevist om, at hun har lidt Meget, og at det ikke er den samme Virginie, der forlod os i September. Tante lader ikke til at bemærke det; hele Aftenen har hun fortalt om vore Savn, vor Elendighed og hendes Mod og store Opoffrelser.

— Vi have i Sandhed lidt mere end de Fattige, sagde hun; og jeg ved, at jeg for min Del har haft mere

Sorg, Nattevaagen og Besværligheder end nogen af mine fattige Koner. Det vide de forresten godt, og En af dem sagde imorges til mig:

— Ak Frue! vi tør ikke beklage os, naar vi tænke paa Dem.

— Nu vel min gode Kone, svarede jeg hende, lad dette være en Lærdom for Dem! De Fattige tro altid, at vi fine Damer ikke gjøre Andet end ligge paa Sofaen hele Dagen; der er dog dem af os, der forstaa at arbejde, maaske bedre end nogen af Eder. Dersom jeg ikke havde været vant til at arbejde, kunde jeg saa have baaret, hvad jeg har baaret i Vinter? Har De nogensinde set mig nedslaaet eller gnaven? Det er sandt, at jeg kun har gjort, hvad det var min Pligt at gjøre; men det er alligevel store Ting at kunne gjøre sin Pligt i de Tider, som vi nylig have gjennemlevet. Den bedste Trøst er at kunne give sig selv dette Vidnesbyrd.

Virginie fulgte mig op paa mit Værelse og bad, om hun maatte gaa ind med.

— Jeg vil aldrig kunne trøste mig over, at jeg har været saa langt fra Paris, saa langt fjernet fra mit Land i denne skrækkelige Vinter, sagde hun til mig. Jeg ved godt, at jeg ikke kunde have gjort nogen videre Nytte; men jeg kunde dog have lidt med Eder.

— Du har jo ogsaa lidt Virginie, sagde jeg og kyssede hende.

— Ak ja! men paa en grusom Maade; medens Eders Hjerter udvidede sig i Følelsen af en fælles Lidelse, lukkedes og sammensnøredes mit i Ensomheden. Frøken Thusnelda gjorde sig Umage for at vise sig venlig og deltagende imod mig; men hun pinte mig dermed, og jeg hadede hende. Hvad de Andre angaa, da levede de, som om der Intet var i Vejen, og bekymrede sig saa lidt om vort stakkels Frankrig, som om de havde været Kinesere. Jeg foragtede

dem. De troede vist, at jeg heller Intet følte, jeg lod dem aldrig mærke det, det er sandt; men om Natten laa jeg hele Timer og græd. Ak! Gertrude, jeg er dog ingen Træblok eller Sten, saaledes som man tror, at jeg er. Mit Hjerte blødte for mit kjære Frankrig; jeg tænkte paa al Ødelæggelsen, paa al det Blod, der flød, og paa alle de Taarer, der bleve udgydte, og jeg ønskede ogsaa at kunne lide. —

Jeg hørte ganske forbavset paa Virginie. Hendes Lands Ulykke havde da vækket hendes Sjæl op af Søvnen. — Hør Gertrude, vedblev hun, Du maa sige til Hubert, at jeg ikke er saa kold og dum, som han tror. Jeg ved godt, at jeg aldrig nogensinde vil blive elskværdig eller aandrig. Jeg vil aldrig kunne udtale, hvad jeg føler; men maaske jeg dog kunde gjøre lidt Nytte i Verden . . . . Tror Du, at jeg vil kunne det? Oh! jeg vilde saa gjerne gjøre Noget for mit stakkels Land, selv om det ikke skulde være andet end at lære et lille Barn at læse.

Vi sade længe og talte sammen; det var en ny Virginie, som jeg lærte at kjende. Vi have Alle været uretfærdige imod hende; der rører sig et Liv i hendes Sjæl, som Ingen af os har anet.

Chanzane, Juni 1871.

Jeg har Intet skrevet i disse to sidste frygtelige Maaneder. Min Gud! Hvem kunde have forudsagt, da vi forlode det besejrede Paris, der midt i al Ulykken var saa ædelt, at det skulde blive et Helvede, fuldt af Had og Forbrydelser? Vi have kun kunnet følge dette skrækkelige Dramas Gang i Afstand. Denne fordum saa elskede Naturs Friskhed og Roligheden pinte os. Jeg vilde gjerne have givet alle disse blomstersmykkede Enge, alle disse yndige Stier, omgivne af Hvidtjørnshækker, for en af de blodige Gader i vor ulykkelige By. Oh! vi vide nu, at hvis der er et Helvede, saa ere de Udvalgte til at beklage i deres Paradis.

Den . . . Juni 1871.

Vi ere atter komne tilbage til Paris. Vi have gjenfundet det i en uheldvarslende Stilhed, endnu rygende af Blod. Istedetfor dette store Folk med det broderlige Sindelag, paa hvilket vi have troet, fordi vi have levet dets Liv, og fordi ogsaa vi ere blevne revne med af dets ædelmodige Enthousiasme, istedetfor dette Folk have vi fundet Blod, Ruiner, saarede Hjerter, forvildede Sjæle, Fjender, Bødler og Offre overalt, hele Samfundet betaget af Vanvid og overgivet til Frygten og Hadet. — Og dette Folk har kunnet lade sig opflamme til en Broderkrig uden anden Grund end et vildt Had, og det ligeoverfor Fjenden, der triumferede over dets blodige Skjændselsgjerninger!

Hvis man læste om disse skrækkelige Omslag i et Folks hele Aand, vilde man ikke tro derpaa. Og dog maa man jo tro det; men hvem kan forklare Grunden dertil?

For Fremtiden skal dette Paris, der er overfyldt med synlige og usynlige Ødelæggelser, være Gjenstanden for alt vort Arbejde. Hubert og jeg have kun en Villie, den at trøste, formilde og undervise dette Folk, der paa engang er saa brødefuldt og ulykkeligt, og vi have kun et Ønske, det at kunne lide med dem. Livet forekommer mig skjønt, nu da vi ere To, der i Samling ville søge at forstaa dets Dybheder.

Vor Kjærlighed vilde snart blive en udtørret Kilde, hvis den ikke fik Lov til at brede sig i en bred Strøm, fuld af Sympati. Dersom min Lykke skulde indesluttes i en snever Kreds, brød jeg mig slet ikke om den. Og jeg er vis paa, at det at leve for sig selv, endogsaa naar man er To, vilde være at fordømme sig til moralsk Elendighed, og Enden derpaa vilde være et forspildt Liv.

Man vil maaske spørge os, hvad vi tro at kunne ud-

rette midt i dette Hav af Elendigheder, Fordomme, Uvidenhed og dødeligt Had. Jeg ved godt, at vor lille Lampe kun vil kunne bringe meget lidt Lys i denne mørke Nat; men vi ville ikke komme til at staa ene, Andre have tænkt og følt som vi, og ville hvad vi ville; efterhaanden ville vi lære hinanden at kjende, og lidt efter lidt ville vi forene os for at arbejde sammen, og Fremtiden tilhører dem, som have lært at handle og at haabe.

Man gjentager uophørlig, at dette forvildede Folks Samvittighed helt maa omdannes; men vil det være tilstrækkeligt at vise det et fjernt og ubestemt Ideal, for at opnaa dette? Vilde Jesus have efterladt Spiren til et helt nyt Liv her i Verden, hvis han havde nøjedes med at tale om Helligheb og Retfærdighed? Ja, man har Ret, naar man siger, at dette Folks Samvittighed helt maa omdannes; men hvorfor? Fordi man har bedraget, fordærvet og forvanskket dets egen; men imidlertid kunne vi henvende os til dets Hjerte. Lader os først forsøge paa at elske dette ulykkelige Folk, at lide med det, at forstaa dets Elendighed, dets Hjerteangst, dets Fristelser og dets Sorger. Lader os græde med dem over deres Døde og over deres fraværende Kjære, som ikke komme tilbage. Lader os give de smaa Børn Brød, som Mødrene se hensygne, uden at kunne frelse dem. Lader os være hans sande Disciple, der har sagt: „Kommer til mig, alle I, som arbejde og ere besværede". — Den eneste uovervindelige Magt er den sande og opoffrende Kjærlighed, der drager Næring af sig selv og som ikke taber Modet ved nogensomhelst Skuffelse; den Kjærlighed, som Jesus, vor Frelser, selv har bragt med sig ned paa Jorden. Denne Kjærlighed kan alene slaa en Bro over Afgrunden.

Sabine.

I.

En smuk Efteraarsaften standsede en støvet Diligence, der kom fra Paris, i en lille By i Jurabjergene; en Rejsende steg ud deraf og traadte ind i Gjæstgiverstedet „Hjorten". Endnu havde ingen Forgrening af Jernbanen naaet til Dalen, hvori denne lille By laa, og de gode Landsbyfolk vare meget glade herover, thi de troede fuldt og fast, at Lokomotiver og Telegrafen vare Opfindelser af Menneskehedens Fjende. Den Rejsende kastede et besynderligt melankolsk Blik omkring sig, og uden at lægge Mærke til Værtens ærbødige Hilsen, forlangte han et Værelse og bestilte et let Aftensmaaltid bragt op til sig. Efter at have fortæret dette, forlod han Gjæstgivergaarden, uden at modtage alle de Tilbud om Tjenester, hvormed man overvældede ham. Gjæstgiveren fulgte ham med Øjnene og blev meget forbavset over at se ham styre sine Skridt i en bestemt Retning som en Mand, der ved, hvor han vil hen og ikke er i Forlegenhed med at finde Vejen.

Set i Fraastand tog den lille By sig godt ud. Den laa paa en af Dalens skovbevoxede Skrænter paa begge Sider af en lille Bæk, hvis stillestaaende Vande snarere syntes at sove end at løbe; men om Morgenen indhyllede Taagen den ganske, og Fugtigheden gav Husene et snavset Udseende.

Paa den Tid, da den Rejsende gik ud af Gjæstgiver-gaarden, vare Gaderne øde og forladte, og kun nogle Kvinder, der arbejdede ved de aabne Vinduer, fulgte ham med Øjnene. Man hørte Børnenes Skrig, som havde samlet sig paa Torvet, der var omgivet af Poppeltræer, for at lege efter endt Skoletid. Bredden af den lille Byfø laa allerede i Skygge; men Solens sidste Straaler bragte Vinduerne til at glimre i nogle højtliggende Huse og forgyldte paa samme Tid Højenes Top. Lette rosenrøde Skyer, der vare spredte over den blaa Himmel, kastede et stemningsfuldt Skjær over hele Landskabet. Den Rejsende betragtede i Forbigaaende de graa og lave Huse med deres grøntmalede Døre, der gik ud til lange mørke og fugtige Alleer, og han smilede ved at tænke paa, at disse Gader havde syntes ham at være imponerende og Raadhuset uhyre storartet. Dog hans Smil var ikke oplivende; thi der kommer et Øjeblik, da det forekommer os, at Kjendskab til Livet har frataget os mere end det har givet os, og saadanne Øjeblikke komme vi Alle til at gjennemgaa; kun er der den Forskjel, at nogle ved denne Erfaring blive bedre og andre slettere Mennesker. Han kom nu til det Hus, hvori han havde boet med sin Moder og sin Søster, der var død som ganske lille, og han standsede udenfor Stakittet, der omgav Haven, hvorigjennem han betragtede alle Blomsterne, der stode paa Plainerne, og Døren dertil, der var omslynget af Snerler. Nogle Børn legede derinde, og en ung Pige stod og lænede sig op til et Træ med en Bog i Haanden; han fjernede sig, da han frygtede for at hendrage Opmærksomheden paa sin Person paa et Sted, hvor Alt blev bemærket og omtalt. I kort Afstand fra dette Hus var der et Indelukke, omgivet af en Mur, der var halvt skjult af Træerne, som hang ud derover og hvori der var en sort Dør, der stod paaklem. Han stødte

den op og traadte ind. Kirkegaarden var ikke saa stor, at det var vanskeligt for ham at finde den Grav, som han var kommen for at besøge. Den laa ikke langt fra Døren, lidt til den ene Side. Monumentet bestod af en simpel Sten, med en kort Inskription, men den Besøgende standsede forbavset ved at se den Rigdom af Blomster, hvormed denne beskedne Grav var prydet. Tykke Slyngninger af Vedbend omgave Gitterværket, og midt paa Graven var der plantet forskjellige Buskvæxter, hvoraf flere vare i Blomster. Denne smukke Udsmykning syntes ikke at være gjort af Graverkarlens ligegyldige Haand, men hvem skulde da have gjort det?

Den Rejsende satte sig ved Graven, der gjemte hans Moders Støv. Han gjennemgik i Tankerne de Aar, der fra Barn havde gjort ham til Mand, og han fremdrog længst forglemte Ting af sin Erindring; men han følte sig kold og ubevæget. Forgjæves søgte han at gjenkalde sig sin Moders Ord, Blikket der ledsagede dem, og Lyden af hendes Stemme; disse Minder traadte frem for hans Sjæl, uden at røre hans Hjerte, og det forekom ham, at han var mere fjernet fra hende end nogensinde. Alle vore Følelser maa fredes og i Særdeleshed Erindringen. Dersom vi blot en eneste Dag lade Ligegyldighed og Forglemmelse snige sig mellem os og vore mest elskede Afdøde, da blive de som Fremmede for os. Intet er mere bittert end denne Tomhed i Hjertet, der kommer i Timer, hvori vi have troet, at Kilden til Sjælens dybeste Følelser uden Vanskelighed vilde aabne sig i os.

En smertelig Følelse bemægtigede sig den Besøgende, han rejste sig, og gik rundt paa Kirkegaarden, og da han havde naaet en Høj, hvorfra man havde Udsigt til den lille Dal, forblev han der længe hensunken i sine Tanker.

For 12 Aar siden havde Paul Davennes forladt denne

By, og i den Tid havde han kun været her engang for at begrave sin Moder, der var død netop paa den Tid, da han forberedte sig til at rejse hjem, for at tilbringe Ferien hos hende. Efterat han havde taget sin juridiske Examen, havde han forsøgt at skrive. Hans første Forsøg gjorde ingen videre Lykke; den unge Forfatter kjendte ikke de Midler, ved Hjælp af hvilke man kan gjøre sig bemærket af Publikum, og dersom han havde kjendt dem, vilde han have foragtet dem. Hans, i Virkeligheden meget store digteriske Begavelse, vilde let have banet ham en Vej, hvis hans Ærgjerrighed ikke havde været for stor, til at eftertragte en mere almindelig Lykke i Literaturen.

Imidlertid er Publikums Smag ikke saa fordærvet, som man i Almindelighed tror, og Kjærligheden til det Sande, forenet med et virkeligt Talent vil altid tilsidst komme frem. I Begyndelsen blev Paul Davennes rost af nogle Enkelte, der havde forstaaet ham, og senere, da han kom i Mode, af Flere.

Da kom der nogle Aar for ham, der vare fulde af Held og Triumfer, og de syntes at skulle blive Begyndelsen til en glimrende Løbebane; men istedetfor følte han sig nu mere nedslaaet end forend dette uventede Held. Nu var han kommen tilbage til sin Fødeby med tungt Sind, misfornøjet med Alt, og tvivlende om sit eget Talent og Andres Dom; han vidste ikke engang selv, hvad der havde ført ham tilbage hertil igjen.

Han begav sig igjen paa Vejen til Gjæstgivergaarden, uden at have modtaget det velgjørende Indtryk, som han havde ventet af sit Besøg paa Kirkegaarden. Der forespurgte han sig om dem af sine Skolekammerater, han endnu mindedes. Det var kun Faa; thi Paul havde ikke sluttet sig videre til sine Jævnaldrende, da hans Moder, der var meget fattig og tillige meget stolt, holdt mest af at

føre et tilbagetrukkent Liv. Den Kammerat, han havde holdt mest af, var død, og andre havde forladt Landet. En eneste af dem Alle var gift og bosiddende her i Dalen; han hed Leon de Lourmont, og boede i en kort Afstand fra Byen paa en Gaard, som han nylig havde givet Navnet „Taarnene". Paul kunde ikke undertrykke et Smil, da han hørte dette Navn, det forekom ham, at han igjen saa Leon, saaledes som han havde været i sin Barndom, pralende i Tale og Manerer, og bestandig søgende at udbrede sin Beskyttelse over sin Omgivelse.

Da han ikke ejede et Slot, hvilket altid syntes ham var imod Naturens Orden, havde Hr. de Lourmont maattet nøjes med at besætte den firkantede Gaard, som han havde arvet efter sin Fader, med fire Taarne, og der boede han Vinter og Sommer med sin Familie.

Efter at have faaet alle disse Oplysninger forlod Hr. Davennes Gjæstgivergaarden, for at gaa hen til sin gamle Skolekammerat og forny sit Bekjendtskab med ham.

„Taarnene" frembød intet smukt Skue, ikke engang paa denne klare og smukke Aften, da den nedgaaende Sols Straaler kastede en smuk Glands over Himlen. Haven var stor og meget godt vedligeholdt, men der var i hele Stilen en vis Stivhed; Huset syntes mørkt og øde, og saa besynderligt ud med de tilbyggede Taarne. Nogle Trappetrin førte op til en Søjlegang, hvorfra man kom ind i en meget stor Forhal, der var prydet med Malerier, hvoraf Størstedelen forestillede Jagtscener. Paul Davennes spurgte sig selv, om hans fredsommelige Kammerat var bleven en Nimrod.

I Dagligstuen, hvor der foruden Husets Beboere vare forsamlede en eller to gamle Slægtninge, syntes Aftenen at slæbe sig langsomt hen; da man bragte Hr. Davennes

Kort, blev der en almindelig Bevægelse, medens Husets Frue undersøgte det.

— Det er et Navn, der ikke er mig ubekjendt, sagde Fru de Lourmont, Paul Davennes er en Barndomsven af min Søn. Skulle vi modtage ham, uagtet min Søns Fraværelse?

— Hvorfor ikke? sagde en Stemme.

— Lad ham komme ind, sagde Fru de Lourmont, idet hun vendte sig om til Tjeneren.

Idet Paul Davennes hilste paa Husets Herskerinde og talte med hende om hendes Søn, søgte han at undersøge de forskjellige Personer, der befandt sig i Værelset, hvilket var temmelig vanskeligt, da det kun blev oplyst af en eneste Lampe. Lidt affides sad en ung, blond Dame, halvt begravet i en stor Lænestol, der næsten skjulte hende, da hun var fin og spinkel som en ung Pige paa 15 Aar. Hun var den eneste ledige Person i hele Selskabet, thi alle de Andre, der sade omkring Bordet, vare beskjæftigede med forskjellige Arbejder. Fru de Lourmont forestillede Hr. Davennes for sin Svigerdatter, den smukke Dame i Lænestolen, derefter for de gamle Slægtninge, derpaa kaldte hun paa Juliette, en lille Pige paa 4—5 Aar, for at han skulde beundre hende. Det var hendes Søns eneste Barn.

— Min kjære Marianne, sagde hun, idet hun vendte sig om mod den unge Kone, der blot havde besvaret Paul Davennes Buk ved at bøje sit Hoved let, Leon har uden Tvivl talt til dig om Hr. Davennes?

— Det tror jeg ikke, svarede den lyse Skikkelse i en ligegyldig Tone.

— Jeg er dog ganske vis derpaa, sagde Fru de Lourmont bestemt.

Derpaa henvendte hun sig udelukkende til den Frem-

mede, og sagde til ham, at hendes Søn vilde blive meget glad over at faa Lejlighed til at forny et Bekjendtskab, der for ham havde saa mange kjære Erindringer; derpaa begyndte man en Samtale, der efter Begyndelsen at domme syntes at skulle dreje sig om temmelig almindelige Gjenstande.

En eneste Person var ikke bleven forestillet tilligemed de Andre; hun sad lidt tilbage, men dog tæt nok hen til Lampen, til at hun kunde se ved dens Skin, og hun tog ikke Del i Samtalen. Var det af Ligegyldighed eller var det af en Tvang, der blev hende paalagt af hendes Stilling i Familien? Da Hr. Davennes bukkede for hende, uagtet den frivillige eller ufrivillige Forglemmelse, der havde gjort, at Fru de Lourmont havde forbigaaet hende i Tavshed, svarede hun ved en næsten umærkelig Bevægelse, og fæstede straz sine Øjne paa sit Arbejde igjen. Uden Tvivl var det en Lærerinde. Han blev bestyrket i denne Tanke ved en lille Scene, der fandt Sted kort efter hans Ankomst.

Fru de Lourmont gjorde nemlig Tegn til Barnet om, at det var paa Tide at gaa i Seng; men da hun lagde Haanden paa Klokkestrengen for at ringe paa Pigen, brast Juliette i Graad og erklærede, at hun ikke vilde gaa i Seng, uden hvis Kousine Sabine vilde følge op med hende.

— Ikke i Aften, sagde Lærerinden med sagte Stemme.

— Men jeg gaar ikke, hvis Du ikke følger med mig, sagde Barnet i en trodsig Tone.

— Hvor kan De nægte hende en saa ubetydelig Ting Sabine? sagde den unge Kone i en Tone, der var halv smægtende og halv fornærmet. Det er ikke Umagen værdt at spille den Strenge.

Sabine tog Barnets Haand uden at sige et Ord, og gik ud af Stuen.

Maaske var det en Kousine, en fattig Slægtning, der blev taalt, dels af Barmhjertighed og dels for den Nytte, hun gjorde i Huset. Hun kom ind igjen lidt senere, indtog sin Plads, og aabnede kun Munden for at svare paa de faa Ord, der direkte bleve henvendte til hende. Hendes Sprog var smukt; men hendes Stemme havde ingen Bøjelighed, det var som om hun følte sig under en vis Tvang, eller som om hun troede, at man hørte paa hende uden Interesse. Paul fandt hende temmelig ubetydelig, og tænkte ikke mere paa hende, derimod beskjæftigede han sig meget med den smukke Marianne. Hendes Tavshed, hendes smægtende Maade at være paa og hendes ligegyldige Mine syntes ham at besidde en hemmelig Tiltrækningskraft. Hun var lig en Aabenbarelse af Ynde og Ungdom, hvis Trylleri blev forhøjet ved den prosaiske og forældede Ramme, der omsluttede den. Da Hr. Davennes forlod „Taarnene", maatte han love at spise til Middag der den næste Dag.

Da han gik derfra, blev han meget forbavset ved at overraske sig selv i Betragtninger over, hvad han havde sagt om Aftenen, hvilket Indtryk han havde gjort, og om man havde fundet, at han stod under sit Ry, og dog havde han for faa Timer siden set ned paa alle Mennesker med Foragt. Han havde set en Bog ligge paa Bordet, hvori der stod flere Artikler, som han havde skrevet. Hvem kunde have læst dem i denne Verden, der var saa fremmed for hans sædvanlige Beskjæftigelser? og hvis man havde læst dem, mon man saa havde forstaaet dem? Mon det skulde være den yndige Marianne selv, thi hun var den Eneste, hvis Mening han satte Pris paa, blandt de Personer, som han havde forladt? Mon hun, der syntes at have saa liden Interesse for Alt, hvad der

omgav hende, skulde beskjæftige sig med det, der foregik i Verden? Maaske hun ikke engang kjendte hans Navn. Vilde det ikke være et misundelsesværdigt Hverv at kunne bringe Liv i denne henrivende Statue, og at bringe den til at føle Tilværelsens Rigdomme.

Han ventede da paa den næste Dag med Utaalmodighed, for at kunne gjense hende og bedre studere hende.

Sædvanligvis gik man i „Taarnene" tidlig tilsengs; der var der Regelmæssighed i Alt; men den Aften, da Paul Davennes var gaaet derfra, trak Samtalen længere ud end sædvanligt. Man talte om hans Moder, der havde været en Dame af god Familie, men uden Formue; der havde forstaaet at holde paa sin Værdighed selv under ringe Kaar, og derved vundet en almindelig Agtelse. Hvad den unge Skribent angik, da vidste man ikke, hvorved han havde opnaaet den store Berømmelse, der ogsaa utydeligt var naaet til „Taarnene".

— Maaske kan Sabine sige os det, da hun læser saa meget, sagde Marianne.

— Hvor kan Du tro, at Sabine skulde vide det, sagde Fru de Lourmont tort; imorgen kan min Søn sige os det.

— Han vil nok sige det, enten han saa ved det eller ej, tænkte Sabine; hun udtalte ikke denne Mening, men sagde blot, at hun vidste, at Hr. Davennes skrev kritisk literære Artikler; hun fortalte derimod ikke, at hun ejede alle hans Værker. Dermed var Samtalen endt, og Enhver trak sig tilbage til sit Værelse.

Først langt ud paa Natten blev Sabines Lys slukket; hun sad længe ved sit Skrivebord med den Bog opslaaet, hvori hun skrev sin Dagbog. Dog da hun om Morgenen igjen gjemte den efter 2—3 Timers urolige Søvn, var der kun skrevet denne ene Linie deri:

„Jeg har set Paul Davennes".

Uden at give de Tanker, der havde optaget hende saa meget, frit Løb, gik Sabine ned, for at tage fat paa sine daglige Beskjæftigelser.

Det vilde være vanskeligt at kunne sige, hvad hendes Bestilling var i dette Hus. Man kunde uden Overdrivelse sige, at alt det mest trættende, det ubehageligste og kjedsommeligste Arbejde var hendes: nemlig at passe paa Tjenestefolkene, at sy, at læse Aviserne eller en eller anden flau Roman højt, at gjennemse Regninger, ikke at tale om Juliettes Opdragelse, der ogsaa var hende betroet. Hendes Liv var udstykket og udparcelleret, og hver tog den størst mulige Nytte af hende.

Og dog var Sabine slet ikke af den Slags Mennesker, for hvem Selvforglemmelsen og Opoffrelsen er let og næsten ufrivillig. Hendes Sind var heftigt, hendes Villie modsatte sig enhver Tvang, og hendes Hjerte var fuldt af stærke Følelser og Trang til Kjærlighed. Ak! hun havde ikke mødt denne iblandt disse egoistiske Naturer; de anede ikke engang, at hun trængte til at elskes.

Naar Sabine midt paa Dagen for et Øjeblik kunde unddrage sig sine talrige Beskjæftigelser, tog hun hurtig Schawl og Hat paa og gik ned til Byen. Der traadte hun ind i et lille tarveligt Hus, aabnede Døren til et daarlig møbleret Værelse, og traadte ind til en gammel Kone, der sad i en Lænestol ved Vinduet; hun vendte sig om og smilede til den Indtrædende. Sabine gik hen til hende, lagde sig paa Knæ ved Siden af hende, og idet hun støttede sit Hoved op til den gamle Dames Skulder, blev hun liggende et Øjeblik ubevægelig i den samme Stilling, ligesom om hun søgte en Tilflugt hos hende. At hun alligevel ikke kunde finde Beskyttelse der, var let

at se paa det slove og usikkre Blik, som den gamle Kone fæstede paa hende.

Sabine klappede hende venligt.

— Har Du det bedre idag Bedstemoder? Varmer Solen ikke godt? Har Du haft en god Nat?

— Magrethe har tvunget mig til at staa op og sætte mig her, svarede den stakkels gamle Dame i en klagende Tone, jeg maa altid gjøre, hvad hun behager. Det er dog skammeligt at tvinge en gammel Kone til at staa op, naar hun helst vil blive i sin Seng.

— Magrethe har Ret Bedstemoder; hun ved, at det vil svække dig at blive i Sengen, hvorimod den varme Sol er god for dig. Den stakkels Magrethe er dig saa hengiven, Du maa gjøre, hvad hun siger.

— Ja, ja, gjøre Alt, hvad hun befaler; det er godt nok at sige det. Og Du, min Sabine, tilføjede den gamle Dame, idet hendes Tanker pludselig henvendtes paa den, hun talte med, er Du bestandig lige fornøjet? Føler Du dig endnu bestandig lykkelig hos de Mennesker deroppe? De holde af dig, ikkesandt?

— Hvorfor skulde jeg ikke være lykkelig?

Dog kunde denne Usandhed, der var bleven gjentagen i flere Aar, den Dag vanskelig komme over hendes Læber. Det var hende ikke muligt at sige mere, men det var ikke vanskeligt at overbevise hendes stakkels Bedstemoder.

— Nu kan jeg ikke blive her længere, vedblev Sabine, jeg maa gaa tilbage til „Taarnene".

— Det var kun et kort Besøg.

— Ja, men min Tid tilhører ikke mig selv.

— Det er sandt og desuden gjør det jo ikke Noget; naar jeg blot har set dit Ansigt, min Sabine, saa har jeg Glæde nok for den øvrige Del af Dagen. Det er en Sol, der opvarmer mig mere end den anden.

Sabine skjælvede. Disse Ord, der kom fra Læber, der kun adlode en sløvet Forstand og et Hjerte, der var udmattet af at have lidt for meget, lignede den pludselige Opblussen af en Lampe, der er ved at gaa ud. Sabine støttede endnu sit Hoved paa det samme Sted og græd. Den stakkels Gamle betragtede hende med sløv Uro.

— Det er Ingenting, sagde hun, idet hun rejste sig, og aftørrede sine Taarer med en Slags Utaalmodighed. Elsk mig Bedstemoder, jeg trænger dertil; elsk dit stakkels Barn, der kun har dig i hele Verden.

— Kun mig i hele Verden, gjentog den gamle Dame, som for bedre at forstaa Betydningen af disse Ord, og hun tilføjede i en skjælvende og usikker Tone: De ere Alle døde — — — Alle!

— Ja, sagde Sabine, de ere Alle døde; og de, med hvem jeg tilbringer mit Liv, ere mere døde for mig end de, som jeg besøger paa Kirkegaarden. Dog, idag føler jeg Livet røre sig i mig efter mange Aars Sløvhed; jeg føler, at jeg lever, men paa en helt besynderlig Maade — — —. Det vilde være bedre at være død som de Andre.

Hun lagde sin Bedstemoders gamle rynkede Haand paa sit Hjerte, der bankede heftigt og hurtigt; men da hun saa, at denne blev bedrøvet uden at kunne forstaa, hvad hun sagde, bøjede hun sig ned over hende og kyssede hende, idet hun gjentog: Jeg kommer igjen imorgen.

Det Hus, hvori Sabines Bedstemoder boede, tilhørte en gammel Pige, der havde tjent hende, og da hun havde været gift uden at faa Børn, havde hun paataget sig at drage Omsorg for den gamle Dame, hvis Tilstand fordrede megen Opvartning, og hun plejede hende med megen Hengivenhed. Da Sabine gik hjem, mødte hun en ung Pige, der boede der i Huset. Lucienne, havde allerede i flere Aar underholdt en lam Moder ved sit Arbejde, og dog

var hun kun 22 Aar gammel. Hun var smuk, og hendes Ansigt var alvorligt og blidt. Sabine kom ofte op til hende, naar hun besøgte sin Bedstemoder; hun bragte den syge Moder Blomster, som denne holdt meget af og vexlede gjerne nogle Ord med Datteren. Bekymringerne for Livets Ophold vare hende for velbekjendte, til at hun ikke skulde forstaa dem, der bære dem uden at beklage sig.

— Hvorledes har Deres Moder det Lucienne? spurgte hun denne.

— Tak! det er altid ved det Samme; men hvor De er bleg Froken Sabine, jeg er vis paa, at De er syg.

— Stakkels Lucienne, De beklager mig, sagde Sabine, og dog lider De selv mere end jeg. Kom og gaa lidt hen ad Vejen med mig, den friske Luft vil gjøre Dem godt.

— Og mit Arbejde? sagde Lucienne smilende.

— Oh! De vil kunne arbejde hurtigere bagefter. Vil De give Deres Moder denne Buket Roser; jeg fik ikke Tid til at komme op til hende idag; men vil De sige hende, at det er mig, der har bragt dem.

De to unge Piger vexlede kun faa Ord, medens de befandt sig i den lille Bys snevre Gader; men da de havde naaet den Sti, der gik i Krumninger et lille Stykke fra Landevejen, der førte op til „Taarnene", tog Sabine sin Ledsagerindes Haand og bad hende sætte sig ved Siden af sig paa Grøftekanten. De talte nogle Øjeblikke sammen der; Lucienne fortalte, hvorledes hendes Liv var hengaaet, det var temmelig hurtig gjort; thi det bestod af Arbejde og altid Arbejde, uden anden Adspredelse end den at passe Huset.

— Lucienne, sagde Sabine pludselig, idet hun saa hende ind i Øjnene; jeg har aldrig set Dem uden sammen med Deres Moder, og jeg har ikke vovet, at gjøre Dem et

Spørgsmaal der, af Frygt for at foraarsage hende Smerte. Føler De Dem lykkelig?

— Ja jeg gjør, sagde Lucienne uden Betænkning.

— Er det virkelig sandt? sagde Sabine indtrængende. Jeg taler ikke om Resignation, jeg taler om Lykke.

— Ja, jeg forstaar Dem godt. Da jeg var ung, drømte jeg rigtignok om en anden Lykke end den, jeg nu har.

— Da De var ung? sagde Sabine.

— Jeg har allerede arbejdet i saa lang Tid, for at skaffe Føden til min Moder og til mig selv, at jeg undertiden glemmer, at jeg kun er 22 Aar gammel. Jeg tror, at Kjærligheden er den største Lykke, og jeg elsker min Moder og jeg ved, at jeg er nødvendig for hende.

— Men det strenge Arbejde vil dræbe Dem, sagde Sabine, idet hun betragtede det gjennemsigtige Ansigt, der smilede til hende.

— Oh nej! jeg er noget træt; men jeg har endnu megen Styrke, og naar Moder siger til mig, at hun aldrig har følt sig saa lykkelig som nu, saa synes det mig, at jeg kunde løfte et Bjerg. Stakkels Moder, hun har lidt saa meget!

— Jeg forstaar Dem Lucienne, De er Alt for Deres Moder, og det er en Lykke. Jeg er Intet for noget Menneske.

— Oh! Frøken Sabine — — —

— Det er sandt. Min stakkels Bedstemoder elsker mig kun af Instinkt og Vane; hun gaar i Barndom, og dersom hun ikke saa mig, vilde hun neppe lægge Mærke dertil og vilde bestandig sige: Hun kommer imorgen.

Lucienne sukkede uden at svare. Sabine sad ubevægelig, med sine mørke Øjne fæstede paa Himlen.

— Frøken Sabine! sagde den unge Pige sagte.

Og da hun saa hende vende sit spørgende Blik imod

sig, sagde hun frygtsomt: Tror De da ikke, at Gud elsker Dem?

— Oh! sagde Sabine med Bitterhed, det er en Kjærlighed, der er saa ubestemt og fjern, at den ikke nytter noget, uden Tvivl kunne de, der ere lykkelige, tale derom.

— Og jeg tror snarere, at de, der ere ulykkelige, kjende ham bedst.

— Lucienne, sagde Sabine, jeg vilde for Intet i Verden berøve Dem en Trøst og en Styrke. De har Tro, jeg har været som De; men da jeg har følt mig ene i de vanskeligste Øjeblikke af mit Liv, tror jeg ikke mere paa Gud og jeg stoler kun paa mig selv.

— Det vilde synes mig meget sørgeligt, sagde Lucienne i en sørgmodig Tone.

— Det er ganske vist sørgeligt; men da hele Livet selv er bedrøveligt, kunne vore Illusioner ikke forandre det. — Farvel Lucienne! glem Alt, hvad jeg har sagt; De ser, at jeg er ulykkeligere end De, den friske Luft har frembragt Roser paa Deres Kinder.

Hun fjernede sig; men da hun et Øjeblik efter vendte sig om, saa hun, at Lucienne stod paa samme Sted og fulgte hende med taarefyldte Øjne. Sabine gik tilbage til hende.

— Hvad er der i Vejen Lucienne? Har mine Ord forvoldt Dem Smerte?

— Oh nej! sagde den unge Pige.

— Men hvorfor græder De da?

— Fordi jeg holder saa meget af Dem, og fordi jeg ønskede, at De skulde blive lykkelig.

— Vi To kunne intet Andet gjøre for hinanden end holde af hinanden, sagde Sabine med en bevæget Stemme; men de Ord, som De nylig talte til mig, gjøre et ensomt Hjerte som mit godt. Farvel!

En halv Time efter sad Sabine ved den nederste Ende af Bordet i Spisesalen i „Taarnene". Hun behøvede ikke at anstrenge sig for at skjule den Sindsbevægelse, som hun nylig havde været i. Hvem brød sig vel derom? Desuden var det Herredømme, som hun udøvede over sig selv, uindskrænket, og hendes Sindsbevægelse vilde have undgaaet ethvert iagttagende Blik. Den fuldstændige Tavshed, som man under Maaltidet iagttog ligeoverfor hende, gjorde denne Tid til den pinligste af hele Dagen. Det var saa sjeldent, at man henvendte Ordet til hende, at det formelig bragte hende til at skjælve, naar det en enkelt Gang skete. Fru de Lourmont, der af Naturen var stolt og utilgjængelig, var det endnu mere ligeoverfor hende; Marianne var altfor ligegyldig for Andre, til at hun ikke hvert Øjeblik paa Dagen skulde drage den størst mulige Nytte af Sabines Kræfter, Virksomhed og Talenter. Hvad Hr. de Lourmont angik, da behandlede han hende med en udsøgt- og overvældende Høflighed, naar han værdigede at bemærke hendes Nærværelse, hvilket ikke skete hver Dag. Men hun havde en Trøst, den at Juliette elskede hende.

Sabine var paa sin Moders Side beslægtet med Familien Lourmont. Hendes Fader, der havde været Officer, var død, og havde efterladt hende uden Hjælpemidler, og desuden med en gammel Bedstemoder at forsørge. Denne stakkels Kones Sundhed og Forstand var bleven rystet ved en Række Ulykker, og dette sidste Slag havde helt knust hende. Da Sabine var 18 Aar gammel, stod hun alene i Verden med en Slægtning, der ikke kunde yde hende nogen Beskyttelse, men tværtimod trængte til hendes. Det var dengang, Leon de Lourmont begik den eneste Dumhed, som hans Moder havde at bebrejde ham. Imod al sund Fornuft gik han nemlig hen og forelskede sig i denne fattige Pige, hvis Skjønhed ikke var videre anerkjendt, saa at

ikke engang dette kunde tjene ham til Undskyldning. Han vilde ingen Foreſtillinger høre, men friede til Sabine og lovede hende, at han vilde ſætte en Sum Penge ud for hendes Bedſtemoder. Hvor ſtor var ikke hans Forbavſelſe, da dette Tilbud kort og godt blev afſlaaet. Den ſmukke Leon, den rige Leon, den lille Bys ſtørſte Mand og Ejeren af „Taarnene" havde faaet Kurven af en Pige, uden Penge og uden Støtte i Verden. Han blev ſaa forſtenet af Overraſkelſe over denne Begivenhed, at hans Kjærlighed pludſelig blev grundigt helbredet. Ofte finder et ſygt Hjerte Balſam for Saaret, det har faaet, i en krænket Egenkjærlighed.

Fru de Lourmont kunde ikke andet end glæde ſig over denne uventede Slutning, men med hendes Glæde forenedes et uudſletteligt Had til den, der havde fremkaldt denne Kataſtrofe. Hun kunde ikke tilgive hende, at hun havde givet hendes Søn Kurven. Hvad vilde hun have gjort, hvis hun havde modtaget Tilbudet? Sabine blev da ved at ſtaa ene med ſit Arbejde. Hendes Fader havde indgivet hende en dyb Ærbødighed for Bedſtemoderens hvide Haar. Hendes Sjæl var ſtærk, og uagtet hun var ſaa ung, ſyntes det hende ſlet ikke underligt, at en anden Tilværelſe var afhængig af hende. Hun prøvede paa at give Timer, men da hun aldrig havde faaet anden Undervisning end den, hun ſelv havde givet ſig ved at læſe og at ſtudere, havde hun ikke den Øvelſe i at undervise, ſom der fordres i Skolerne. Desuden bleve Timerne meget daarlig betalte i denne lille By. Hun kunde have tjent tilſtrækkeligt til ſelv at kunne leve, men langt fra nok til at kunne føre en Husholdning, hvor tarvelig denne end var. Hun kunde ikke forlade Byen og ſøge en Plads hos Fremmede, det vilde have dræbt hendes Bedſtemoder, der omfattede hende med en inderlig Kjærlighed. To eller tre Aar vare hen-

gaaede under disse Kampe og Besværligheder for at finde Udkommet, da Leon pludselig giftede sig, og i Glæden herover blev Fru de Lourmont greben af Højmodighed, og hun tilbød Sabine at være hos hende, og offre hende sin Tid mod en aarlig Gage, der tillod hende at underholde sin Bedstemoder. Fru de Lourmont var temmelig svagelig, og hendes Syn var bleven daarligt, hun følte derfor at det vilde være en stor Behagelighed for hende at have en ung og forstandig Pige om sig, der desuden var fuldstændig afhængig af hende. Sabine betænkte sig ikke paa at modtage Tilbudet. I hendes Øjne drejede det sig ikke om hendes eget Jeg; men om den stakkels gamle Bedstemoder, der kun havde hende i hele Verden. Det var ikke engang et saa stort Offer for hende, som man skulde tro. Hun kjendte dem, med hvem hun skulde leve, og da hun følte, at hun stod langt over dem, forestillede hun sig, at Intet af hvad de kunde gjøre og sige, kunde være vanskelig for hende at taale; men hun tog fejl. Enhver pinlig Stilling har bittre Øjeblikke, som det ikke er muligt at forudse; men idetmindste tabte hun dog ikke Modet, og hendes heftigste Kampe havde aldrig andre Vidner end hende selv.

Sabine havde nu allerede i flere Aar været paa „Taarnene", og Tiden, siden hun var kommen der, forekom hende saa lang, at hun næppe mindedes, at hun havde ført en anden Tilværelse. Hun talte ikke Dagene, ikke engang Aarene; Tiden bragte hende Intet og berøvede hende heller ikke Noget. Hun havde næppe lagt Mærke til den Forandring, som Tidens Gang havde gjort paa hende selv, og som viste sig i en blegere Ansigtsfarve og i større Magerhed. En Dag opdagede hun imidlertid et hvidt Haar i sine tykke brune Fletninger; men hun tænkte ikke engang paa at sige: Allerede! Hun var hverken bedrøvet eller glædede sig derover. Hvem vilde lægge Mærke

dertil? Ingen. Og hvilken Forandring kunde hun selv vente sig af Ungdommens Flugt? Maaske vilde hun have glædet sig derover, hvis hun ogsaa havde følt sin Sjæl ældes, blive mere lunken og tabe noget af sin Livskraft; men det syntes næsten som om denne stakkels Sjæl blev mere oprørsk og uomgjængelig, efterhaanden som den naaede den Alder, da Rolighed og Fred pleje at være Belønningen for de Kampe, der ere gaaede forud.

I Begyndelsen havde Mariannes Skjønhed og Ynde tiltrukket Sabine; men snart havde den Tiltrækning, som den unge Kone havde haft for hende, forandret sig til Ligegyldighed og Foragt. Hun saa nu kun i hende en Slags Blomst, der var yndig og behagelig at se paa, men af hvem man ikke kan forlange andet, end at den skal fortrylle Øjet, og hun fandt sig rolig i sin Rolle, der bestod i at spare den for al Kjedsommelighed og al Anstrengelse. Saaledes havde Sabine ikke mødt hverken et Hjerte eller en Aand, der lignede hendes, blandt dem, der omgave hende.

Hr. Davennes var da kommen til „Taarnene", som han havde lovet. Hans gamle Kammerat modtog ham med den samme venskabelige Nedladenhed som fordum, viste ham sine Stalde, sine Hunde, ja endogsaa sin Hønsegaard, der indeholdt flere sjeldne Racer, hvoraf han var meget stolt; han viste ham ogsaa Alt, hvad han havde gjort for at forskjønne „Taarnene", beskrev ham de Forandringer, som han endnu tænkte paa at gjøre og han tog Pauls Tavshed for Beundring. Da han kom i Tanker om, at hans Samtale maaske udelukkende drejede sig om hans egen Person, henvendte han nogle Spørgsmaal til sin fordums Skolekammerat om det Liv, som han havde ført siden deres Adskillelse, og han nøjedes med at modtage meget lakoniske og undvigende Svar herpaa.

— I min første Ungdom har jeg rejst en Del, sagde han,

idet han af en naturlig Tilbøjelighed igjen drejede Samtalen hen paa sig selv. Det er nødvendigt at rejse for en Mand, der vil uddanne sin Aand og sine Tanker; et Menneske, der ikke har rejst, har intet Punkt, hvorefter han kan drage Sammenligninger, og han tillægger derfor Alt, hvad der angaar ham selv, for megen Vigtighed, og bryder sig kun om, hvad han selv har for Øje. Dommekraften bliver i en mærkværdig Grad uddannet paa Rejser, naar man har en god Jagttagelsesevne; men tilsidst kommer dog den Tid, hvor man maa føre et roligere Liv og concentrere sin Virksomhed til et bestemt Sted. En gift Mand tilhører sin Familie og sin Ejendom; jeg tilhører denne Jordplet, og jeg vil ikke mere forlade den.

Tjeneren, der meldte, at der var rettet an, afbrød denne Underholdning, som Paul fandt sig i med en slet dulgt Utaalmodighed, der ikke kunde have undgaaet hans Værts Opmærksomhed, dersom dennes Jagttagelsesevne havde været saa udviklet, som han troede. Ved Bordet havde Paul Davennes sin Plads ved Siden af Marianne, og han fandt hende endnu mere fortryllende end forrige Gang. Hun talte kun lidt; men hendes Stemme var blød, dog maatte man være blind og døv for ikke at bemærke, at hvad hun sagde idetmindste var meget ubetydeligt; men Paul vogtede sig vel for at tilstaa dette for sig selv. Sabine, der sad ved den anden Ende af Bordet, hævede neppe Øjnene engang imellem, og syntes at være fordybet i at passe paa sin Elevs Opførsel. Ved Desserten opstod der en Strid mellem hende og Juliette, der hendrog Opmærksomheden paa den stakkels Lærerinde.

Marianne vendte sine blaa smægtende Øjne mod den nederste Ende af Bordet, og Fru de Lourmont kastede et misfornøjet Blik paa Sabine.

— En Person, der ved, hvorledes hun skal bære sig ad,

undgaar helst disse ubehagelige Scener, sagde hun halvhøjt, men dog saaledes, at det kunde høres af Alle. Med lidt Behændighed er dette heller ikke saa vanskeligt.

— Undertiden er Sabine ogsaa altfor streng, tilføjede den unge Moder.

Da Juliette, der var lige ved at give efter, hørte, at hun blev forsvaret af sin Moder, begyndte hun igjen at gjøre Modstand.

— De ser, at Moder er meget bedre end De, sagde hun i en surmulende Tone.

Denne lille Hændelse havde hendraget Opmærksomheden paa Sabine; man lo, og Sabine, der først havde rødmet, blev bleg, da hun saa, at Pauls Blik var fæstet paa hende med en uvillig Nysgjerrighed. Ja, hun mishagede ham i Sandhed. Denne strenge og ugraciøse Lærerinderolle indgod ham Mishag, og den tjente til at forhøje den unge Moders Ynde, der kun kunde kjærtegne og smile til Barnet. Sabine forstod alt dette instinktmæssigt; hun var opirret, men Foragten sejrede over Harmen.

— Den stakkels Dukke, sagde hun til sig selv, idet hun betragtede Marianne, hun har ikke engang Agtelse nok for sit Barn til ikke at ydmyge den Person i hendes Nærværelse, til hvem hun har betroet hendes Opdragelse!

Den Sindsbevægelse, hun nylig havde haft, og den Tvang, der var gaaet forud for den og senere fulgte derefter, havde sat alle hendes Nerver i en smertelig Spænding. Hun kunde ikke mere blive fremmed for hvad der foregik om hende, og meget mod sin Villie hørte hun de mindste Ord, der bleve vexlede mellem Marianne og Hr. Davennes, og hvad hun hørte bragte hende til Fortvivlelse. Hvilken Tomhed i den unge Kones Ord, og hvilken næsten øm Eftergivenhed i hendes Nabos! Hvor søgte han ikke i sine Svar at lægge Formodningen om en dybere Betyd-

ning i det, som hun nylig havde sagt, en Mening, som hun visselig ikke havde lagt deri, og maaske hun ikke engang forstod det velvillige Ekko, der sendte hende hendes Tanke, saaledes omdannet tilbage. Sabine følte sig ganske lettet, da man rejste sig fra Bordet, og saasnart som man havde samlet sig i Dagligstuen, skyndte hun sig at finde et Paaskud til at trække sig tilbage. Men da hun havde lagt Haanden paa Laasen, blev hun standset af en bydende Stemme.

— Froken, sagde Husets Herre, hav den Godhed at skjænke Kaffen; De ved, at det trætter min Kone.

Dette var et af Leons smaa Drillerier; han kunde aldrig tilgive sig selv, at han havde tænkt paa at ægte Sabine, men han havde endnu mindre tilgivet hende, at hun havde givet ham en Kurv, da han havde nedladt sig til at fri til hende. Han benyttede enhversomhelst Lejlighed, der tilbød sig, for at lade hende føle, at hun nu kun var en afhængig Person i hans Hus. Hver Gang han mærkede, at hun ønskede at følge sin egen Villie i Et eller Andet, søgte han altid at forhindre det ved at sætte sin Villie derimod; og hver Gang dette lykkedes ham, syntes han, at han gjenvandt noget af det Terræn, han havde tabt i sin egen Agtelse ved Erindringen om det uheldige Frieri. Sabine var vant til denne Fremgangsmaade, og ærgrede sig ikke engang derover; disse smaa Drillerier pinte hende virkelig meget lidt, og hun følte sig slet ikke ydmyget derved. Men den Dag bragte disse Naalestik, der plejede at prelle af mod hendes Ligegyldighed, hende til at ryste indvendigt, som om hendes Sjæl var bleven aabnet for Alles Øjne. Hun begyndte at lave Kaffe, men hun gjorde det saa ubehændigt, at Fru de Lourmonts Stemme endnu engang lød fra den anden Ende af Stuen, for at bebrejde hende hendes Ubehændighed. Derpaa maatte hun rejse sig og byde den

Fremmede en Kop Kaffe; denne modtog den uden at hæve Øjnene til hende. Endelig var hun færdig og kunde trække sig tilbage til sit Værelse. Der satte hun sig ved Vinduet, og støttede et Øjeblik sit brændende Hoved i sine Hænder. Da hun følte sig en Smule forfrisket og beroliget, aabnede hun sit Skrivebord, og udtog af en hemmelig Skuffe nogle Vers, hvori hun havde givet sine Følelser Luft, og udtrykt sin Begejstring for den hende personlig ubekjendte Digter, Paul Davennes. Hun knugede Papiret i sine Hænder, som for at sønderrive det; men derpaa betænkte hun sig, udfoldede det, og gav sig til at læse det halvhøjt.

Min skjønne Drøm! — — — sagde hun, skulde Du ende saaledes? Kunde jeg tro, da jeg skrev disse Vers, at den, til hvem de vare stilede, kun vilde møde mig med Haan? Jeg er meget glad over, at jeg nu ikke har sendt dem til ham, hvortil jeg engang var taabelig nok til at have Lyst. Udentvivl vilde han have antaget dem for en romantisk Hjernes taabelige Fantasier, og jeg vilde være bleven plaget af Frygten for en Opdagelse. Hvad bryder jeg mig ogsaa om, at han dømmer ilde om mig? Har jeg nogensinde ønsket at blive bekjendt med ham? Jeg tror det ikke, og hvis jeg har ønsket det, er det vistnok sket, uden at jeg selv har gjort mig Regnskab derfor; Enhver drømmer sin taabelige Drøm her i Livet. Min er nu forbi, det er det Hele.

Og dog, hvor vilde hun ikke savne denne Drøm, der havde været hende en Ven i Ensomheden? Hun havde ikke ventet store Glæder deraf, men kun den Lykke, der var i Tanken om, at der i Verden var en Sjæl, der levede det samme Liv, som hun. Hvorfor var denne Mand kommen her, han, som hun havde troet var hendes Broder; men som nu kun var en Fremmed for hende? Hvorfor var han ikke vedbleven at være den ubekjendte Ven, hvis Stemme

opvakte en saa dyb Gjenlyd i hendes Sjæl? Eftersom hun skulde miste ham ved at møde ham, hvorfor var han da ikke blandt disse Dødes Tal, der dog altid vare levende for hende, medens han nu — — — —.

— Ak! det er Ensomheden, den sande Ensomhed, der begynder idag, raabte hun i lidenskabelig Fortvivlelse. Min Gud! kunde jeg ikke have været forskaanet for denne Smerte?

Og det er vist, at Sabine havde tabt den eneste Ven, som hun havde, ved Mødet med ham; en Ven, der var uvidende om sin Magt, men som alligevel hidindtil havde bevaret hende for Modløshed og Kjedsommelighed. Da Sabine gjennemlæste Paul Davennes første Bøger, som hun foretrak for de senere, sagde hun til sig selv, at Jorden var skjønnere, Solen mere glimrende og Luften, som hun indaandede, mere oplivende, siden der var et levende Væsen til, der var ung og fuld af Haab, der havde skrevet disse Ting. Hun havde ikke Haab om nogensinde at se ham; men hun vidste, at han havde tilbragt sin Barndom i den lille By i Dalen, og denne Tanke havde et særegent Trylleri for hende. Til Gjengjæld gjorde hun for ham, hvad der stod i hendes Magt: hun drog Omsorg for Pauls Moders Grav tilligemed sin egen Faders.

Uden Tvivl skjulte der sig paa Bunden af hendes Sjæl Troen paa Virkeligheden af et usynligt Baand, der forbinder to Sjæle, der leve det samme Liv. Hun havde troet, uden at have tilstaaet det for sig selv, at dersom hun engang skulde møde den Mand, hvis Tanke var som hendes egen, kun rigere og fyldigere, saa vilde han føle sig hendragen til hende af en Sympati, hvortil hun alene kjendte Grunden. Det var derfor hun havde følt en besynderlig indvortes Rystelse, da hun fandt ham ligegyldig, ja endogsaa uvillig ligeoverfor hende. Det var ligesom om

hendes sidste Støtte var bleven hende berøvet og hun raabte: Nu begynder den virkelige Ensomhed!

Snart viste Sabine sig igjen i Dagligstuen, mere kold og uigjennemtrængelig end før, og hun paatog sig igjen den sædvanlige stumme Rolle. Denne Aften bad man hende sætte sig til Klaveret og foredrage en af Bethovens Sonater. Hun spillede den med Færdighed, men uden Følelse. Selv om hun havde lagt hele sin Sjæl deri, vilde hun ikke være bleven forstaaet. Hun tolkede da med Kulde denne Mesters Tanke, hvis store bedrøvede og lidenskabelige Sjæl fandt Gjenklang i hendes, og man takkede hende neppe, da hun rejste sig fra Klaveret. Det var hvad hun selv havde villet, og dog kom hendes Sjæl i stærkere Oprør herover.

— Jeg elsker Musik lidenskabeligt, sagde Marianne, da Sabine havde fjernet sig fra Klaveret, jeg selv spiller ikke, det anstrenger mig formeget. Naar man lægger hele sin Sjæl deri, saa dræber det En.

Da hørte Sabine hende tale om de Værker, som hun holdt mest af i de samme Udtryk, hvoraf hun havde betjent sig i de sjeldne Øjeblikke, naar hun gav sine Tanker frit Løb. Forbavselsen traadte næsten istedetfor hendes Vrede, ved at høre dette. Hvorledes kunde dog Ønsket om at behage og Lysten til at gjøre Effekt saa fuldstændig omskabe denne ligegyldige og kjedelige Kvinde? Hendes Kinder vare bedækkede med en frisk rosenrød Farve, hendes Øjne straalede, og Paul Davennes syntes at være ganske fortryllet af hende. Uvilkaarligt søgte Sabines Øjne efter et Ansigt, som de ellers sjeldent lagde Mærke til, nemlig Leons, paa hvilket hun ventede at læse enten Overraskelse eller Misfornøjelse, men hun fandt, at det bar det sædvanlige Præg af uforanderligt Velvære og inderlig Tilfredshed, og vendte sig bort med Utaalmodighed. Hvad

mon der dog vilde kunne forstyrre denne sovnige og sløve Naturs Ro? Mon denne Ro skyldtes hans Mangel paa Fatteevne eller hans Stolthed? Sabine besluttede ikke at bryde sig videre derom, og lovede sig selv ingen Del at tage i det huslige Drama, der maaske skulde foregaa for hendes Øjne; men hendes Sjæl var rystet i sit Inderste.

Da hun kom op paa sit Værelse, tog hun sin Dagbog og skrev paa et ubeskrevet Blad: „Grusomme Aften" — — — —. Derpaa overstregede hun disse Ord, og nøjedes med at skrive en ligefrem Optegnelse af Dagens Begivenheder, saaledes som hun ofte gjorde, naar Vanen ved at lide havde betaget hende Lysten til at udgyde sit Hjerte. Den næste Morgen tog hun imidlertid Bogen frem og skrev:

„Jeg lider, men hvorfor? Hvad nyt er der i min Stilling? Hvorfor skulde mit Hjerte være mere forpint end det var før denne Aften? Er jeg endnu ikke bleven vant til min Ensomhed? Jeg vil undersøge, hvad der foregaar i mig, og foretage en streng Selvprøvelse. En Fjende, som man kjender, er allerede halvt overvunden. Hvoraf kommer det, at mit Hjerte, som det var lykkedes mig at bedøve, i de sidste to Dage har faaet en saa overordentlig Evne til at lide? Hvad er der hændet, der angaar mig? Intet, aldeles Intet. Dersom Hr. Davennes kun er en uvenlig Fremmed ligeoverfor mig, saa har jeg dog Paul Davennes Bøger tilbage med deres kjendte og elskede Tanker, der gaa mig lige til Sjælen og med deres Skatte af moralsk Sandhed. Naar alt dette tilhører mig, saa er jeg jo ikke fattigere end jeg var for to Dage siden.

„Men tilhører alt dette mig virkelig ogsaa endnu? Nej, at sige det vil kun være at bedrage mig selv. Jeg føler i mit Hjerte, at dersom jeg kun prøvede paa at aabne en af disse Bøger, saa vilde jeg føle, at de nu

Intet ere for mig. Det vilde være fejgt af mig at skuffe mig selv. Nu vel og senere? — — — — — Skulde Tabet af et indbildt Gode virkelig bøje det Mod, som jeg har vundet saa mosommeligt? Nej, jeg maa se at give Afkald paa dette Gjøglebillede, jeg vil søge at vænne mig til at være ene i Ordets fuldeste Betydning og uden at søge efter nogen Illusion til at opretholde mig ved. Jeg har Kraft, og jeg kan beholde min Hemmelighed for mig selv, for at Ingen skal smile derover."

Derpaa gik Sabine for at hente nogle Stykker Brænde, som hun opstablede i Kaminen for at gjøre et Baal deraf, der kunde fortære de Blade af hendes Dagbog, hvori der var Tale om Paul Davennes Værker; men i samme Øjeblik betænkte hun sig, og vilde ikke tilintetgjøre det, der endnu var tilbage af denne Periode af hendes Liv, og hun nøjedes med omhyggeligt at udviske de Steder, hvori hans Navn var nævnet.

Denne Aften forløb som saa mange andre. Sabine vænnede sig lidt efter lidt til denne Slags Lidelse, og dog var det bittert for hende, at se sig foragtet af den Mand, som hun alene kunde forstaa og bedømme, og derimod at se ham være fuld af Beundring for en Person, som hun saa ned paa, ja, det var i Sandhed en besynderlig Situation; Alt i hende var krænket og saaret. Hun følte, at hun levede; men hvilket Liv! Hvor meget bedre havde den Sløvhed, der var gaaet forud, dog ikke været?

Hvad der var det sørgeligste, var, at Bitterhed og Foragt ganske optoge hendes Sjæl og ikke gave Adgang for blidere Følelser. Foragt for alle Mennesker og Ringeagt for sig selv, fordi hun saa længe havde kunnet finde Næring for sin Sjæl i en Løgn, det var hendes bestandige Tanker. Hun hadede nu den Drøm, hvortil hun havde overgivet sig, og kunde ikke tilgive sig selv, at hun nogen-

sinde havde kunnet gjøre det; hun havde hverken Medlidenhed for sig selv eller for Andre. Var det underligt, at hun forekom Paul meget lidt elskværdig? Han henvendte ogsaa kun sjeldent Ordet til hende, og kun naar han ikke kunde undgaa det, uden at gjøre sig skyldig i en ligefrem Uhøflighed. Og ved disse Lejligheder lød hans Stemme tvungent, og hans Kulde blev bemærket af Alle. Marianne sagde ogsaa en Dag i sin halvt spottende, halvt ligegyldige Tone:

— Sabine, Hr. Davennes betragter Dem som et Monster paa en Gouvernante. Han siger, at naar De er nærværende, føler han sig forpligtet til at veje ethvert af sine Ord af Frygt for at mishage eller forarge Dem. Jeg har forsikkret ham, at det er ikke alene ligeoverfor ham, at De er saa streng; men at Ingen finder Naade for deres Øjne.

Paul følte sig i første Øjeblik forlegen over denne Tale; thi han var altfor ædelmodig til at ville ydmyge en Person, som han saa var i en afhængig og falsk Stilling; men det haanlige Blik, som Sabine tilkastede ham, vakte igjen den uvillige Følelse, som hun indgød ham, tilbage.

Han bukkede, og sagde i en spottende Tone:

— Jeg haaber, at Frøken Sabine kun vil se en Hyldest i denne Frygt for at mishage hende.

— Oh! sagde Sabine, idet hun rejste sig for at forlade Stuen, jeg søger helst slet Intet at se deri.

II.

Paul kom ofte til „Taarnene", og der forløb næsten ikke en Aften, hvori han ikke kom derop, og hændtes dette

en enkelt Gang, saa hensnege Timerne sig, indtil man skulde gaa til Ro, uden Liv og uden Munterhed. Men disse Dage vare sjeldne, og tjente kun til at forhøje de andres Trylleri. En Aften bad Marianne Hr. Davennes, om at læse nogle af sine Digte højt. Han tøvede først, men derpaa svarede han, at han vilde læse et af de ældste, fordi han lettest glemte, at det var skrevet af ham. Marianne rødmede, da hun maatte tilstaa, at hun ikke ejede det omtalte Bind, og Paul lovede at tage det med næste Dag.

— Men, udbrød hun pludselig, det er ikke nødvendigt, at vi vente til imorgen. Sabine, De ejer vist netop denne Samling, jeg har set den engang i Deres Værelse. Hvorfor kunde De ikke sige os dette strax?

Sabine tøvede, derpaa rejste hun sig, bad Juliette gaa med og gav hende Bogen, idet hun bød hende give Hr. Davennes den.

— Skulle vi vente, til Frøken Sabine kommer? spurgte Paul.

— Nej, sagde Juliette, hun bliver oppe paa sit Værelse, da hun skal skrive.

— Det er venligt af hende, sagde Marianne i en fornærmet Tone.

Paul sagde intet, og han bestræbte sig for at overtyde sig selv om, at denne Fremgangsmaade var ham fuldkommen ligegyldig; men han kunde ikke skjule for sig selv, at det var vanskeligt for ham at opnaa den indre Ligevægt, der var nødvendig, for at læse paa en behagelig Maade. Bindet, som han holdt i Haanden, var smukt indbundet; han gjennembladede det, for at gjenvinde sin Fatning, idet han lod som om han søgte efter det, der bedst passede for hans Tilhørerkreds, han bemærkede da, at visse Steder vare understregede og mange mærkede med et Kors, det var for Størstedelen dem, som han selv fandt bedst, dem der

vare fremkomne fra det Inderste af hans Sjæl. Han blev slaaet af denne Omstændighed, men paa en mere ubehagelig end smigrende Maade. Han nærede en saa dyb Antipati for Sabine, at det, at blive forstaaet af hende næsten forekom ham som en Ubehagelighed for ham selv og en Vanhelligelse af hans Digte. Hun kom ikke mere ned den Aften, og Læsningen gik temmelig daarligt. Leon og hans Moder iagttoge en forsigtig Tavshed, og forraadte kun deres Ligegyldighed ved gjentagen Gaben; Marianne var ikke saa heldig at komme til at udtrykke sin Beundring paa heldige Steder, og Paul der følte, at han læste i en aandelig Ørken, lukkede Bogen saasnart han kunde, uden at saare sine Tilhørere. Efter dette uheldige Forsøg blev han mere tavs end sædvanligt, og trak sig tidligere tilbage, end han plejede.

To Dage senere traadte Sabine ind i Dagligstuen, og fandt der Marianne helt omgiven af Bøger, hvis Blade hun skar op.

— Jeg har sendt Bud efter Hr. Davennes samtlige Værker, sagde hun, det er en Skam ikke at eje dem, han havde selv foræret mig det sidste Bind, saa deraf har jeg to Exemplarer. Det er en Roman, der mest handler om Sjælelæren, og det finder jeg er mageløst. Der Sabine, tag den, som jeg har kjøbt, og læs den.

— Tak, jeg ønsker ikke at læse den.

— Men, hvad betyder dog denne Haan?

— Jeg bryder mig ikke om at læse Romaner.

— Stakkels Sabine, det er maaske ogsaa det rigtigste for Dem, sagde den unge Kone.

Hvorfra kom dog denne pludselige og grusomme Deltagelse? Sabine betragtede hende, og blev slaaet af den Forandring, der var foregaaet med hende. Hendes Udtryk var uroligt og feberagtigt, hendes Øjne, der fordum vare

saa rolige, straalede ikke alene som to Stjerner, men som to Fakler, der vare antændte af Lidenskabens Ild.

— Oh! vedblev hun med en Stemme, som ikke lignede hendes sædvanlige, alle Romaner ere blege mod Virkeligheden.

Sabine fik en formelig Skræk, for at høre mere.

— Giv mig Romanen, sagde hun og gik hastig ud, medtagende Bogen, som hun kastede paa Bordet i sit Værelse.

Da Paul kom den næste Dag, var Sabine i Dagligstuen; men hun fjernede sig strax og efterlod ham alene med Marianne, og løb op paa sit Værelse, hvor hun lukkede Døren i Laas. Efter adskillige Gange at have aabnet og lukket Vinduerne og prøvet paa at læse forskjellige Bøger, satte hun sig ved sit Skrivebord og skrev nogle Vers med skjælvende Haand, men de fremkom uden Anstrengelse under hendes Pen. Da hun gjennemlæste dem, fandt hun dem usle. Tankerne, der udgik fra hendes Sjæl, vare forstyrrede og modstridende; men dette forstod hun ikke, og troede, at hendes poetiske Talent ogsaa havde forladt hende, dette Talent der var ukjendt af Alle, men som dog saa mange Gange havde trøstet hende. Hun vendte sig bort fra sit Skrivebord, ligesom fra en Ven, der ogsaa havde forraadt hende. I dette Øjeblik lød Fodtrin udenfor Døren, og man prøvede utaalmodig paa at lukke den op.

— Luk op! Luk op! raabte Juliettes Stemme, paa engang bydende og kjærlig.

Døren blev aabnet, og den lille Pige forklarede ilsomt, at hun skulde ud at kjøre med sin Moder, der vilde vise Hr. Davennes den nærmeste Omegn, men at hun først skulde klædes om, og ikke kunde finde sin Barnepige.

— Kom, og hjælp mig, tilføjede hun i en bønfaldende Tone, ellers kommer jeg for sent, og de kjøre uden mig.

Sabine fulgte med hende. Juliettes Utaalmodighed og

Hastværk gjorde, at hendes Omklædning gik langsommere end ellers, maaske vare Sabines skjælvende Hænder heller ikke meget behændige til at hjælpe hende. En Stemme lod sig høre, og Barnet hoppede ud af Værelset, førend det sidste Baand var bundet; men hun kom næsten øjeblikkelig tilbage, og slyngede sine Arme om sin Lærerindes Hals for at takke hende.

— Vi skulle kjøre til den ny Forpagtergaard, sagde hun, og vi komme ikke hjem førend i Aften. Jeg skal ikke læse idag, og Moder bad mig sige Dem, at De var fri.

Frihed! dette Ord lod næsten som Haan. Fri for hvad? Hvorfor? Og til hvad Nytte? Hvad skulde hun gjøre med denne Frihed, der ikke kunde gjøre hverken hende selv eller Andre Glæde. Hendes Bedstemoder ventede hende ikke; hun havde besøgt hende om Morgenen, og dette daglige Besøg var nok til at tilfredsstille hende. At læse var hende umuligt, og hun var næsten bange for Ensomheden. At være alene med sig selv var, hvad hun frygtede mest.

— De maa ikke være bedrøvet, naar jeg er saa glad, sagde Juliette, idet hun kyssede hende for sidste Gang.

Og Sabine følte sig mindre bedrøvet, da hun gjengjældte hendes Kys. Disse Ord beviste hende, at hun blev forstaaet af dette forkjælede og lunefulde Barn, der dog altid var fuld af inderlig Kjærlighed til hende, og det lettede et Øjeblik den Vægt, der laa paa hende. Da hun vendte tilbage til sit Værelse, hørte hun Fru de Lourmont sige til Marianne i en Tone, hvis Haardhed bragte Sabine til at skjælve:

— Venter Du ikke med at kjøre, til Leon kommer hjem?

— Nej, svarede den unge Kone i en ubekymret Tone, det vilde forsinke os formeget; vi vilde Intet faa at se, førend Mørket falder paa, og det sker saa hurtigt i September Maaned.

— Du ved dog vist, at han sagde, han vilde komme tidligt hjem.

— Nej, han har Intet sagt til mig derom.

— Hvorledes? Han sagde det jo til os Begge ved Frokosten.

— Jeg husker det i alt Fald ikke; men i ethvert Tilfælde vilde det blive for sent, naar vi ventede paa ham. Nu Juliette stig hurtig først op, min Engel.

Og idet hun gik forbi sin Svigermoder uden at se paa hende, kastede den unge Kone sig i Vognen, hvor Juliette allerede havde taget Plads. Paul fulgte hende, og Sabine saa dem kjøre afsted alle tre muntre, lykkelige og glade med Smil paa Læberne. Derpaa hørte hun Fru de Lourmonts Trin, da denne langsomt gik op paa sit Værelse, og hendes Hjerte snørede sig sammen, som om det anede en Ulykke.

Hun søgte med Øjnene en Bog, som hun kunde tage med paa sin ensomme Spadseretur. Paul Davennes sidste Bind laa endnu paa Bordet, hun greb det og fjernede sig dermed. Da hun tog dette Bind og trykkede det mod sit Bryst, havde hun kun adlydt en mægtig og uoverlagt Trang til at gjenfinde sine Indtryk fra fordums Dage. Det vilde være saa godt at tabe „Taarnene" og dets Beboere, især=deleshed Marianne og den ny Gjæst nogle Timer af Syne, denne Gjæst der havde kostet hende hendes eneste Glæde. Hvem kunde fratage hende det Privilegium, at være den Eneste i hele Huset, der forstod Tanken i denne Bog? Dersom Mennesket Intet var for hende, saa tilhørte Tænkeren hende idetmindste. Det var ham, hun vilde søge at gjenfinde, og for ham vilde hun glemme Alt.

Hun gik ud af Haven; nu foragtede hun ikke mere sin Fritime, nu da hun havde fundet en Beskjæftigelse. Hun trængte til Luft, Plads og Bevægelse. Hun vilde gjenfinde

sig selv ved at gjenfinde sin Tro, sine Tanker og sit forbums Liv. Den Paul Davennes, der i dette Øjeblik hørte paa Marianne og saa hende smile, var ikke den Samme, som hun vilde gjenfinde i denne Bog. Med hin havde hun Intet at gjøre; han var uvidende om hendes Tilværelse, og hun kunde glemme hans. Den anden havde hun en Tid troet var død; men hun havde taget fejl, han levede, og hun skulde nu gjenfinde ham.

Hun gik med lette Trin henad en lille Fodsti. Livsmodet begyndte at voxe i hende, og hendes Hjerte svulmede. Hun tænkte hverken paa sin egen Stilling eller paa Andres; Alt, hvad hun havde følt den foregaaende Dag, var et Mareridt fra om Natten; Mørket var forsvundet, og Dagen var igjen brudt frem. Himlen var blaa; Jorden forekom hende skjøn; hun havde afrystet den Vægt, der saa længe havde nedtrykket hende. Der gives i de sørgeligste Tilværelser Øjeblikke, hvori Ungdommen og Livet fordre deres Ret, Øjeblikke, hvori man for enhver Pris vil være lykkelig eller idetmindste indbilde sig at være det. Hos Sabine var det en indvendig Feber, slet ikke andet.

Da hun var bleven lidt beroliget af Turen, satte hun sig paa Stammen af et omhugget Træ paa et af sine Yndlingssteder. Dette var en lille ophøjet Plet, der laa paa Kanten af en Hulvej, helt besat med Brombærbuske, hvorimellem der hævede sig nogle høje Træer.

En skummende Bæk løb ned ad Hulvejen, paa den anden Side saa man gjennem Udhugningerne af en Skov, de saa omkringliggende Huse og de fjernereliggende Høje. Alle Enkelthederne i dette yndige Landskab vare synlige i en smuk Efteraarsdags gjennemsigtige Atmosfære. Sabine lyttede til Bækkens ensformige og harmoniske Risler; Fuglene sang ikke mere, og de gule Blade, der den Dag ikke bleve bevægede af Vinden, løsnede sig selv fra Grenene, og faldt lydløst til Jorden. Man skulde have troet, naar

man saa denne Jord, der var overgydt af en saa vidunderlig Glands fra den blaa Himmel, at den selv anede, at den om faa Dage skulde blive berøvet sin hele Pryd, og at den derfor vilde være saa smuk som mulig; thi Alt var skjønt og talte ligesom til Sjælen. Og dog var der paa Bunden af Sabines Hjerte saa liden Overensstemmelse med denne blide Skjønhed, at hun følte en dødelig Bedrøvelse istedetfor den feberagtige Glæde.

Hun sad længe, uden at aabne Bogen. Hvad vilde hun søge at finde deri? Det vilde kun blive en Aarsag mere til den Smerte, hvoraf hun nu igjen følte sig betaget. Hun begyndte endelig at læse og blev ved dermed, uden at løfte Øjnene. Først gik hun let henover Beskrivelserne, der fyldte de første Sider, derpaa kom Handlingen og Karakterernes Udvikling. Sabine søgte forgjæves Forfatterens Hovedtanke deri. Havde han da kun villet gjøre et Studium af det mest overfladiske i det menneskelige Liv? Hvor var det ophøjede, moralske Ideal, disse ædle Tanker, denne tilbageholdte Kraft, den Aand, der fordum havde gjennemtrængt hans Skrifter, og gjort dem saa kjære for Sabine? Hvilken Forskjel! — — Fraværelsen af Alt det hun havde elsket hos ham, gjorde hende ganske bestyrtet. I disse Sider, hvor Sjælen var fraværende, fandt hun kun Forstand, Ironi og Talent under en elegant og smagfuld Form. Hvilken var den sande Paul Davennes enten han, hvis klare og rene Stil kun var hans Tankes Klædebon, eller han, der nu betjente sig af sin Glands, for at dække en Tomhed.

Sabine var dog vis paa, at den Første var den sande. Sjælsstorhed og Oprigtighed ere to Ting som det er umuligt at efterligne ved Kunst. Men hvad var der bleven af ham? Skulde hun tro, at han var tabt for bestandig?

Dersom der havde befundet sig en opmærksom Jagt-

tager i Nærheden, vilde han have kunnet bemærke ved at følge Forandringerne i Sabines udtryksfulde Ansigt, hvad der foregik i hende, efterhaanden som hun vendte Bladene. Hun havde begyndt med en lidenskabelig Nysgjerrighed, der dog var blandet med Frygt. Hvilken Undersøgelse er ogsaa mere rystende end en saadan! Hun søgte efter Sporene af en Sjæl; hun haabede, hun bævede, naar hun troede at finde den i et Ord, der syntes hende at være et Ekko af hans fordums Tanker; men ved at se nærmere til opdagede hun, at Aanden var borte, at Kraften ikke mere var deri, og hun blev greben af en dyb Bedrøvelse.

Da hun havde læst den sidste Side af den lille Bog, hævede hun Øjnene, dog uden at se, hvad der omgav hende; derpaa greb hun Bogen igjen, læste Titlen og betragtede længe Forfatterens Navn. Det var rigtignok hans Navn; men Bogstaverne, der dannede det, forestillede ikke engang den Mand for hende, som de havde forestillet nogle Timer iforvejen. Hendes Afgudsbillede var bleven rammet af det sidste Slag, og hun græd bitterlig.

En saa dyb Smerte af en saadan Aarsag kan synes dem overdreven, hvis Liv er delt imellem en Mængde mere eller mindre flygtige Interesser, og som mange Gange have gjort Erfaring om deres Halvguders Svagheder. Men siden hendes Faders Død havde Sabine ikke haft anden Fortrolig end denne Digtersjæl, der talte til hende i hendes eget Sprog, og den Dag mistede hun denne Ven ikke alene i det Ydre, hvori hun allerede havde mistet ham; men hun mistede ham ogsaa paa Bunden af sine Tanker, hvor Baandet lige indtil da ikke var brustet. Hun gjennemlæste nogle Steder af Bogen igjen, som for at appellere til sin egen Dom. Hun ønskede at finde, at den havde været for streng; men denne Dom blev kun stadfæstet, og Sabine, der nu ikke græd mere, rejste sig, og gik nogle Skridt fremad,

medens Bogen faldt ned ved Siden af hende, og hun gik hjemad uden at tænke paa at tage den op.

Da hun ved en Omdrejning af Vejen saa den klodsede Bygning ligge for sig, syntes hun, at den aldrig var forekommet hende hæsligere. At træde ind deri var det Samme, som at træde ind i en Grav; men i Særdeleshed gjorde hendes eget Hjerte Indtrykket paa at være en Gravhvælving, hvori den eneste Lampe nylig var udslukket. Da Sabine traadte ind i Huset, vare de Alle samlede i Spisestuen. Fru de Lourmont tiltalte hende med nogle haarde Ord, der skulde lade hende føle det Upassende i hendes Udebliven, men de naaede kun hendes Øre, uden at trænge ind til hende; hun satte sig, uden at blive forlegen; de Følelser, som havde bemægtiget sig hendes Hjerte, gjorde hende ufølsom for det daglige Livs smaa Ubehageligheder. Samtalen var livlig og almindelig; man talte om en Bog, som Hr. Davennes havde læst højt, efter at de vare komne hjem fra Kjøreturen. Sabine havde læst i den den foregaaende Dag, men havde ikke fuldendt den, da hun fandt, at der under den luxurióse Stil og overdrevne Følsomhed kun var skjult en Masse hverdagsagtige Tanker. Den Dom, hun nu hørte over den, stemte ikke med den, som hun havde fældet.

— Det, der har slaaet mig mest i dette udmærkede Værk, sagde Hr. Davennes, det er den beundringsværdige Udtryksmaade. Sandt at sige, i vor Tid er Udtryksmaaden alt eller næsten alt; thi det drejer sig for Skribenten altid om at forynge de gamle forslidte Ideer. Denne Garderobe af Ord og Billeder, hvoraf det franske Sprog bestaar, er den ikke lige saa forslidt og taber den sig ikke ligesom Garderoben ved et Theater? Man ved ikke, hvad Umage det koster at skrive nogle Sider som disse, de ere

ligesom en sand Diamant, der er sleben og indfattet af en Kunstners Haand.

— Og hvad jeg foretrækker deri, sagde Marianne, det er den lidenskabelige Følelse, der gaar der igjennem. Der findes Ord deri, der næsten forstyrre Hovedet paa En, saa sande ere de.

Da Sabine hørte disse Ord, betragtede hun uvilkaarligt Paul. Vilde han ikke blive ubehagelig berørt af en saa forvildende Dom? Han, der havde skrevet saa rigtige Ting, kunde han taale at høre det, der var falskt, kaldet sandt; Lidenskab, hvad der kun var overfladisk Glands. Vilde han ikke gjøre Indvendinger derimod? — Nej, i Sandhed ikke, han bøjede sig ned over Marianne, og talte sagte med hende med en Mine af fuldstændig Overensstemmelse. Sabine var vred paa sig selv, fordi hun havde søgt et Gjensvar paa sin Tanke, der hvor hun dog vidste, at hun ikke vilde finde det.

— Hvad mig angaar, sagde Fru de Lourmont, der indtil da havde været tavs, saa finder jeg den Slags Litteratur usund og umoralsk.

— Umoralsk, raabte Marianne, og hvori ligger Umoraliteten da, maa jeg spørge? I det mindste er Slutningen det da ikke; thi den er saa sørgelig, at det skjærer En i Hjertet at læse den.

— Umoraliteten findes i hele Bogen, og den er saa meget farligere, som den ikke viser sig aabenlyst; det er ligesom en snigende Gift, den findes paa hver Side; man føler, den er der, uden bestemt at kunne sige hvor.

— Du dømmer altfor strengt Moder, sagde Leon.

— Og Du, min Søn, Du er blind, svarede Fru de Lourmont i en Tone, der sagde mere end Ordene.

Derpaa tav hun.

Der var en Pavse efter dette tilbageholdte Udbrud,

som Ingen kunde forklare sig, men hvortil det ikke var vanskeligt for Sabine at finde Grunden i den altid voxende Fortrolighed mellem Marianne og den Fremmede. Paul, der uden Tvivl ogsaa havde forstaaet Henthdningen, indviklede sig for at skjule sin Forlegenhed i et Forsvar for Skribenternes Uansvarlighed, og han gjorde dette saa daarligt, at Sabine endogsaa troede, at hun var bleven helbredet for Savnet.

Aftenen forekom Alle lang. Den moralske Atmosfære var ligesom opfyldt af Elektricitet. Marianne var den Eneste, der ikke syntes at ane noget, saa optagen var hun af sine personlige Følelser. Alle hendes Blikke, alle hendes Ord vare rettede mod Paul. Hun saa ikke, at hendes Svigermoder betragtede hende med mørke Blikke, og hun bemærkede ikke, at endogsaa Paul var angrebet af den almindelige Utilpashed, og at han hverken havde sin sædvanlige lette Maade at tale paa eller sin Aandsfrihed.

Sabine vendte sig bort, og satte sig noget affides fra de Andre. Hun aabnede aldeles mekanisk en Bog, der laa lige foran hende; hendes Øjne gik i Begyndelsen let hen over Bogstaverne, uden at hun forstod Meningen; men snart greb hendes Aand Betydningen af Ordene. Der var en besynderlig Overensstemmelse i det, hun læste, og de Tanker, der havde beskjæftiget hende den Dag; thi hun havde tilfældig truffet paa det Sted af Pascal, hvor han siger:

„Naar man ser den naturlige Stil, bliver man forbavset og henrykt, thi man ventede at se en Forfatter, og man finder en Mand. Istedetfor at de, som have en god Smag og som, idet de se en Bog, tro at finde en Mand, blive ganske overraskede ved at finde en Forfatter."

Sabine havde netop et Blyant i Haanden, og uden at ane det, understregede hun Ordet Mand tre Gange.

Da hun løftede Øjnene, saa hun, at Paul stod ved Siden af hende, og at han fulgte hendes Haand med Øjnene.

— Har De gjort den Erfaring? spurgte han halvt højt.

— Idag har jeg læst Deres sidste Arbejde, svarede hun.

Disse Ord vare undslupne hende, næsten uden at hun vidste det. Paul forblev et Øjeblik tavs, derpaa spurgte han:

— Har De ogsaa læst de andre?

— Ja.

— Og De finder det sidste Bind daarligere end dem?

— Talentet er det samme; men Sjælen er ikke mere deri.

Han saa et Øjeblik ind i de dybe og alvorlige Øjne, som Sabine fæstede paa ham; hans Læber aabnede sig for at tale, men han undertrykte sin Bevægelse, og da han saa, at alle Blikke vare rettede paa dem, bad han hende om at spille.

Sabine satte sig til Klaveret og valgte den samme Sonate af Bethoven, som hun en Aften havde spillet med saa megen Kulde. Modsætningen var slaaende. Paul kunde have givet hende hendes egne Ord tilbage, som hun nylig havde anvendt paa hans Bog: Talentet er det samme; men Sjælen er nu deri.

Enhver af de Andre undtagen han vare altfor fordybede i deres egne Tanker til at bemærke Forandringen. Marianne var ganske optagen af sig selv; Leon, som aldrig havde begrebet Noget i hele sit Liv, anede ikke engang at der i Sabines Spil den Aften, laa en tilbagetrængt Lidenskabelighed, der gjorde det opløftende. Sabine spurgte ikke engang sig selv, hvorfor hun spillede saaledes. Hun havde ikke længer Herredømmet over sin Villie; Sjælen var undsluppen sin strenge Herskerinde, og den talte som En, der har tiet længe, og dens Sprog var fuldt af Storhed. Paul var den Eneste, der forstod det. Han

havde da taget fejl: Sabine var ingenlunde en ubetydelig Person, der var bleven bitter af krænket Egenkjærlighed, det var en fast Karakter, begavet med en livlig Aand, der havde skjult sig for ham under Ligegyldighedens Maske. Hele Sjælen laa i det Blik, hvormed hun havde set paa ham. Hvorledes havde han kunnet blive blændet af Mariannes Skjønhed og miskjendt denne Skjønhed, der var af en hel anden Natur, og som straalede ud fra det Indre.

Han var ganske forbavset over denne Opdagelse, og da han tog Afsked, og gik hjem lidt tidligere end sædvanligt, saa var det ikke paa Marianne han tænkte, da han gik henad den Vej, han saa ofte havde vandret med Tanken ganske opfyldt af hende. Hvad han følte for Sabine, var ikke andet end en Blanding af Forbavselse, Nysgjerrighed og Ærgrelse. Han følte, at hun var af en overlegen Natur; men han blev ikke tiltrukken af hende.

Da Sabine befandt sig ene i sit Værelse, søgte hun at gjøre sig Rede for, hvad der nylig var foregaaet. Der var Intet i hele hendes Liv, der mere lignede en Drøm end denne Aften. Den Utilpashed, der hvilede over Alle, Mariannes feberagtige Munterhed, der contrasterede stærkt mod Pauls Tavshed og Forlegenhed, og i Særdeleshed det Øjeblik, da han havde nærmet sig til hende, og hvori hun for første Gang havde ladet sin Sjæl tale til ham, var alt dette en Virkelighed? Det var sandt, at den første Tilnærmelse havde fundet Sted gjennem en bitter Sandhed; men hun følte ikke destomindre en forunderlig Glæde ved at tænke derpaa. Det hemmelighedsfulde Baand var igjen knyttet, og for et Øjeblik følte hun sig ikke mere ene paa Jorden. Hun gjorde sig ingen Illusioner med Hensyn til, hvad Paul følte for hende, og hun indsaa godt, at han blev mere tilbagestødt end tiltrukken af hende; men efter denne ilsomme Ordudvexling existerede hun dog

for ham, og hun var ikke længere denne Ubekjendte, med hvem han foragtede at indlade sig. For hende, der var saa lidt vant til Lykken, var dette nok til at faa hendes inderste Sjæl til at bæve. Men det laa ikke i Sabines Natur at overlade sig til nogetsomhelst Indtryk, uden at underkaste det en omhyggelig Undersøgelse. Ved at søge Aarsagen til den Henrykkelse, hvori hun befandt sig, følte hun, at den fuldstændig forlod hende. Hvad var der da foregaaet, og hvorledes havde hun dog saaledes kunnet lade sig henrive til Sindsbevægelser, som slet ikke bleve retfærdiggjorte af Nogetsomhelst? Da hun var ligesaa streng mod sig selv som mod Andre, var hun harmfuld paa sig selv over at hun havde tilladt sig at være lykkelig et Øjeblik. Eftertanken undlod ikke at bringe hende en anden Grund til Smerte. Det var sandt, at hun havde haft et Øjebliks Triumf; Paul Davennes havde følt, at han blev bedømt og forstaaet af hende; men paa den anden Side havde denne hurtige Udvexling af Ord og Blikke maaske frembragt en Afgrund imellem dem. Vilde han kunne tilgive hende, at hun havde bedømt ham? og fremfor Alt kunde hun tilgive sig selv, at hun havde ydmyget ham?

Og hvad skulde hun tænke om Mariannes Opførsel? Hvad mente hun dermed? Hvad vilde hun? Dersom hun kun, hvad der var mest rimeligt, adlød en ubetænksom Tilbøjelighed, hvorledes vilde saa Enden blive paa den Stilling, hvori hun selv havde bragt sig? Til hvilken Side Sabine saa end vendte sig, fandt hun Aarsager til Sorg og Bekymring. For Marianne følte hun kun Harme uden Medlidenhed. Legede denne svage og ubetydelige Skabning ikke med hvad der er det Helligste i Livet, en Andens Kjærlighed og Lykke?

— Dersom jeg endda saa hende kjæmpe mod en sand Lidenskab, sagde Sabine til sig selv, saa kunde jeg beklage

hende; men hun lader sig drive om som et Vrag for Vind og Vejr paa et Hav uden Storme, og derfor foragter jeg hende. Sabine gik op og ned ad Gulvet i sit Værelse og bestræbte sig for at dæmpe sit Sindsoprør, men dersom Selvbeherskelsen faldt denne stolte og kraftige Natur let i Andres Nærværelse, saa var dette ikke saaledes, naar hun var alene. Hun kunde ikke sove, og Natten syntes hende uden Ende; om Morgenen var hun ganske udmattet af den urolige Nat. Leon var allerede rejst ved Daggry, og han skulde blive borte flere Dage i Forretninger; Marianne gik ikke ud af sit Værelse, og Juliette forlod ikke sin Lærerinde. Sabine bestræbte sig for at gjenvinde sin Selvbeherskelse for at kunne opfylde sine Pligter; og det lykkedes hende endelig.

Henimod Aften gik hun ned i Dagligstuen, som hun fandt forladt, og hun satte sig ved et aabent Vindue. Lyden af regelmæssige Skridt og sagte vexlede Ord naaede pludselig hendes Øre. Marianne og Paul spadserede op og ned ad Terrassen, som gik langs med Huset; men hun kunde kun høre enkelte Ord af deres Samtale, naar de vendte sig henimod den Side, hvor hun sad. Det var om hende, de talte; hun fik Vished derom, da de første Ord naaede hendes Øre.

— Det er en god Skabning, sagde Marianne, lidt original, lidt pedantisk, men temmelig hengiven mod os. Min Svigermoder har taget hende i Huset af Medlidenhed, og hun er os virkelig til megen Nytte.

Her kunde Sabine ikke høre mere; men et Øjeblik efter hørte hun Mariannes Stemme igjen:

— Hvilken taabelig Ide! sagde hun med en tvungen Latter; der hører virkelig en Digters Indbildningskraft til at ville gjøre en fattig og kjedelig Gouvernante til en —

— — — —

Det vigtigste Ord naaede ikke Sabines Øre. Hun ærgrede sig over, at hun lagde saa megen Vægt derpaa; men hun ventede dog med Utaalmodighed de to Spadserendes Tilbagekomst. Nu hørte hun Marianne sige:

— Nu har jeg allerede i 10 Aar levet sammen med hende, og jeg har da haft Tid nok til at finde Hemmeligheden i hendes Natur, hvis der var nogen. Det er en ganske almindelig Kvinde, tro De mig. Naa, er De nu overbevist?

— Fuldkomment, svarede Paul i en ironisk Tone.

Nu saa Sabine ham give Marianne Haanden, og tage Afsked.

— Paa snarligt Gjensyn, sagde denne til ham, da han fjernede sig. Hun traadte nu ind i Dagligstuen, og Sabine rejste sig, gik forbi hende uden at sige et Ord, og løb op igjen paa sit Værelse. Nu var det ikke mere Bitterhed, der var i hendes Hjerte, det var Had.

Paa Trappen mødte hun Fru de Lourmont, der spurgte hende, om hun ikke havde set hendes Svigerdatter.

— For et Øjeblik siden saa jeg hende gaa paa Terrassen med Hr. Davennes, svarede Sabine.

Hun havde ikke vejet sine Ord eller Tonen, hvori de bleve udtalte, men den nedgaaende Sols sidste Straaler faldt lige paa den gamle Dames Ansigt, og viste tydelig nok dets strenge Udtryk.

Sabine lukkede sig inde i sit Værelse, da hun ikke vilde, at Juliette skulde forstyrre hende. Hun aabnede Vinduet, og satte sig derved, med den brændende Pande vendt imod den Side, hvorfra den friske Vind kom. Men Intet kunde forfriske hende, hendes Tanker vare ligesom en brændende Feber. De Udtryk hvoraf Marianne havde betjent sig, da hun talte om hende, kom hende bestandig i Hu. En god Skabning — — — — — modtaget af

Medlidenhed — — — — — lidt pedantisk — — — — — ganske almindelig — — — — —

— Hvad bryder jeg mig i Grunden om hvad hun tænker om mig? sagde hun til sig selv, jeg foragter hende idetmindste ligesaameget, som hun foragter mig; men har hun ogsaa faaet ham overbevist? — — — — —

Den Tone, hvori Paul havde udtalt Ordet „Fuldkomment", faldt hende atter ind, og hun smilte.

— Hans Tone var ironisk, tænkte hun; men hun forstod det ikke.

Derpaa hensank hun igjen i dybe Tanker; hendes Foragt blev større, og hun gjentog Alt, hvad hun allerede havde sagt om Marianne:

Dersom jeg saae hende kjæmpe med en Lidenskab, der var stærkere end hendes Samvittighed og hendes Villie, saa vilde jeg have Medlidenhed med hende, og jeg vilde udstrække Haanden for at frelse hende; men det Hele er kun en Forfængelighedsfølelse, en flygtig Overspændthed, og det er for saa lidt at hun offrer sin Arnes Fred, sin Mands Lykke og sin egen Værdighed. Ja hun offrer dem ikke engang, thi for at offre Noget, maa man have Bevidsthed om sig selv; hun overgiver dem og sig selv til Hændelsen. Saa meget desto værre, dersom Strømmen river dem med sig, saa meget desto bedre, hvis den kaster dem tilbage til hende igjen, og dette Sidste vil udentvivl ske; Livet er fuldt af den Slags lykkelige Hændelser. De, der kjæmpe imod, gaa under; de, der følge Strømmen, hvad enten saa denne er daarlig eller god, lande paa fredelige Kyster. Jeg hader alle disse Løgne, al den Falskhed, der findes i Livet; dersom Marianne nu først bliver bedømt efter sin rigtige Værdi, saa skal det ikke blive mig, der vil forhindre det. Lad dem ogsaa lide,

siden Alle skulle lide! Jeg selv har lidt nok, medens de have nydt deres dumme og egoistiske Lykke. — — —

Sabine var saa fordybet i sine Tanker, at hun lod det banke to Gange paa sin Dør, inden hun aabnede den. Det var Bud fra Fru de Lourmont, om hun vilde komme ned i Dagligstuen og læse højt. Hendes første Tanke var at afslaa det; men hun betænkte sig og svarede, at hun skulde strax komme; derpaa badede hun sit brændende Ansigt i koldt Vand for at berolige sig. Hun burde ikke glemme, at hun var i Huset af Medlidenhed.

— Vi have spist til Aften uden Dem, Sabine, sagde Fru de Lourmont, da jeg vidste, De var paa Deres Værelse, og at De der maatte kunne høre Klokken.

— Jeg havde Hovedpine, Frue!

— Dersom De ikke kan læse højt, faa vi at undvære det, sagde Fru de Lourmont i en iskold Tone.

— I Sandhed Sabine, raabte Marianne, jeg troede, at De var Stoiker, men det lader til, at De udarter. Mit Hoved har smertet mig hele Dagen; men den Tanke at blive paa mit Værelse er ikke engang faldet mig ind.

Sabine svarede ikke, men tog en Stol og spurgte, hvad hun skulde læse.

— Læs, hvad De behager, sagde Marianne, mig er det ganske ligegyldigt, hvad det bliver; thi Læsningen vil ganske sikkert bringe mig til at falde i Søvn. Det er den eneste Maade til at udholde denne lange Aften paa.

Fru de Lourmont syntes at blive slaaet over den Egoisme, som disse Ord udtrykte; og det er vist, at hun var nærved at dømme sin Svigerdatter endogsaa strengere, end Sabine.

— Hvorfor vil Du da anstrenge En med at gjøre Noget, som Du ikke engang bryder Dig om, sagde hun skarpt.

— Du hører vistnok Moder, at jeg virkelig er lidende i Aften, svarede Marianne.

Sabine begyndte at læse; men hendes Stemme skjælvede, og hendes Øjne kunde neppe skjelne Bogstaverne, en Gysen gjennemfoer hende gjentagne Gange; men hun fortsatte heltemodigt Læsningen.

— Hvad fejler De dog Sabine? spurgte Marianne, da hun mærkede, at Stemmen svigtede hende; De læser paa en meget ubehagelig Maade iaften, saa det ikke engang er muligt at falde i Søvn ved at høre paa Dem. Irriter dog ikke længere mine Nerver!

— De er syg, sagde Fru de Lourmont, idet hun lagde sin Haand paa Sabines, der var brændende hed.

— Oh! det er Intet, sagde denne, og trak sin Haand hæftig til sig; jeg kan godt læse videre.

Men endnu, medens hun talte, ringede det paa Klokken til Forstuedøren.

— Hvem mon der kan komme paa denne Tid? sagde Fru de Lourmont i en hæftig Tone.

Sabine gjættede det, og Marianne ogsaa, thi denne rejste sig hurtigt fra sin halvt liggende Stilling, glattede paa sin Kjole og ordnede sit Haar, medens hun kastede et Blik i Spejlet. Ved Synet af disse Forberedelser formørkedes Fru de Lourmonts Ansigt endnu mere.

— Og din Hovedpine, min Svigerdatter, hvor er den bleven af?

Den unge Kone rødmede; thi hun vidste godt, at det Ord min Svigerdatter altid var et Tegn paa Misfornøjelse.

— Hvem venter Du dog paa denne Tid af Aftenen?

— Jeg venter Ingen; men Du hører jo nok, at der kommer Nogen.

Imedens disse Ord bleve udvexlede, og Sabine mere

skjælvende end før havde forsøgt at paatage sig en fuldkommen ligegyldig Mine, var Hr. Davennes bleven lukket ind, og han traadte nu ind i Stuen. Fru de Lourmonts iskolde Modtagelse bragte ham et Øjeblik ud af Fatningen.

— Dersom jeg havde haft den Ære at se Dem, da De var her før idag, min Herre, saa vilde jeg have bedet Dem om at spise til Aften med os, det vilde have sparet Dem for Ubehageligheden ved at gjøre to trættende Ture. Uheldigvis fik jeg for sent at vide, at De havde været her.

Det var den faste Overbevisning om, at Fru de Lourmont var uvidende om hans første Besøg, der havde givet Paul Mod til at komme igjen. Han prøvede paa at spøge.

— De har gjættet min Svaghed, Frue; jeg havde ikke Resignation nok til at kunne tilbringe en ensom og lang Aften i et Værelse i Gjæstgivergaarden. De har modtaget mig altfor venligt i Deres Familiekreds; det er derfor, at jeg er bleven ubeskeden.

Der var Ingen, der svarede paa disse Ord, og Fru de Lourmonts Ansigt opklaredes ikke.

— De læste, vedblev Paul, idet han nærmede sig til Bordet; kunde jeg ikke afløse Frøken Sabine og være Dem til Tjeneste paa den Maade?

— Hun læste saa slet iaften, at vi i alt Fald ikke kunne tabe ved Byttet, sagde Marianne, idet hun bestræbte sig for at le.

— Sabine er ikke rask, vedblev Fru de Lourmont i en tør Tone.

— Nej, De ser heller ikke vel ud, sagde Paul, idet han betragtede hende, og blidt tog Bogen ud af hendes Hænder. Hun lod ham gjøre det, og lænede sig tilbage paa Stolen med et Udseende, der vidnede om overordentlig Træthed. Han hentede en Læneſtol, satte den lidt i Skyggen, og bad

hende sætte sig deri. Sabine var saa nervøs, at Taarerne kom hende i Øjnene; det var første Gang, at hun i dette Hus havde været Gjenstand for en saadan Omhyggelighed. Lykkeligvis saa Ingen hendes Sindsbevægelse, da hun sad i Skygge.

Marianne sad som paa Naale, og svor i sit stille Sind, at Sabine skulde komme til at betale de Opmærksomheder dyrt, til hvilke hun slet ingen Ret havde.

Sabine vilde gjerne trække sig tilbage, men hun følte, at Situationen vilde blive endnu værre uden hende, og hun blev. Endelig slog Kl. 10½, og Hr. Davennes rejste sig for at tage Afsked.

Min Søn kommer hjem paa Lørdag, sagde Fru de Lourmont; vil De saa gjøre os den Fornøjelse at spise til Middag hos os den Dag?

Lørdag — — og idag var det Mandag! Paul følte, at han blev fjernet paa en uventet Maade. Hvad kunde han gjøre undtagen at takke, og saaledes være udelukket alle de mellemliggende Dage? Marianne tog Mod til sig i denne vanskelige Situation.

— Hr. Davennes har lovet allerede at spise til Middag her i Morgen, Moder, sagde hun.

— Det er meget godt, svarede Fru de Lourmont, medens hendes Stemme og Ansigt paa engang bleve endnu strengere.

Da Paul var gaaet og Tjeneren havde bragt Voxlysene, forsvandt Marianne; Sabine og Fru de Lourmont vexlede ikke et Ord.

Da Sabine var kommen op paa sit Værelse, betragtede hun den stjerneklare Himmel et Øjeblik; men den talte et Sprog til hende, som hun ikke vilde lytte til, og udmattet af Træthed kastede hun sig paa sin Seng, hvor hun faldt i en urolig Søvn. Hun havde ikke sovet længe, da hun pludselig foer op af Søvne i en besynderlig Sinds-

bevægelse. Hun var vis paa, at hun havde haft en underlig Drøm, hun følte endnu Indtrykket deraf; men det var hende umuligt at mindes det mindste af, hvad hun havde drømt. To Gange hændtes det Samme; da satte hun sig paa Sengen og bestemte ikke at sove mere. Træt og endnu kjæmpende med Søvnen havde hun Møje med at samle Tankerne om den bevægede Gaarsdag, men da de endelig fremstillede sig tydeligt for hende, skjælvede hun. Den Følelse, der havde besjælet hende, havde det ikke været Had? og hun havde overgivet sit Hjerte til denne Følelse! — — Og hun havde koldblodig tænkt paa at naa sin Hævn i en Sjæls Fortabelse, i en af sine Medsøstres Fortabelse. Oh! hvilken Opdagelse! Hvilken Ydmygelse foraarsagede Omstyrtningen af den Bygning, hvortil hun havde lagt Sten paa Sten i saa mange Aar hende ikke! Hun havde troet sig Marianne og alle de øvrige Husbeboere overlegen; det var i Følelsen af denne Overlegenhed, at hun havde hentet Kraften til at bære sin Skjæbne uden at knurre, og pludselig opdagede hun saa megen Lavhed i sin Sjæl, at de, som hun foragtede, ogsaa kunde foragte hende. Sabines Ansigt blev bedækket af en brændende Rødme, og hun skjulte sit Ansigt i sine Hænder ligesom om Mørket og Ensomheden ikke vare nok dertil. Det var første Gang, at hun rødmede over sig selv. Indtil nu vare Sorgerne kun komne udvendig fra, og hun havde fundet et Tilflugtssted derimod i sin moralske Værdighed; nu derimod kom Bitterheden indvendig fra, og hun havde intet Middel til at undslippe den. Striden var grusom; Sabine havde indtil nu aldrig vidst, hvad det var at fordømme sig selv, og hun kjæmpede imod sin egen Strenghed, som man kjæmper imod en Andens. Morgenen kom, uden at hun havde faaet Søvn i Øjnene.

Der er en besynderlig Modsætning mellem en søvnløs

Nat og de Timer, der følge efter. Alle Ting vise sig da fra et forskjelligt Synspunkt. Nattens Spøgelser blive fortrolige Gjenstande, ligeledes antage de kjæmpemæssige Ting i Ideernes Verden igjen deres sædvanlige Forhold. Man har forestillet sig, at man har kjæmpet med det Umulige, og man befinder sig ligeoverfor ubetydelige Vanskeligheder. Man troede, at der behøvedes Heltemod, og det er en ligefrem Pligt, der skal opfyldes. Sabine følte dette; hun indaandede et Øjeblik den friske Luft fra sit aabne Vindue, derpaa gik hun ned for at udføre sit daglige Arbejde. Den lange Dag, der laa for hende, syntes hende at være saa prosaisk som mulig. Paa Trappen mødte hun Juliette.

Hvor De ser bleg ud, sagde Barnet, idet hun kyssede hende. Er De syg?

— Nej, min kjære Pige, svarede Sabine, idet hun endnu gjøs ved Tanken om denne lange søvnløse Nat, der havde bleget hendes Kinder.

Disse Ord havde været tilstrækkelige til at inddrage hende paany i Uroen og Kampen; men hun søgte at adsprede sine Tanker ved Opfyldelsen af sine daglige Pligter, og aldrig havde hun beskjæftiget sig med større Blidhed med Barnet, end hun gjorde den Dag, trods sin fysiske Utilpashed.

Fru de Lourmont kaldte snart paa hende, for at bede hende gjennemgaa de maanedlige Regnskaber. Sabine frygtede meget for denne Samtale under fire Øjne, da hun var bange for en Hentydning til det, der var hændet den foregaaende Dag; men Fru de Lourmont, der var ganske optagen af Husets Anliggender, talte slet ikke derom, og hendes Ansigt opklaredes endogsaa betydeligt, da Sabine usædvanlig hurtigt havde opdaget en Fejl, der havde indsneget sig i hendes Regnskab, og som havde foraarsaget hende meget Hovedbrud.

Da alle Sabines Pligter endelig vare opfyldte, opdagede hun, at hun endnu havde saa megen Tid før Middag, at hun kunde gaa ned til Byen. Hendes Bedstemoder var henrykt over at se hende, og de udvexlede den Dag de samme Ord, hvoraf deres Samtaler altid bestode. Da hun gik ud, mødte hun Magrethe i Gangen.

— Frøken Sabine, sagde denne, jeg beder Dem, gaa op til de stakkels Mennesker ovenpaa. Jeg løber til Apotheket, men maaske De kunde gjøre lidt Godt deroppe.

— Er Luciennes Moder daarligere? spurgte Sabine.

— Nej, det er Datteren, der er syg. Doktoren siger, at der ikke er Haab mere.

„Ikke mere Haab!" gjentog Sabine som i en Drøm, og hun tilbagelagde Trappen i to Spring. Uagtet disse Ord var hun dog ikke forberedt paa det Syn, der frembød sig for hendes Øjne, da hun aabnede Døren: Lucienne laa paa sin Seng ganske stiv, hendes Ansigt var blegt, hendes Arme vare udstrakte og Hænderne sammenknugede, som af en smertelig Dødskamp. Sabine saa ved første Blik, at hun havde ophørt at leve; men uden Tvivl var det i dette Øjeblik, at det var sket. Lægen, der stod imellem den stakkels lamme Kone og hendes Datters Lig, søgte at skjule dette for hende. Luciennes Moder gjentog med en bønfaldende Stemme:

— Herre, jeg besværger Dem, prøv Alt, tab ikke Modet. Hun vil gjerne gjøre Alt, hvad De siger; hun ved, at det er nødvendigt, at hun bliver rask igjen, og hun er ikke bange for at lide Smerter.

— Det er unyttigt min stakkels Kone, sagde Lægen, vi gjøre bedst i at lade hende være i Ro.

Han havde ikke Mod til at sige hende, at hendes Datter var død, og hun vilde ikke forstaa ham, skjøndt den grulige Bevidsthed derom paatrængte sig hende mod hendes

Billie. Doktoren afstod strax sin Plads til Sabine, idet han ganske sagte sagde til hende: „De ved bedre, hvorledes De skal bære Dem ad end jeg.“ Den stakkels svage Kvinde hævede Øjnene til hende, og de vare fulde af usigelig Sjæleangst; men hun læste Sandheden i Sabines forstyrrede Træk. Hun lod hende tage sin lamme Haand, derpaa sagde hun, efter at hun endnu havde søgt en Straale af Haab i hendes Øjne, med hæs Stemme:

— Sig, at det ikke er sandt! . . . .

— Hun lider nu ikke mere, svarede Sabine, der neppe kunde fremføre disse Ord.

Der blev en lang Tavshed. Ikke en Klage, ikke en Hulken, ikke en Taare. Den lamme Kvinde syntes at være bleven omdannet til en Sten, ikke en Muskel rørte sig i hendes stivnede Ansigtstræk, og hendes store aabne Øjne vare ganske glasagtige. Nogle Øjeblikke af denne skrækkelige Smerte havde været tilstrækkelige, for at give dette endnu unge Ansigt Udseendet af overordentlig Ælde. Sabine rystede paa alle Lemmer, og prøvede ikke engang paa at tale.

Nogle Øjeblikke forløb saaledes. Endelig bevægede den stakkels Moder Læberne, men ingen Lyd udgik derfra. Sabine bøjede sig over hende for at opfange Ordene.

— Jeg vil se hende, sagde hun.

Sabine trak sig hen til den ene Side, og lettede den lamme Kone lidt op i Sengen. Hun kunde saaledes se den Dødes Ansigt, hvorpaa den fuldkomne Freds Skjønhed allerede begyndte at straale. Efter nogle Øjeblikkes spændt Beskuelse lukkede hun Øjnene.

Min Datter! mumlede hun med en saa besynderlig blød Stemme, at den fik Sabine til at skjælve af Bevægelse mere end de høje Ord, som hun hidindtil havde hørt hende udtale.

— Hun er smuk, vedblev hun ganske sagte.

Lucienne var i Virkeligheden smuk. Sygdommen havde været for kort til at forandre hende meget, og Døden havde allerede udslettet Sporene af det anstrengende Arbejde og de Bekymringer, der havde tynget paa hende lige fra hendes Barndom. De smukke Træk og hendes Ansigts fine Omrids gave hende et ungdommeligt Udseende. Sabine gik hen til hende, lagde hendes Hænder overkors paa Brystet, og strøg hendes Haar bort fra Panden; derpaa bøjede hun sig ned og kyssede hende.

— Farvel Lucienne! sagde hun; jeg skal aldrig glemme det sidste Blik og de Ord, som Du sagde til mig, da vi sidst saas.

I dette Øjeblik traadte Magrethe ind ad Døren, hun medbragte det Lægemiddel, som Doktoren havde forordnet, og da hun forstod, hvad der var foregaaet i hendes Fraværelse, foldede hun Hænderne og raabte: Min Gud!

Den stakkels Moder laa endnu lige ubevægelig i sin Seng. Hun kunde ikke folde sine lamme Hænder, og hun kunde ikke gaa hen til sin Datters Seng og give hende det sidste Kys. Denne fuldstændige Afmagt paa Legemet i en saa skrækkelig Sjælekval havde noget hjerteskjærende ved sig. Da hun saa, at Sabine lavede sig til at gaa, kaldte hun hende hen til sig med Øjnene, og da hun nærmede sig, sagde hun:

— Hun elskede Dem inderligt.

Sabine fjernede sig gjennemtrængt af Deltagelse og Ærbødighed for denne Smerte, der dog forstod at beskjæftige sig med Andre end sig selv.

Da hun kom tilbage til „Taarnene," var man ved at spise til Middag, og hendes Plads stod tom ved Siden af Juliette. Fru de Lourmonts Pande var rynket, og hun

modtog hende med en Bebrejdelse; men Sabine svarede ganske roligt, at hun kom lige fra en ung Piges Dødsleje. Disse Ord frembragte en Bevægelse blandt de Tilstedeværende.

— Hvorledes! raabte Marianne, De har lige set et Menneske dø, og De er dog saa rolig! Jeg har kun set En dø i hele mit Liv, og jeg havde Nerverystelser en hel Uge efter. Hvem er det forresten Sabine? Og hvorledes gik det til, at De kom til at overvære det?

Sabine svarede med faa Ord paa disse Spørgsmaal. Hun følte sig slet ikke oplagt til ved en Beretning om det, der havde tildraget sig, at profanere de dybe Indtryk, som hun nylig havde modtaget.

— Hun er dog vel ikke død af en smitsom Sygdom? vedblev Marianne. Er De idetmindste vis paa det Sabine?

Sabine havde ikke tænkt paa dette et Øjeblik.

— Jeg ved ikke, af hvilken Sygdom hun er død, sagde hun, hun havde haft Feber i flere Dage; men først igaar har hun givet efter for Sygdommen. Hun har arbejdet for sin Moder til det Sidste, og hun døde allerede under Lægens første Besøg.

— Jeg forstaar ikke, hvorledes den Slags Folk kunne udholde at leve det Liv, som de føre, de maa være af en anden Natur end vi.

— „Den Slags Folk," svarede Sabine, „have et Heltemod, om hvilket vi ikke engang have en Ide. Vi ere ikke engang værdige til at løse deres Skotvinge".

Da hun sagde disse Ord, havde hendes Stemme en saa besynderlig Klang, at Hr. Davennes uvilkaarligt fæstede sine Øjne paa hende. Men Sabine, der var vred paa sig selv, fordi hun havde udtrykt Følelser, der ikke vilde blive forstaaede, havde sænket sine Øjne og betragtede sin Tallerken.

— Det er nu at gaa til Yderligheder, sagde Fru de Lourmont tørt, lad os holde os til det Sande. Den stakkels Moder er meget at beklage, og jeg har Lyst til at gjøre Noget for hende.

Sabine svarede ikke. Paa Hjemvejen havde hun vaklet mellem Ønsket om at paatage sig hele Omsorgen for Luciennes Moder og Frygten for ikke at kunne tjene tilstrækkeligt til baade hendes og sin Bedstemoders Underhold. Af sine egne Udgifter kunde hun kun indskrænke sine Indkjøb af Bøger og Noder; thi hendes Paaklædning var yderst tarvelig. Skulde hun da overlade dette Hverv til en Anden? Det var haardt for hende, og hun følte sig oprørt alene ved Tanken om disse kolde Almisser, der gives i Fraſtand og med Følelsen af Overlegenhed.

— Jeg skal indhente Oplysninger om, hvad der er at gjøre for hende, vedblev Fru de Lourmont; det Bedste vil uden Tvivl være at faa hende ind i en eller anden Stiftelse.

Samtalen drejede sig derpaa om andre Ting. Om Eftermiddagen fandt Sabine Lejlighed til at gaa ud i Haven og plukke nogle hvide Blomster, som hun bragte til Luciennes Seng.

Den stakkels Moder saa hende gjøre dette uden at sige Noget, og da Sabine var færdig og vendte sig om til hende med taarefyldte Øjne, gjentog hun endnu engang: „Hun elskede Dem. Hun vilde være glad, naar hun vidste, at det var Dem, der havde lagt disse hvide Blomster omkring hende og foldet hendes Hænder paa Brystet. Hendes stakkels Hænder! Oh! hvor de have arbejdet, hvor de vare trætte! Nu hvile de sig."

Og ligesom hun fandt en besynderlig Lindring i disse Ord, gjentog Sabine uvilkaarligt: „De hvile sig."

— Min stakkels elskede Datter, hun har altid arbejdet, altid lidt. Hun var kun tolv Aar, da jeg blev syg, siden

den Tid har hun været Moderen og jeg Barnet. Hun har aldrig haft nogen Ungdom eller nogen Glæde.

— De tænker ikke paa Glæden over at føle sig elsket, sagde Sabine!

— Oh jo! men jeg viste hende ikke altid Kjærlighed, Sygdommen gjorde mig ofte pirrelig, og det, skjøndt jeg saa hende blive udmattet af Arbejdet, og Intet kunde gjøre for hende.

— Hun har haft et skjønt Liv.

— Ja, men Ungdommen trænger til Lykke. Tror De, at hun vilde være død paa saa kort Tid, dersom hun ikke havde lidt formeget?

Sabine tav.

— Hun beklagede sig aldrig, jeg vil heller ikke beklage mig; men dog, gid jeg blot var død først! Jeg duer dog ikke til Noget alligevel! — — —

— Hvad nytter det at tale om, hvad der kunde have været, sagde Sabine, for hende er uden Tvivl Alt godt.

Tror De virkelig det? spurgte Moderen, idet hun fæstede et gjennemtrængende Blik paa hende.

Sabine tøvede med at svare.

— Ja, sagde hun, jeg tror det, saa vist som jeg tror paa Gud.

— Oh ja! Gud kan ikke være saa uretfærdig og grusom, for hende er Alt godt, jeg tror det, jeg tror det.

Derpaa hensank den stakkels Kone i en dyb Tavshed, og Sabine fjernede sig, saasnart hun kunde uden at efterlade hende alene; hun følte, at hun hverken havde Magt eller Ret til at trøste.

III.

Endelig kom denne lange Dags Aften, og Sabine gik ned i Haven. Hun følte sig der gjennemisnet af Kulde og Fugtighed; men hun trængte til frisk Luft og Ensomhed: Ensomheden i hendes Værelse foraarsagede hende Skræk, det Samme var ikke Tilfældet med den udenfor Huset. Juliette vilde nemlig følge hende, men hun stødte hende haardt tilbage. Den lille Pige gav sig til at græde.

— Moder har ogsaa jaget mig bort, sagde hun, Ingen bryder sig om mig.

Sabine gik tilbage til hende, og lod hende gaa ind igjen i Huset, idet hun med Bestemthed sagde:

— Her er for koldt for Dig herude Juliette. Jeg skal snart være her igjen, nu maa Du lade mig være ene.

Hun gav sig til at gaa meget hurtigt, næsten uden at tænke, hun var i et af disse Øieblikke, hvori Sjælen er træt og Kampen derfor bliver ligesom udslukket af Mangel paa Næring.

Den Sløvhed, der var kommen over hende, var saa fuldstændig, at hun ikke engang bemærkede, at der var Nogen, der fulgte efter hende. Endelig blev hendes Opmærksomhed vækket, og hun gjenkjendte Pauls faste regelmæssige Skridt. Han drejede af til Siden henimod Huset, altsaa kom han for at tilbringe Aftenen der.

Han traadte ind i Dagligstuen af Havedøren. Marianne var alene derinde; Sabine havde set det, da hun gik forbi. Kunde det være muligt, at han ikke skulde indse, at den unge Kone blev strengt bedømt for hans Skyld? Da han uden Tvivl havde bemærket Svagheden af denne bøjelige Natur, der var ude af Stand til at kæmpe, hvorfor havde han da ikke følt sig forpligtet til at beskytte den mod sig selv?

— Det er idetmindste ikke mig, der skal gjøre det, tænkte Sabine, hun har aldrig givet mig Ret dertil, og det vilde være at glemme min Stilling i dette Hus.

Idet hun talte saaledes, gik Sabine henimod Dyrehaven, og hun gik hurtigt ligesom for at bortjage en Tanke, der besværede hende; men det var forgjæves. Denne Tanke kom bestandig tilbage. To Gange gik hun henimod Huset, og to Gange kom hun bleg og ophidset tilbage. Hun satte sig paa en Bænk, og støttede sit Hoved i sine Hænder.

Hun spurgte sig selv, hvilken hemmelig Bevæggrund det var, der drev hende til at ville beskytte Marianne mod hende selv. Tog hun ikke fejl og handlede efter en egennyttig Følelse, idet hun troede at være ædelmodig? Hvorledes skulde hun opdage den sande Bund i sin Sjæl?

— Nej, sagde hun med Anstrengelse, jeg vil ikke lægge mig imellem dem, det vilde bringe mig til at tabe min Værdighed i mine egne Øjne. Finfølelse gjør det ligefrem til min Pligt at holde mig fjernet fra dem; jeg vilde ikke kunne være i Ro for min egen Samvittigheds Mistænkelighed, og dog dersom jeg kunde glemme, glemme, at i mit inderste Hjerte føler jeg, at jeg har Uret! Den Fare, som jeg vil undgaa, er lille i Sammenligning med den, der truer Marianne, men saa er jeg jo heller ikke ansvarlig for hende, hvad jeg derimod er for mig selv. Hvad skal der blive af mig, Gud i Himlen, dersom mine Hensigter endogsaa ere mistænkelige for mig selv? Denne Skat af blide Tanker og rene Følelser, som jeg gjenfinder i Fortiden, vilde da visne, og jeg vilde have fordærvet mine skjønneste Erindringer. Nej, jeg vil ikke stille mig imellem Marianne og ham. Og alligevel er det dog ikke Egoisme? Oh! min Gud, vis mig, hvad der er min Pligt!

Forgjæves søgte Sabine at kjæmpe mod den Stemme,

der talte i hende; hendes Samvittighed udtalte denne mægtige Dom, hvorfra hun ikke kunde unddrage sig:

— Efterfom Ingen ellers beskytter hende, bør jeg gjøre det, ligemeget hvad der vil følge for mig selv og de Saar, der kunne tilføjes min Stolthed! Hun maa frelses mod sin Villie; thi i Grunden er hun mere ubetænksom end skyldig.

Men hvad skulde Sabine gjøre? Hvorledes skulde hun begynde at omtale en saadan Gjenstand? Intet i deres Forhold bemyndigede hende dertil. Vilde det ikke være ubetænksomt af hende at paatage sig en Ansvarlighed for Begivenheder, der ikke angik hende? De egoistiske Betænkeligheder vare ligeved at sejre, da Tanken om Fru de Lourmont pludselig paatrængte sig hende. Det forekom hende, at hun endnu kunde frelse Marianne fra en Ulykke, der svævede over hendes Hoved, og hun styrtede henimod Huset, idet hun kun havde en Frygt, den, ikke at komme, førend Fru de Lourmont var kommen ned i Stuen. Marianne og Paul vare ene, og talte halvsagte sammen i en Vindusfordybning.

— Jeg vil ringe, for at man kan bringe Lampen ind, sagde Sabine, idet hun gjorde en Anstrengelse for at tale i sin naturlige Tone.

— Gjør, som De vil, svarede Marianne tørt.

Da Sabine først havde indtaget sin Stilling, var hun rede til at trodse alle dens mulige Fortrædeligheder. Hun ringede derfor, og satte sig derpaa ved Siden af Paul og den unge Kone, hvis Samtale var bleven afbrudt af en tvungen Tavshed; men Sabine søgte igjen at indlede den ved en Bemærkning om Aftenens kolige Temperatur.

Marianne afbrød hende ved spydigt at sige:

— Hvorfor udsætter De Dem da derfor? Hvad nøder

Dem til at gaa ud uden Schawl og Hat paa denne Tid af Aaret? De gjør aldrig ligesom Andre.

Sabine, tilføjede hun, idet hun vendte sig til Paul, har altid lagt Vind paa at være original.

— Jeg har slet ikke lagt Vind paa Noget, sagde Sabine, og det er ikke mig, der har valgt min Rolle: Man har givet mig den.

Hun ønskede, at hun kunde tage disse sidste Ord tilbage, da de let kunde paadrage hende en Bebrejdelse fra Mariannes Side, da denne i lignende Tilfælde sjeldent plejede at spare hende derfor. Men Hr. Davennes lod ikke den unge Kone faa Lejlighed til Gjensvar.

— Frøken Sabine, sagde han, behøver i Sandhed ingen Umage at gjøre sig, for ikke at være som alle Andre.

Man bragte Lampen, hvis Skin faldt hen paa den lille Gruppe; Sabine hævede Øjnene for paa Pauls Ansigt at finde et Udtryk, der bekræftede hans Ord. Det Blik, der mødte hendes, var meget forskjelligt fra de tidligere, hvori hun kun havde læst Ligegyldighed eller Nysgjerrighed. Dette Blik syntes at sige: Jeg gjætter dig, Jeg forstaar dig. Hun bævede let, da hun vendte sine Øjne bort; men hendes indre Sindsbevægelse blev ikke forraadt ved nogetsomhelst Tegn i det Ydre. Marianne legede med en fortrædelig Mine med sin Uhrkjæde. Snart efter rejste hun sig, gjorde nogle Skridt frem i Stuen, som om hun søgte Noget, og endelig standsede hun foran Glasdøren, der gik ud til Haven.

— Oh! se der er Aftenstjernen lige over Højen, sagde hun, Taagen har lettet sig; om en Time vil Himlen være klar.

Hun aabnede Døren, og blev staaende paa Dørtærskelen, idet hun øjensynlig ventede, at Paul skulde komme hen til hende, men han blev siddende ved Siden af Sabine.

I dette Øjeblik traadte Fru de Lourmont ind i Stuen. Hun saa, at Marianne stod ganske ene og betragtede den opklarede Himmel, og kastede derefter et forskende Blik hen til den anden Ende af Stuen. Hendes strenge Træk formildedes lidt, og hendes Stemme var mindre haard, da hun sagde til sin Svigerdatter:

— Min kjære Marianne, naar Du er saa varm maa Du ikke udsætte dig for den kolde Luft.

Sabine følte, at hun havde oprettet en Del af det Onde, som hun havde gjort den foregaaende Dag; hun aandede friere; men det vanskeligste var endnu tilbage for hende, nemlig at virke paa Marianne. Hvorledes skulde hun bære sig ad dermed? Hvorledes kunde hun, der var saa skyldig, og hvis Hjerte endnu igaar havde været opfyldt af Had, hjælpe til at frelse Andre? Hun vidste det ikke; men den Aften bad hun til Gud, som hun aldrig havde bedet, og hun søgte hos ham den Hjælp og den Kraft, som hun hidindtil havde søgt hos sig selv.

I de følgende Dage var Sabine det Hverv tro, som hun havde paataget sig. Hun drog Juliette hen til hendes Moder, og tvang paa en Maade denne, til at beskjæftige sig med hende og deltage i hendes Lege. Hun troede at at have frembragt en gavnlig Adspredelse i hendes Sind. Maaske havde hun overvurderet Faren. Leon ventedes nu snart hjem, og Hr. Davennes vilde uden Tvivl snart rejse, saa Alt vilde igjen blive roligt. Og siden efter? — — — Sabine saa sit hele Liv oprullet i det Fjerne ligesom en sandet Vej, der umærkeligt snor sig gjennem en uendelig Slette under en mørk og blytung Himmel. Det var hendes Liv, hendes Hjerte snøredes undertiden sammen; men hun vendte Tanken bort fra dette mistrøstende Syn. Hver Dag har nok af sin Plage og sin Bedrøvelse, sagde hun til sig selv, og gjennem den mørkeste Himmel kan en en-

kelt Solstraale bryde frem. Derefter mindedes hun de betydningsfulde og dybe Ord af Victor Hugo:

„Har Du ikke din Sjæl?"

Og hun tænkte med mindre Skræk paa Fremtiden.

En Dag hændtes der imidlertid en Begivenhed, der bevirkede hende, at hun havde haft Uret i at være altfor rolig angaaende Marianne. Man ventede Leon den næste Morgen, og Sabine spadserede som sædvanligt i Haven henad Aftenen, hun var fri for enhver Bekymring med Hensyn til Marianne; thi hun var vis paa, at Hr. Davennes var vendt tilbage til Byen. Hendes lette Trin bragte ikke engang Sandet under hendes Fødder til at knage. Paul og Marianne, der troede, at de vare ene, hørte hende ikke, førend hun befandt sig saa nærved dem, at hun hørte dem tale. Hun selv var saa fordybet i sine Tanker, at hun ikke bemærkede deres Nærværelse, førend hun var ganske tætved dem.

— Jeg vilde ønske, at hun var deres Veninde, sagde Paul.

— Jeg trænger slet ikke til hendes Venskab, svarede Marianne i et forkjælet Barns Tone, og De selv har ikke altid haft saa megen Agtelse for hende. Kommer De igjen iaften?

— Nej, ikke iaften, det er bedst saaledes.

— Og hvorfor? Hvorfor ikke iaften og imorgen ogsaa?

— Jeg er overbevist om, at Fru de Lourmont ikke ser mig med Fornøjelse i Særdeleshed den Dag, hendes Søn kommer tilbage — — —

— Men jeg, jeg siger Dem, at det Intet gjør, og desuden selv om saa var, hvad bryder jeg mig derom? Kom herud iaften og imorgen, jeg vil have det! Vore Aftener ere forfærdelig triste uden Dem.

— Uforsigtige, sagde Paul, dersom man hørte Dem!

— Oh! hvor De er frygtsom! raabte Marianne; og hun løb bort, idet hun endnu til Afsked tilraabte ham Ordet: Farvel i en saa afgjørende Tone, at den ikke gav ham noget Valg.

Sabine stod som fastnaglet til Stedet, saa forbavset var hun. Det, som hun nylig havde hørt, overgik hendes værste Anelser. Hun havde frygtet, at Marianne af Ubetænksomhed skulde bringe sig i en tvetydig Stilling, hvorved hun kunde blive daarlig bedømt; men hun havde aldrig forestillet sig saamegen Forvovenhed, Ubetænksomhed og lidenskabelig Svaghed. Der foregik en kort og heftig Kamp inden i hende. Hun havde kun kort Tid til at betænke sig i; men hendes bedre Jeg vandt Sejr. Neppe havde Lyden af Mariannes Trin tabt sig i det Fjerne, førend Sabine styrtede henimod Paul; hun befandt sig Ansigt til Ansigt med ham tæt ved den lille Laage, af hvilken han vilde til at gaa ud af Haven. I Skyggen af de store Træer og i Mørket, der mere og mere faldt paa, troede han, at det var Marianne, der kom tilbage, og gik et Par Skridt henimod hende.

— Jeg ønsker at tale med Dem, sagde Sabine.

Og hun førte ham ud af Haven og ud paa Landevejen, hvor Ingen kunde høre dem. Paul fulgte hende som i Drømme og forstod utydeligt, at han blev fordømt af hende; thi hun gjorde Indtrykket paa ham af en Dommer. Ja, endogsaa af mere end det, det var hans egen Samvittighed, hans fordums Samvittighed, der talte til ham udenfra, som om den havde forladt ham for en Tid, men nu vendte tilbage under en særegen Skikkelse. Tanken om dette Fænomen bemægtigede sig ham i den Grad, at det varede en Stund, inden han begreb, at det virkelig var Sabines Stemme, der talte til ham; men endogsaa da,

vedblev hun for ham at være den krænkede Samvittighed. Mariannes Ord, Samvittighedsnagene over, at han havde bragt Forstyrrelse ind i en Familie, af hvem han var bleven modtaget som en Ven, alle disse Tanker tilligemed Taagen, der faldt paa de omkringliggende Gjenstande og gav dem Udseende af kjæmpemæssige Spøgelser, hensatte ham i en Tilstand, der er lig den, som man føler i Feberdrømme. Han skjælvede ved at føle Sabines Haand paa sin Arm. Hun talte med sagte Stemme, men klart og tydeligt og med Myndighed.

— De bør ikke komme tilbage iaften, sagde hun.

— Jeg skal lade være at komme.

— Men det er endnu ikke nok dermed; De bør rejse imorgen, forlade Byen — — —. Det er Deres Pligt at gjøre det.

— Rejse imorgen! gjentog Paul, imorgen — — — saa hurtigt! — — — Uden Afsked! — — — Men jeg kan ikke rejse saaledes. Hvad vilde man tænke derom?

— Hvorfor vilde De rejse uden at tage Afsked? Kom imorgen paa en Tid, da De ved, at hele Familien er samlet, sig, at De pludselig har faaet en Efterretning, der tvinger Dem til at rejse, giv hvad Grund De vil, det er ligemeget hvilken. Vis ikke nogensomhelst Sindsbevægelse, men søg at beherske Dem selv; De maa frelse Marianne.

— Men hvad skal der blive af hende?

— Vær ikke urolig derover! Hun skal blive forberedt derpaa. Frygt Intet.

— De kjender hende jo, De ved at hun har lidet Herredømme over sig selv — — —

— Ja, men jeg ved ogsaa, at hun er af den Slags Naturer, der bøjer sig for hvad der ikke kan være ander-

ledes. Frygt ikke for hende, gjør De blot Deres Pligt! Det er paa Tide, eller det er snarere allerede for sildigt.

— De har Ret, det er min indslumrede Samvittighed, der taler til mig med Deres Stemme for at tvinge mig til at lytte til den. Jeg skal adlyde Dem. Jeg ved ikke, hvad det er for en Besynderlighed, der er ved Dem, det er ligesom der imellem Dem og mig var et Baand, ikke fra Nutiden, men fra Fortiden. Tilgiv disse Ord, de undslap mig mod min Ville. De maa foragte mig, jeg har givet Dem Ret dertil, og dog kommer De til mig som en Veninde, gjør De ikke?

— Jo, svarede Sabine ligefrem.

— Nu vel, førend vi skilles ad, vil De saa give mig Deres Haand som en Veninde, lad mig trykke denne venlige Haand, der har vist mig min Pligt. Vi ses vel ikke mere?

— Imorgen, naar De kommer for at tage Afsked, skal jeg ogsaa være tilstede.

— Farvel da, til imorgen!

Han fjernede sig. Sabine løb hen imod Gaarden, idet hun knugede begge Hænderne mod sit Hjerte, som for at undertrykke dets Banken.

Hun ilede op paa sit Værelse, lukkede Døren i Laas, kastede sig paa Knæ og brast i Graad. Hun havde vundet en dobbelt Sejr over sig selv, men det var en smertelig Sejr. Hun blev endelig roligere; Alt var endnu ikke forbi, hun maatte udkaste en Plan og følge den, Klokken ringede nu, og hun maatte ned i Stuen for at spise til Aften. Hun skyndte sig at ordne sin Paaklædning; og da hun saa i Spejlet blev hun greben af Forbavselse. Det var ikke længer det blege, kolde og strenge Ansigt, som hun i de sidste Uger havde set deri, det var et straalende An-

sigt, oplyst af et indre Lys. Men hun havde ikke Tid til videre at overtænke denne Forandring; hun maatte gaa ned.

Aftenen var usædvanlig lang og melankolsk. Det kunde ikke være anderledes; Marianne skjælvede ved den mindste Støj, og saa uophørlig hen til Døren, og hun kunde ikke skjule sin Sindsbevægelse og Misfornøjelse, hver Gang denne blev aabnet uden at indlade den ventede Besøgende. Fru de Lourmont fulgte sin Svigerdatters Bevægelser med et mistroisk Blik. Sabine søgte at indlede en Samtale og foreslog at læse højt; men Ingen svarede hende. Hun satte sig derpaa til Klaveret, uden at man bad hende derom, en uhørt Driftighed, som Fru de Lourmont fandt højst upassende; men hun spillede et Nummer af Mozart, uden at bryde sig om det misbilligende Blik, der fulgte hende. Marianne hørte derpaa med Utaalmodighed, da hun var optaget af at lytte efter den mindste Bevægelse udenfor. Hun trak Sengetiden ud i det uendelige, da hun bestandig vedblev at vente, skjønt hun maatte kunne indse, at det var taabeligt at vente mere. Sabine skjælvede, naar der undslap hende et uforsigtigt Ord; nu da hun var saa nærved at have vundet Sejr, bragte Faren hende til at gyse.

Det vanskelige Skridt var gjort, og Aftenen var forbi; enhver af „Taarnenes" Beboere havde trukket sig tilbage til sit eget Værelse, og Sabine kunde nu endelig overtænke, hvad hun havde at gjøre den næste Dag. Mariannes Værelse var lige neden under hendes. Hun troede at høre en kvalt Hulken dernede i den første Del af Natten, da Alt var stille og tyst, og hun steg derfor ned ad Trappen med Forsigtighed; da hun var kommen til Mariannes Dør, fik hun Vished om, at hun ikke havde taget fejl. Hun bankede to Gange paa Døren og traadte tilsidst ind, da Ingen endnu havde hørt hendes Banken. Mari-

anne sad paa en lav Stol ved Ilden med Hovedet støttet i sine Hænder, og hulkede som et Barn. Hun syntes slet ikke at blive overrasket, ved at se Sabine træde ind ad Døren.

— Mit Hoved gjør saa ondt, sagde hun i en klagende Tone.

— Hvad kan jeg gjøre for at lindre Dem? spurgte Sabine, idet hun lagde sin Haand paa den unge Kones Pande med en Ømhed, hvormed det for nogle Timer siden vilde have været hende umuligt at gjøre det.

— Hvor Deres Haand er kølig, Sabine, dens Berøring beroliger mig, lad den ligge et Øjeblik.

De sade Begge nogle Minutter uden at tale, men pludselig stødte Marianne Sabines Haand haardt tilbage, og begyndte igjen at græde med hele en svag Naturs Heftighed, der giver efter for den første Smerte. Og dog trængte hun til at betro sig til Nogen; Sabine var ikke længer en afhængig Person for hende, hvis Kjærlighed hun ikke engang brød sig om; nu da hun var overvundet af sin Sjæls Elendighed og Uro, saa hun derimod i hende en Støtte, der kom til hende i hendes Svaghed. Hun følte dette instinktmæssigt og hengav sig til hende.

— Han kommer ikke i Aften, og jeg havde dog bedet ham derom, sagde hun, bestandig grædende.

Ved disse Ord følte Sabine den Antipati, som hun havde haft mod hende nogle Øjeblikke før, komme igjen. Hvorledes, dette var Grunden til hendes Taarer! Det var altsaa ikke et skyldigt Hjertes Bitterhed, der bragte dem til at flyde! Denne Smerte var altsaa kun et Barns Sorg over et fejlslagent Haab! Da Sabine altid havde baaret Billedet af et Ideal i sig og aldrig havde mistet dette, uden at have været gjennemtrængt af en ædel Sørgmodighed, kunde hun ikke forstaa den overlagte og næsten uforsvarlige Henrivelse af

en Lidenskab, der frembragte sine Ødelæggelser, men hvor Fornuften og Villien Intet kunde gjenoprette. Men hendes Hjerte var altfor saaret af hendes egne Kampe og hendes egne Svagheder, til at hendes Foragt ikke skulde forandre sig til Medlidenhed. Hun bøjede sig ned til Marianne, og talte til hende i en blid Tone:

— Han kunde ikke komme, han burde ikke komme, sagde hun. Marianne hør mig; De maa standse, De maa bryde denne Forbindelse, det er paa høje Tid; De maa ikke mere gjense ham.

— Ikke mere gjense ham! gjentog Marianne og betragtede Sabine med et stivt Blik, som om denne Tanke havde slaaet hende med Rædsel, og hvorfor ikke?

— Kan De spørge derom? Er De ikke brødefuld, naar De overgiver Dem, saaledes som De nu gjør, til en Følelse, der bringer Dem til at forglemme alle andre?

— Jeg ved Intet derom, jeg vil Intet vide. Tal ikke saaledes til mig! Det er unyttigt. De kan ikke gjøre Noget for mig.

— Jeg kan Intet gjøre for Dem nu, Marianne, sagde Sabine, ligesom om hun talte med sig selv. Marianne, jeg er ogsaa meget brødefuld. Jeg burde have advaret Dem, bønfaldt Dem, maaske De dog saa havde hørt mig, og jeg har ikke gjort dette, jeg har været egenkjærlig og hævngjerrig. Kan De tilgive mig?

Den stolte Sabine bad om Tilgivelse! Marianne syntes at være rørt; men i Særdeleshed forbavset herover.

— De har ikke tænkt derover, vedblev Sabine, der syntes ligesom at tale den unge Kones Sag for sig selv; De er bleven indviklet i det Onde uden at vide det, og da har selve Synden syntes Dem at være behagelig, og De har troet, at De var lykkelig, De har da glemt Alt, og De

har ikke engang forsøgt at bryde dermed. Er det ikke sandt, at hvis der ved Begyndelsen var kommen en Veninde, og havde sagt til Dem: „Vejen, hvorpaa De gaaer, fører til en Afgrund", og hvis hun derpaa havde udrakt Haanden for at hjælpe Dem, saa vilde De have hørt hendes Ord og taget hendes Haand?

— Det ved jeg ikke; men jeg var saa lykkelig, det var saa naturligt at elske ham. Jeg faar ham altsaa ikke mere at se! — — — — Ak! jeg vil se ham, jeg maa se ham, jeg kan ikke leve uden det.

— Tal ikke saaledes! raabte Sabine, det piner og ængster mig. Har De da ingen Samvittighed? Er De ude af Stand til at føle Syndens Bitterhed? Har De da ikke en Tanke for Gud, der hører Dem? Glemmer De Deres Barn, der trænger til Dem, og Deres Mand, som har Tillid til Dem, og som De vil bedrage! — — —

— Nej, jeg vil ikke bedrage ham; jeg vil ikke bedrage Nogen! Lad hele Verden dadle og foragte mig, lad ham blot blive, saa at jeg kan se ham hver Dag!

— De ved ikke engang, hvad De selv siger, Marianne.

— Jeg kan ikke give Afkald paa den Lykke at se ham daglig! Dersom han forlader mig, vil jeg føle mig ene, forfærkelig ene!

— Der er ingen virkelig Ensomhed, naar man gjør sin Pligt, sagde Sabine, det er i den at Gud venter paa os, og han er i Stand til at udfylde den for os; men midt i den egenkjærlige Tilfredsstillelse af vore Ønsker er der en skrækkelig Ensomhed, som finder os tidligt eller sildigt midt i vore lidenskabeligste Tilbøjeligheder.

Denne Samtale kunde have trukket ud i det uendelige; Marianne hørte Intet og vilde Intet forstaa. Hun havde gjættet, at Paul rejste, skjøndt Sabine ikke havde sagt det; men hun havde endnu ikke spurgt om Grunden til denne

Afrejse, og hun søgte ikke engang at faa at vide, hvorledes Sabine var bleven underrettet derom.

— Hvad er der da sket? spurgte hun pludselig, ligesom opvaagnende af en Drøm. De vidste altsaa, at han ikke vilde komme i Aften?

— Ja, jeg vidste det. Jeg ved ogsaa, at han rejser imorgen Aften, og at han vil komme tilbage for at sige os Farvel.

— Hvorledes har De faaet det at vide?

— Han har selv sagt mig det.

— Har han sagt det til Dem? — — — —

Marianne trak sin Haand ud af Sabines, og sad et Øjeblik stille med Øjnene stivt fæstede paa Ilden, derpaa sagde hun:

— Lad mig være ene!

Sabine gik, uden at sige et Ord.

En Time efter var Marianne ligesom et Barn sovet ind med Taarer i Øjnene. Sabine vaagede endnu; hun bad for denne stakkels skrøbelige Plante, der var bleven nedslaaet af en af disse Storme, der bringe de Stærke til at staa fastere, men kaste de Svage omkuld; hun bad for sig selv, og hun bad ogsaa for Alle dem, som lide og kjæmpe, og for dem, der bukke under i Kampen, omfattende dem Alle med en inderlig Kjærlighed. Belønningen for en Kjærlighedshandling er altid den, at Kjærligheden bliver forøget.

Det var allerede langt ud paa Morgenen, da Sabine traf Marianne. Til hendes store Overraskelse bar dennes Ansigt neppe Spor af den foregaaende Dags Storme. Det udtrykte en Blanding af Triumf og Uro, hvis sande Betydning det var vanskeligt at gjennemtrænge; men som alligevel forurolige Sabine, der blev slaaet af den feberagtige Uro i hendes Bevægelser og i hendes Ord.

Marianne syntes at fly Sabines gjennemtrængende Blik; men denne var fast bestemt paa at opdage den Hemmelighed, som hun anede, der maatte være derunder. Hun vilde ikke saa let lade den dyrtkjøbte Sejr slippe ud af sine Hænder.

Efter at de havde udvexlet nogle Ord, der ingen Oplysninger gave hende, besluttede hun at gaa lige til Maalet.

— Marianne, sagde hun, der er foregaaet Noget, siden jeg talte med Dem.

— Hvad skulde der være foregaaet?

— Ja, det ved jeg ikke; men jeg ved, at der er hændet Noget.

— Nu vel, sagde Marianne, idet hun lod, som hun var ganske ubekymret, jeg kan ligesaa gjerne sige Dem det strax. Der bliver ingen Afsked af i Aften; der er Ingen, der vil rejse.

— Hvoraf ved De det?

— Hvoraf? Fordi jeg har skrevet og forhindret det. De er ikke den Eneste, der har en Villie. Igaar gjorde De et Mirakel, idag vil jeg gjøre et.

Derpaa tilføjede hun i en rask Tone:

— De har en ganske ejendommelig Gave til at gjøre de simpleste Ting indviklede. Hvorfor i Himlens Navn skulde Hr. Davennes rejse, naar han befinder sig vel her?

— De har skrevet til ham! raabte Sabine bestyrtet, uden at lægge Mærke til Mariannes sidste Ord.

— Ja, jeg har skrevet til ham, og Gartneren har taget Brevet med sig. Det maa nu være i Hr. Davennes Hænder; thi det er nu idetmindste 25 Minutter, siden han er gaaet.

Marianne sagde alt dette med en trodsig Mine, som ved enhver anden Lejlighed vilde have irriteret Sabine. Det var ligesom et Barn, der viser sig gjenstridigt; men Spillet var altfor højt, til at Sabine kunde have anden

Tanke end den at afvende Følgerne af denne taabelige Forvovenhed.

Fem og tyve Minutter! Hun vidste, at Gartneren var en langsom og dorsk Mand; det var ikke rimeligt, at han var gaaet strax. Maaske der endnu var Tid nok til at faa dette ulykkelige Brev tilbage. Hendes Beslutning var snart taget, og hun undersøgte ikke det mere eller mindre Passende i det, hun vilde gjøre.

— Marianne, sagde hun i en bevæget Tone, denne Gang vidste De dog, hvad De gjorde. Gid De ikke maa blive for strengt straffet!

Marianne fjernede sig uden at svare.

Derpaa greb Sabine sin Havehat og styrtede ud paa Landevejen, idet hun søgte i det Fjerne at opdage en Skygge, et sort Punkt, der kunde give hende Haab om at indhente Budet.

Hun løb og løb, og glemte endogsaa i sin Ivrighed, hvad hun vilde gjøre, idet hun kun mindedes en Ting nemlig, at hun maatte naa Maalet. Endelig opdagede hun Gartneren ved den sidste Omdrejning af Vejen. Han stod stille og talte med en Bondemand; dersom Samtalen blot blev fortsat et Øjeblik endnu, kunde hun naa ham. Men nej — — — — nu giver han Bonden Haanden og gaar videre. Denne kommer henimod Sabine, hvis Kræfter vare udtømte, og som ikke kunde løbe mere og næsten ikke tale.

— Kald paa ham, sagde hun, idet hun pegede paa Gartneren, hvis støvede Ryg var lige ved at forsvinde omkring en stejl Bakke.

Bonden forstod strax, hvad hun vilde og raabte med høj Stemme paa Gartneren. Det var paa høje Tid; han hørte det dog og vendte sig om, og da han bemærkede Sabine, kom han tilbage.

— De medbringer et Brev til Hr. Davennes? sagde hun, da hun havde fattet sig lidt.

— Har De ogsaa et til mig, sagde han, og udrakte Haanden.

— Nej, De skal derimod give mig det Brev, som De har; Fru de Lourmont ønsker at faa det tilbage.

— Er det Fruen selv, der ønsker det? spurgte Gartneren i en tvivlende Tone.

Sabine tøvede.

— Giv mig det blot, og jeg skal give hende det igjen, sagde hun undvigende.

— Det er ligemeget, sagde Manden, der kan ikke være noget Ondt deri; men jeg gaar dog alligevel til Byen, da jeg har nogle Ærinder at besørge derinde.

Hun holdt da nu dette Brev i sin Haand — — — Faren var afvendt. Sabines Glæde herover var saa stor, at hun glemte, at denne Sejr kun var ganske udvortes, og at Intet endnu var vundet i den Sjæl, som hun vilde føre tilbage til sin Pligt, dog denne Tanke kom hurtig tilbage. Hvad vilde Marianne sige, naar hun fik at vide, hvad hun havde gjort? Hun følte, at hun ikke havde Ret til at lade hende være uvidende om, hvad der var sket. Denne Dag, der kun bestod af nogle Timer, syntes hende endnu truende og fuld af hemmelighedsfulde Muligheder. Da hun følte, at hun trængte til at tænke over, hvad der var at gjøre, slog hun ind paa en Fodsti, istedetfor at gaa ad Landevejen, der førte lige til „Taarnene". Man vilde maaske søge efter hende, og hun vilde maaske ved sin Hjemkomst blive modtaget med irriterende Bebrejdelser, dog det brød hun sig kun lidt om; hendes Rolle i dette ubekjendte Drama, hvis Udvikling var skredet saa meget fremad i de sidste to Dage, havde gjort hende ufølsom for det daglige Livs smaa Ærgrelser.

Himlen var klar, Oktobersolens blege Straaler viste

ret de forskjellige Farver, som Træernes Løv nu havde antaget. En Mængde tørre Blade havde opdynget sig paa Fodstien, og dog syntes Træerne endnu ikke at have mistet noget af deres Løv. Naturen var stille og rolig og havde en velgjørende Virkning paa Sindet. Sabine følte sig gjennemtrængt af en ny Kraft; det, der opfyldte hendes Hjerte i denne Natur, der var saa smuk i sin Afblomstring, var ikke Haab, heller ikke Glæde, det var en dyb Taknemlighed over, at Livet er rigt og stort paa enhver Tid og for Alle.

Hun befandt sig nu nærved den Træstamme, paa hvilken hun nogle Dage forud havde siddet, for at læse Pauls Bog, og idag satte hun sig der igjen. Der hørte hun med Hovedet støttet i Hænderne paa Bækkens Rislen, og hun mindedes den Dag, da hun havde fundet denne Rislen ensformig, ensformig som hele Livet. Nu var det ikke saaledes, denne monotone Stemme, der dog var fuld af Harmoni, syntes hende at være et Ekko af hendes Tanke. En Fugl hoppede om ved hendes Fødder, hun følte sit Hjerte opfyldt af Kjærlighed til den, og var bedrøvet over, at hun ikke havde nogle Brødkrummer at give den. Hun tænkte paa Luciennes Moder og sagde til sig selv, at nu havde hun dog nogle Trøstens og Haabets Ord at tilhviske hende. Verden syntes hende ikke længere tom. Paa den Livsvej, der laa for hende, vilde hun der ikke kunne finde ved hvert Skridt svage Væsener at beskytte, Lidende at trøste og Mennesker, der vare i Fristelse, at opretholde? Gud viste sig nu for hende overalt og bestandig nærværende, omfattende alle Skabninger med sin Kjærlighed, og opfordrende hende til at elske dem ligesom ham selv.

Der var dog en sørgelig Plads endnu i Sabines Hjerte, og det var den, som Paul Davennes indtog. Han skulde nu forsvinde fra hendes Liv uden at noget andet

Baand havde erstattet det usynlige, der fordum havde været mellem dem, men som nu var bristet. Maaske var han endogsaa vred paa hende for den Rolle, hun havde paataget sig ligeover for ham og Marianne; men hun vilde hver Dag bede Gud om at bortdrage hans Talent fra den almindelige Ærgjærrighed og igjen at drage ham til Efterspgelsen af det Sande og det Ædle. Hun havde Tro til denne hemmelige Paavirkning, som den ene Sjæl kan have paa den anden. Hun tænkte, at naar det hellige Ønske opstaar i vort Hjerte om at give en Sjæl tilbage til Sandheden, saa er det, fordi Gud vil, at denne Sjæls Frelse skal skyldes vor Bøn, og hun sagde til sig selv, at de Glæder, som Kjærlighedsudvexlinger hernede give, ikke kunne overgaa den overvættes Fryd, der ligger i at elske uden at trættes, at elske lige til Enden med en Kjærlighed, der Intet forlanger til Gjengjæld.

Der lode Skridt paa Vejen, uden at dette forstyrrede hende i hendes Tanker; men da hun hævede Øjnene, stod Paul foran hende. Han viste hende en Bog, der var gjennemblødt af Regnen og ganske tilsmudset, saa at den næsten var ugjenkjendelig. Sabine gjenkjendte den dog og mindedes, at hun havde kastet den langt bort, og at hun ikke siden havde taget den op igjen.

— Ja, sagde hun ligesom til Svar paa et stiltiende Spørgsmaal, det er mig der har ladet den ligge her.

— Jeg har nok anet det, sagde Paul, idet han prøvede paa at smile, uden at det dog lykkedes ham; stakkels Bog! hvilken Foragt! aldrig er vist nogensinde en Bog bleven behandlet saaledes!

Han betragtede Sabine og syntes at vente, at hun skulde sige et forklarende eller undskyldende Ord; men hun sagde Intet.

— De maa sige mig alle Deres Tanker om denne Bog,

vedblev han, idet han satte sig ved Siden af hende paa Træstubben. Hvad er det saa, der mishager Dem i mine Bøger?

— Har jeg talt om Deres Bøger, saa er det, fordi jeg har holdt saa meget af de andre, og fordi de have gjort et dybt Indtryk paa mig, hvorimod denne synes mig at være Dem uværdig.

— Hvori afviger den da fra de andre?

— Maa jeg sige Dem rent ud, hvad der er min Mening? spurgte hun.

— Jeg bønfalder Dem derom; jeg har jo allerede sagt Dem, at naar De taler, synes jeg, at jeg hører min egen Samvittighed.

Denne Henthdning til en Scene, hvis Minde Sabine søgte at banlyse fra sin Erindring, bragte hende til at rødme.

— Dersom det er saaledes, svarede hun med et Anstrøg af Strenghed, saa kan De jo høre efter den selv og ikke vente, til den laaner en fremmed Stemme.

— Nej, dens Stemme lader sig ikke høre som fordum, jeg har uden Tvivl trættet den. Tal, jeg beder Dem.

— Nu vel! i Deres første Bøger talte De i et simpelt og sandt Sprog, der kom fra Sjælen og gik til Sjælen. Efter at have læst dem ønskede man at blive et bedre Menneske. Opoffrelse og Selvforglemmelse syntes naturlige; Deres Bøger fremkaldte Alt hvad der var ædelt i os; jeg elskede dem, fordi de gave mig Kraft til min daglige Kamp ved at hæve mine Tanker til Idealet.

— Og denne derimod?

— I denne har jeg kun fundet Jagen efter Effekt.

— De er streng.

— Det tror jeg ikke; eller snarere jeg tror, at hvis jeg

ikke var det, saa var det, fordi jeg ikke havde forstaaet Deres andre Bøger.

— De har maaske forstaaet dem bedre end jeg selv, sagde Paul, idet han forsøgte at smile.

— De have været mine Venner i Ensomheden, svarede Sabine. Disse Ord bare Præget af en dyb Bedrøvelse, det var i faa Ord Sabines hele Historie.

Paul skjælvede, han betragtede hende og forstod i samme Øjeblik, hvorledes hendes Liv havde været. Han blev gjennemtrængt af en Følelse for hende, som Ingen endnu havde indgivet ham: det var en Blanding af Agtelse, Tillid og Sympati, næsten af Deltagelse.

— Der er undertiden hændet mig en sælsom Ting, vedblev han efter et Øjebliks Tavshed. Jeg har ogsaa været ene, meget ensom i det store Paris, hvor man uophørlig kommer i Berøring med Mennesker, men hvor det er meget sjeldent, at Sjælene mødes. I de Øjeblikke, hvor min Ensomhed tyngede haardest paa mig, syntes det mig, at et hemmeligt Baand forenede min Sjæl med en anden Sjæl, der var under samme Himmel som jeg — hvor? det vidste jeg ikke — en menneskelig Skabning, der tænkte paa mig og der vilde mit Vel. Jeg spottede over, hvad jeg kaldte min Daarskab; men den vedblev at være til, og jeg fandt en inderlig Glæde deri. Sig mig Sabine, var det Dem?

— Mange andre Mennesker kjende Dem og holde af Dem for hvad De har skrevet, sagde hun.

— Oh! svar mig ikke saaledes! Disse Menneskers Sympati kan ikke ligne Deres. Men hvorfor har De ikke ladet mig lære Dem at kjende, da vi mødtes?

— Har De søgt det? spurgte Sabine smilende.

Den Dom, som Paul havde udtalt over hende, randt ham pludselig i Hu; de to eller tre sidste Dages Indtryk havde næsten udslettet Mindet derom.

— Jeg gjættede, hvorledes De bedømte mig, tilføjede hun.

— Jeg var blind, sagde han, og rødmede ved Tanken om de Tilnavne, som han havde givet hende i Tankerne.

— Nu haaber jeg, at De vil bevare et bedre Minde om mig, vedblev Sabine, der vilde til at rejse sig for at gaa.

— Et Ord endnu! Forlad mig ikke saaledes; jeg maa give Dem en Forklaring over min Opførsel. Nej, jeg vil ikke undskylde den, forstaa mig vel, tilføjede han, da han saa, at Sabines Ansigt formørkedes; jeg vil ikke kalde det, der er slet, godt. Men vil De samtykke i at høre mig, før De helt fordømmer mig?

— Jeg burde have rejst, saasnart jeg havde bemærket den Beundring, som Fru de Lourmonts Skjønhed indgjød mig, og inden den Tiltrækning, som denne Skjønhed udøvede paa mig, havde faaet formeget Herredømme over mig. Jeg har ladet mig rive med fra Dag til Dag, fra Uge til Uge, idet det altid var min Hensigt at sønderbryde disse Lænker, og dog havde jeg aldrig Mod dertil, jeg var fængslet af selve Faren og undgik at spørge min Samvittighed til Raads af Frygt for at høre dens Stemme. Senere gjorde denne svage og lidenskabelige Natur mig næsten bange, og jeg vovede ikke at tage en afgjørende Bestemmelse. Uden Dem ved jeg ikke, hvorledes jeg skulde være kommen ud af denne falske, utaalelige og ydmygende Stilling. De har frelst mig.

— Man vil være forbavset over min Fraværelse, sagde Sabine for at gjøre Ende paa et Øjebliks forlegen Tavshed, og hun gjorde en Bevægelse for at fjerne sig. Paul holdt hende tilbage.

— Jeg rejser iaften, sagde han, jeg vil endnu gjerne høre nogle Ord af Dem. Hvad skal jeg gjøre for at vinde Deres Bifald? Hvad vil De, at jeg skal skrive?

— Hvad De tænker, og hvad De tror.

— Men naar jeg ingen Overbevisning har? — —

— Skriv saa for Alting ikke; gjør heller alt Andet, saa vilde det blive til et Haandværk, der vilde nedværdige Dem.

— Og dersom Talentet endnu er tilbage? Er saa ikke selve Talentet et Kald?

— Talentet vil ikke længe kunne erstatte en sand Inspiration; det kan kun tildanne Tanken, det lader den træde frem og giver den Farve; men det skaber den ikke. Uden Overbevisningens Varme vil De kun kunne give os en tom Form, hvor godt udarbejdet denne end er. Tror De, at vi længe ville lade os blænde deraf?

— De maaske ikke, fordi De tænker og lever et aandeligt Liv, men Størstedelen af mine Læsere. — —

— Og hvis den store Mængde ikke er i Stand til at føle denne Tørst efter det Sande, bør man saa ikke give den den? Dersom Skribenternes Kald ikke er stort og ophøjet, saa bliver det det foragteligste af alle. Oh! betænk, hvad det dog vil sige: at lege med Tankerne, at være ligegyldig for, enten man nærer Sjælene med hvad der forbedrer dem eller forgifter dem, og ikke at bryde sig om Emnet, naar blot Udarbejdelsen er god! — — Siig mig, er det ikke at synde imod Sandheden og imod den menneskelige Sjæl, der er skabt for den, og som venter at modtage den af Dem? Kunde man ikke ligesaa gjerne uddele Gift til en hungrig Mængde, der bad om Brød?

— Hvad er da Sandhed? sagde Paul i en forandret Tone.

— Oh! sagde Sabine, idet hun hævede sine dybe Øjne op til ham, jeg ved, at den ikke er saa let at gribe, som Børnene og de enfoldige Sjæle tro, men den bliver givet til dem, der hengive sig til den.

— Erindrer De, at jeg kun skriver Romaner? vedblev

Paul efter et Øjebliks Tavshed. Jeg er ikke Filosof. Har man virkelig Ret til at fordre saa meget af mig? Hvem søger vel Sandheden i en Roman?

— Og hvorfor skulde man ikke søge den der, ligesaavel som andre Steder? Romanens Gebet er Sjælen og dens Forhold til det Synlige og Usynlige; den har intet System og ikke anden Logik end den levende Logik i de Kjendsgjerninger, som den fortæller, og de Følelser, som den skildrer.

— Jeg vil søge at blive Dem værdig, raabte Paul i et Udbrud af Begejstring for den, der talte til ham; men han fattede sig og tilføjede: Gid jeg maa blive værdig til et Venskab som Deres.

Sabine havde rejst sig, og var gaaet henimod Huset. Han fulgte hende til Enden af Fodstien, hvormed Underskoven endte, og man befandt sig lige foran „Taarnene".

De standsede for at tage Afsked.

— Er det ikke Dem, der har passet min Moders Grav? spurgte Paul.

Spørgsmaalet var ligefremt, og Sabine svarede paa samme Maade. Hun rakte ham derpaa Haanden, som han trykkede i Tavshed, og de skiltes ad, idet de sagde:

— Jaften!

Var der i dette Ord nogen Trøst for Smerten over at skilles saa kort efter, at de havde fundet hinanden? Vidste de ikke, at det er bedre at skilles som Venner under den blaa Himmel, tæt ved Bækken, hvis Rislen altid vilde blande sig med Mindet om deres Samtale, end at sige hinanden Farvel som Fremmede, udsat for nysgjerrige Blikke? De vidste uden Tvivl dette, og dog vare begges Hjerter mindre beklemte, idet de sagde: Jaften.

Neppe var Sabine kommen tilbage, førend hun opsøgte Marianne for at meddele hende, hvad hun havde

gjort. Ligesom hun traadte ind i Dagligstuen, gik Fru de Lourmont ud derfra; hun gik forbi Sabine, uden at bemærke hende. Marianne stod ved Siden af Kaminen, og var meget bleg og ophidset.

— Sabine, sagde hun, uden at give denne Tid til at komme til Orde; min Svigermoder har nylig talt til mig paa en høist besynderlig Maade, saa at jeg er ganske bestyrtet derover. Jeg kan ikke begribe, hvorfra hun har faaet at vide, at jeg imorges har sendt en Billet med Gartneren, og hun siger, at hvis Hr. Davennes vedbliver at komme her, saa forlader hun Gaarden. Oh! hvad skal jeg gjøre? Hvad skal jeg gjøre? Det ulykkalige Brev! Han vil komme her, og jeg tør ikke tænke paa, hvad der saa kan ske.

— Fat Dem, sagde Sabine, Hr. Davennes vil kun komme her, for at sige Farvel. Han har ikke faaet Deres Brev, her er det.

Marianne greb det, overbeviste sig om, at det virkelig var det rigtige, kastede det paa Ilden og saa det brænde, derpaa udstødte hun et Suk, der vidnede om en usigelig Lettelse.

— Oh Tak! sagde hun, De har frelst mig; De har været mig en trofast Veninde, og jeg havde ikke fortjent det. De vil være tilstede, naar han kommer tilbage i Aften, ikke sandt? Det er det sidste Øieblik, hvoraf jeg har Noget at frygte.

— Hvorledes! det er altsaa det Hele! sagde Sabine, idet hun forlod hende, altsaa er Kampen ikke mere frygtelig! Efter at have trodset Alt, giver hun efter for et Ord, der indjager hende Skræk, og er helbredet. Jeg kunde have sparet mig selv for megen Uro og mange Kampe, og ladet Hændelsen gjøre det Hele, siden det gaar saa let.

Da Tiden til det sidste Gjensyn nærmede sig, syntes

Marianne at være mere nedslaaet end just bevæget. Aftenen gik som sædvanlig lige til det Øjeblik, da man kunde vente Paul. Ved hans Indtrædelse betragtede Sabine den unge Kone med Ængstelse, men hendes fuldstændige Ro beroligede hende. Man skulde have troet, at efter et flere Ugers Feberanfald var hendes gamle Slovhed igjen kommen over hende. Var det allerede Virkningen af det Uundgaaelige? Sabine havde villet tro paa en moralsk Sejr; men der er ingen Sejr, uden der i Forvejen har været en Kamp.

Leon var meget forbavset over Hr. Davennes pludselige Afrejse; Fru de Lourmont fæstede gjentagne Gange et forskende Blik paa sin Svigerdatter, opdagede Intet, der kunde bekræfte hendes Mistanke, og troede at have haft en fæl Drøm.

Besøget varede kun kort; Paul skulde rejse ved Midnat. Efterat have hilst paa Fru de Lourmont, bukkede han for Marianne. Denne tøvede et Øjeblik, derpaa rakte hun ham Haanden, uden at se paa ham, og de vexlede ikke et Ord. Derpaa vendte han sig til Sabine.

— Farvel, sagde han med en Stemme, som han bestræbte sig for at gjøre rolig.

Hun rakte ham ogsaa Haanden. Et Øjeblik efter havde Døren lukket sig efter ham. Prøven havde fundet Sted, der var Intet mere, at frygte for. Dette Blad af deres Liv var vendt.

Hvor de store Ting dog undertiden ere simple, og hvor de, der synes at være umulige, dog ofte ere lette! Dette saa meget frygtede Øjeblik var forbi, og Intet havde tilsyneladende adskilt det fra de mest ubetydelige Begivenheder i Livet.

Fru de Lourmont havde forladt Dagligstuen, og Marianne sad hensunken i et dybt Drømmeri; hun foer pludselig

op deraf og greb Sabines Haand, idet hun saa hende ind i Øjnene.

— Hvor han saa paa Dem, da han sagde det ene Ord „Farvel", sagde hun med en Stemme, der lød afbrudt og vibrerende. Det er ikke mere mig, som han elsker. Sabine, nu forstaar jeg det Hele.

Sabine svarede hende kun med et Blik; at blive saaledes bedømt var bittert for hende. Hendes Hjerte blødte, og denne giftige Pil, der var affkudt mod hende, smertede dybt.

Om en Time, sagde hun tilsidst, vil han være rejst, og saaledes være tabt for Dem, som for mig.

Og hun gik hurtig bort, for at Ingen skulde se, at hun græd.

Wichmann,
Bogbinder.
KJÖBENHAVN.